

RENŐRSÉGI TANULMÁNYOK

A RENŐRSÉG TUDOMÁNYOS TANÁCSÁNAK FOLYÓIRATA

GÖMBÖS SÁNDOR

Rendőrség a koronavírus-járvány elleni küzdelem szolgálatában

SZÉP FERENC

Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

KRAUZER ERNŐ

Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

FEKETE CSABA

Szlovákia rendészeti szervei

TOKODI PANNA

A rendészettudomány etablációja és akkreditációja Magyarországon

V. évfolyam 2022/2.

SZERKESZTI A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

ELNÖK:

Dr. Pozsgai Zsolt rendőr vezérőrnagy

TAGOK:

Dr. habil. Boda József nyugállományú nemzetbiztonsági vezérőrnagy

Dr. Boros Gábor rendőr ezredes

Dávid Károly rendőr vezérőrnagy

Dr. univ. Dsupin Ottó nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Dr. Gárdonyi Gergely PhD rendőr ezredes

Dr. habil. Hautzinger Zoltán rendőr ezredes

Dr. Janza Frigyes nyugállományú rendőr vezérőrnagy

Prof. Dr. Kerecsi Klára MTA doktora

Prof. Dr. Kovács Gábor rendőr vezérőrnagy

Dr. Németh József PhD rendőr ezredes

Prof. Dr. Sallai János rendőr ezredes

Dr. Sipos Gyula nyugállományú rendőr vezérőrnagy

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. Gaál Gyula PhD rendőr ezredes

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Dr. Molnár Katalin PhD

MŰSZAKI SZERKESZTŐ:

Steib Norbert

FELELŐS KIADÓ:

Dr. Németh József PhD rendőr ezredes, Rendőrség Tudományos Tanácsa elnök

KIADÓ

Rendőrség Tudományos Tanácsa

Cím: 1139 Budapest, Teve u. 4-6.

1903 Bp. Pf.: 314/15.

Telefon: +36 1 443-5533, BM: 33-355

Fax: +36 1 443-5784, BM: 33-884

E-mail: rtt@orfk.police.hu

Webcím: www.bm-tt.hu/rtt/index.html

HU ISSN 2630-8002 (online)

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

A szerkesztőség olyan kéziratokat vár közlésre, amelyek a bűnmegelőzés, a bűnüldözés, a közbiztonság, a közrend, a határrendészet, a vezetés-irányítás és a mindenoldalú biztosítás kérdéseit elemzik, értékelik. A kéziratokon kérjük feltüntetni a szerző nevét, szolgálati helyét, beosztását, telefonszámát. Kérjük, hogy a cikkek szövegét e-mailben küldjék meg. A szerkesztőség a beérkezett kéziratot szakmai szempontból lektoráltatja, és fenntartja a jogot a kéziratok stilizálására, korrigálására, tipografizálására. A megjelenő írások nem a Rendőrség Tudományos Tanácsa, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságán alapuló álláspontját képviselik. El nem fogadott kéziratot nem áll módunkban visszaküldeni. A szerkesztőség másodközlést nem vállal.

TARTALOM

2022/2.

GÖMBÖS SÁNDOR

Rendőrség a koronavírus-járvány elleni küzdelem szolgálatában (3-79)

SZÉP FERENC

Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése (80-103)

KRAUZER ERNŐ

Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre (104-120)

FEKETE CSABA

Szlovákia rendészeti szervei (121-144)

TOKODI PANNA

A rendészettudomány etablációja és akkreditációja Magyarországon (145-147)

SZERZŐK

2022/2.

DR. FEKETE CSABA

címzetes rendőr dandártábornok,
mesteroktató,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar
Közbiztonsági Tanszék

DR. GÖMBÖS SÁNDOR

rendőr dandártábornok,
hivatalvezető,
Országos Rendőr-főkapitányság

KRAUZER ERNŐ

címzetes rendőr ezredes,
PhD-hallgató,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Doktori
Iskola

SZÉP FERENC

rendőr őrnagy,
határrendészeti osztályvezető,
Békés Megyei Rendőr-főkapitány-
ság Biharugrai Határrendészeti
Kirendeltség

DR. TOKODI PANNA

rendőr főhadnagy, PhD-hallgató,
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Doktori
Iskola

GÖMBÖS SÁNDOR

Rendőrség a koronavírus-járvány elleni küzdelem szolgálatában¹

Előszó helyett

Amikor megjelentek az első hírek a kínai Vuhanban 2019 decemberében kitört COVID-19 (*coronavirus disease – koronavírus okozta megbetegedés 2019*) járványról, még nem sejtettük, hogy a pandémia milyen mértékben és hosszú ideig lesz kihatással életünkre. Alig néhány hónap kellett ahhoz, hogy a korábban ismeretlen vírustörzs okozta járvány végigsöpörjön a világon, elérje Magyarországot, hogy aztán 2020 márciusától napjainkig számos más fontos kérdést háttérbe szorítva folyamatosan befolyásolja mindennapjainkat.

A több tízezer honfitársunk² és a világban több millió ember halálát³ okozó járvány végleges vagy legalábbis tartós hatásait még csak találgatjuk, a betegségből felépültek számos esetben korábban ismeretlen egészségügyi utóhatásokkal kénytelenek akár hosszabb ideig együtt élni. A járvány mélyreható hatást gyakorolt a gazdaságra, ellátási láncok szakadtak meg és formálódnak újra, teljes gazdasági ágazatok kerültek padlóra, és keresik a kiutat a kialakult válsághelyzetből a pandémia újabb és újabb hullámai közepette.

¹ A tanulmány a Rendőrség Tudományos Tanácsának 2021. évi pályázatán különdíjat kapott pályamű szerkesztett változata.

² A koronavirus.gov.hu kormányzati tájékoztató honlapon 2021. augusztus 31-én megjelent információk szerint a járvány kezdete óta összesen 812 337 fő a beazonosított fertőzöttek száma, az elhunytak száma 30 058 fő, a gyógyultak száma 777 445 fő, az aktív fertőzöttek száma 4 834 fő.

³ A koronavirus.gov.hu kormányzati tájékoztató honlapon 2021. augusztus 30-án megjelent hír szerint a baltimore-i Johns Hopkins Egyetem közép-európai idő szerint hétfő reggeli adatai szerint a világon 216 364 257 ember fertőződött meg eddig a koronavírus-járványban, a halálos áldozatok száma 4 500 596.

A szociális érintkezések számának kényszerű csökkentése miatt a társadalmi kapcsolatok is átalakultak, számos esetben maradandó negatív hatást gyakorolva sokak általános közérzetére, mentális állapotára. A világ országainak kormányai keresték és ma is keresik a csodaszert a járvány terjedésének megállítására, egyensúlyozva a korlátozó intézkedések által gyakorolt negatív társadalmi és gazdasági hatások, illetőleg a megbetegedések számának alakulására figyelemmel az egészségügyi ellátórendszer teljesítőképességének határai között.

A tartóssá váló védelmi intézkedések a demokratikus jogállamokban korábban elképzelhetetlen mértékben, körben és időtartamban korlátozták az emberi jogokat, a kormányok kijárási korlátozások és tilalmak elrendelésével próbálták a járvány terjedésének útját állni, és ezeknek az intézkedéseknek vélhetően még nincs vége.

Bekövetkezett az, amit a járvány kitörése előtt el sem tudtunk képzelni: nemcsak a 2020-as év telt el úgy, hogy a tömegrendezvényeket, fesztiválokat nem lehetett megtartani, sporteseményeket kellett elhalasztani, hanem még a 2021-es év is a járvány elleni védekezés jegyében telt el. A helyzet súlyosságát jól mutatja, hogy a tokiói 2020. évi XXXII. nyári olimpiai játékok elhalasztása után a világ legnagyobb és sokak által legjobban várt sporteseményét 2021. július 23. és augusztus 8. között zárt kapuk mögött, nézők nélkül kellett megrendezni. Az ötkarikás versenyen 33 sportág 339 versenyszámában induló sportolónak és segítőiknek a fertőzések minimalizálása érdekében szigorú szabályok mellett, úgynevezett buborékokban kellett tölteniük a helyszínen számukra biztosított – a korábbiakhoz képest rendkívül rövidre szabott – időt, a dobogósok maguk akasztották nyakukba az érmeiket, és az eredményhirdetések alatt is viselt szájmazskától is csak egy-egy fénykép erejéig szabadulhattak meg.

A pandémia elleni küzdelemben a legnagyobb nyomás az egészségügyi ellátó rendszerre nehezedett, de nincs olyan ágazat, amit ne érintettek volna súlyosan a járvány hatásai. Gyakorlatilag minden hivatásrend, minden ágazat munkavállalói elmondhatják magukról, hogy a fertőzésveszély, a betegség okán kiesett munkatársak pótlása miatt a szokásosnál nehezebb volt helytállniuk. A munkába járással és a munkavégzéssel együtt járó társas

kapcsolatokból eredő fertőzésveszéllyel mindenkinek szembe kellett néznie. Nyilvánvaló, hogy a közszolgáltatások nyújtásában részt vevők, a tanárok, a bolti dolgozók és a lakosság ellátásában közreműködők tevékenysége alapvető fontosságú. Azt is kijelenthetjük ugyanakkor, hogy az egészségügy után a rendvédelem az az ágazat, amelyre különösen kiemelt felelősség hárult a védekezés eredményessége szempontjából.

A sikeres védekezéshez elengedhetetlen védelmi intézkedések betartása, az utazási korlátozások miatt az államhatárok lezárása, az egyes alapvető jogok tartós korlátozása miatt egyre nagyobb frusztráció okán számos új kihívás előtt álló közrend és közbiztonság fenntartása a rendvédelmi szervek, közülük is elsősorban a felelősként az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (a továbbiakban: rendőrség) feladata. A pandémia természetesen elhozta a mások betegségén nyereszkedni kívánók idejét is, megjelentek az emberek hiszékenységgel visszaélni kívánó csalók, valamint a rémhírterjesztők.

Kiemelt célt jelentett az új feladatok olyan módon történő végrehajtása, hogy az a közrend és közbiztonság elvárt szintű fenntartása mellett egyáltalán ne akadályozza indokolatlanul a járvány közepette egyébként is számos kihívással nehezített mindennapi élet lehetőség szerinti fenntartását, a lakosság életszükségleteinek elvárt szintű kielégítését, a gazdaság működőképességét.

A folyamatosan és rendkívül gyorsan változó, gyakran csak az alapvető, keretjellegű előírásokat meghatározó és ezért a gyakorlati jogértelmezésnek a megszokotthoz képes jóval jelentősebb szerepet hagyó veszélyhelyzeti szabályozás érvényre juttatása tehát olyan joggyakorlat kialakítását követelte meg, ami a védelmi intézkedések hatékony alkalmazása mellett a társadalom tagjai méltányolható igényeinek kielégítő érvényesítését is szolgálta.

Az elvárásoknak történő eredményes megfelelés új, innovatív és esetenként az informatikai, elektronikus ügyviteli támogatásra a korábbiakhoz képest szélesebb körben támaszkodó megoldások alkalmazását követelte meg. Az alábbiakban a veszélyhelyzet kapcsán a rendőrség tevékenységével összefüggésben felmerült új feladatokon keresztül, az alapul szolgáló

veszélyhelyzeti jogi szabályozás alakulásának tükrében tekintjük át, hogy milyen tartalmú előírások alkalmazásával miként sikerült eleget tennie a magyar rendőrségnek a vele szemben a döntéshozók, a lakosság, illetőleg saját maga által támasztott elvárásoknak.

A következőkben a járvány elleni védekezéssel kapcsolatos rendőri tevékenység rendészeti aspektusainak górcső alá vételére van lehetőség, a tanulmány terjedelmi korlátai a bünyügyi szolgálati ág feladatainak áttekintését és részletezését nem teszik lehetővé. Figyelemmel arra, hogy a kontaktuskutatással, a rémhírterjesztőkkel és a járvány vámszedőivel szembeni hatékony fellépéssel, a büntetőeljárás szabályok járványügyi helyzetre adaptált lefolytatásával, a távmeghallgatás és a telekommunikációs eszközök alkalmazásának kiterjesztésével a bünyügyi szolgálati ág munkatársai is elévülhetetlen érdemeket szereztek a rendőrségi feladatok elvárt végrehajtásában, e tevékenység tapasztalatainak feldolgozása egy külön tanulmány tárgya lehet.

A járványügyi védekezés rendvédelmi tevékenységének jogi háttere *A járványügyi veszélyhelyzeti jogalkotás általános jellemzői*

A járványügyi védekezésből a rendőrségre háruló fő feladatok beazonosításához szükséges az alapul szolgáló jogi szabályozás főbb vonalakban történő áttekintése, ami a szerteágazó és rendkívül gyorsan változó szabályozás miatt összetett feladat.

A különleges jogrend idején alkalmazott jogszabályok megalkotása során elengedhetetlen a gyorsaság, a döntéshozóknak rendkívül rövid idő alatt kell értékelniük a helyzetet, és a különleges jogrend kihirdetését megalapozó rendkívüli körülmények kezeléséhez, a normális állapot helyreállításához elengedhetetlen intézkedéseket megalapozó szabályokat rendkívül gyorsan szükséges megalkotni. Ez nemcsak a döntéshozóknak jelent kihívást, hanem nehéz helyzet elé állítja a jogszabályok kodifikátorait is, hiszen nincs lehetőség a megszokott – körültekintő, széleskörű hatásvizsgálaton és véleményezésen alapuló – előkészítésre.

Legalább ekkora kihívást jelent a veszélyhelyzeti jogalkotás a jogalkalmazóknak is, hiszen a szabályok rendkívül gyors hatályba lépése miatt nem biztosított a megfelelő felkészülés lehetősége, a gyakran változó és esetenként kazuisztikus szabályozás nehezen követhetővé válhat. A jogalkalmazók alatt jelen esetben nemcsak azokat a jogalanyokat értjük, akiknek a tevékenységét a rendkívüli jogrendi normák szabályozzák, hanem az előírások érvényre juttatásán örködni hivatott hatóságokat is, amelyek gyakran szintén csak órákkal, esetleg percekkel a hatályba lépésük előtt ismerhették meg a veszélyhelyzeti rendeletek tartalmát. Nem egy alkalommal néhány perccel éjfél előtt jelentek meg a Magyar Közlönyben azok a jogszabályok, amelyekben leírt beléptetési szabályokat másnap valamennyi határátkelőhelyen egységesen kellett alkalmazni. A hagyományos felkészülés ezekben az esetekben nem volt elégséges, az információkat a tevékenység-irányítási központoknak kellett soron kívül eljuttatniuk a végrehajtói állományhoz.

A gyors, a körülmények változására megfelelő időszersűséggel reagáló jogalkotás követelménye miatt nem volt lehetőség arra, hogy a jogalkotási eljárás szabályai szerint előkészített és elfogadott törvényben történjen meg a veszélyhelyzet kezeléséhez szükséges normatív előírások megalkotása, még akkor sem, ha azok alapvető jogokat érintettek, és emiatt az alkotmányos követelményeknek megfelelően kizárólag törvényben lehetett volna a tárgykört szabályozni.

A rendkívüli helyzetek megfelelő kezeléséhez szükséges gyors jogalkotás alkotmányos feltételeinek biztosítását szem előtt tartva az Alaptörvény 53. cikk (1) bekezdése ad felhatalmazást a Kormánynak arra, hogy az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdessen ki, és sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezessen be. Az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdése alapján a Kormány a veszélyhelyzetben rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat, amely rendeletek tizenöt napig maradnak

hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – azok hatályát meghosszabbítja.

A veszélyhelyzet elrendelése

A koronavírus.gov.hu kormányzati tájékoztatási oldal 2020. március 4-én számolt be arról, hogy diagnosztizáltak Magyarországon – két külföldi diák személyében – az első két koronavírussal fertőzöttet. Őket gyorsan követték a további fertőzöttek, 2021. március 10-én már arról kaptunk hírt, hogy hazánkban 12 új koronavírus-fertőzöttet – köztük 8 iráni, 1 brit, és 3 magyar állampolgárt – tartanak nyilván.

A fertőzések számának emelkedését látva a Kormány gyorsan döntött, és az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki,⁴ ami a kihirdetés napján, 2020. március 11-én 15:00 órakor hatályba is lépett. A Kormány a veszélyhelyzet elhárításáért felelős kormánytagként a miniszterelnököt jelölte ki, akit feladatainak ellátásában a már korábban létrehozott Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs⁵ segített.

A veszélyhelyzet kihirdetését gyakorlatilag azonnal követte az első védelmi intézkedések elrendelése, amivel kezdetét vette a rendőrség járványügyi védekezéssel kapcsolatos feladatainak végrehajtása.

⁴ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet

⁵ A Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs felállításáról szóló 1012/2020. (I. 31.) Korm. határozat (hatályba lépett 2020. január 31-én), vezeti a belügyminiszter az emberi erőforrások minisztere bevonásával. Tagja a Belügyminisztérium közbiztonsági főigazgatója, az országos rendőrfőkapitány, az Állami Egészségügyi Ellátó Központ főigazgatója, a Dél-Pesti Centrumkórház Országos Hematológiai és Infektológiai Intézet főigazgatója, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság főigazgatója, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója, az Országos Mentőszolgálat főigazgatója, az országos tisztifőorvos, valamint a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ főigazgatója.

Az első járványhullám kapcsán ellátott rendőrségi feladatok és jogi hátterük

A járvány elleni küzdelem nemcsak az általában ellátott rendőrségi feladatok végrehajtását befolyásolta, hanem ismét előtérbe helyezett más okból már korábban esetleg ellátott feladatokat, így a schengeni belső határon a határátlépés ellenőrzésének teljes, illetve részleges visszaállítását. Ezen kívül korábban ismeretlen feladatok is megjelentek, mint például a hatósági házi karantén elrendelésében való közreműködés, a karantén szabályok betartásának helyszíni, illetve később már elektronikus applikációval történő ellenőrzése, a kontaktkutató, a kórházparancsnoki rendszer működtetése, illetőleg a védelmi intézkedések ellenőrzése, a szabálysértők magatartásának szankcionálása.

A veszélyhelyzet, majd a járványügyi készültség időszakában – az irányadó jogszabályok járványügyi helyzetre figyelemmel történt folyamatos módosításának hatására – mind az ellátott feladatok köre, mind azok végrehajtásának módja gyakran változott. A következőkben az egyes rendészeti feladatokat és a végrehajtás főbb tapasztalatait a szabályozási környezet bemutatásával tekintjük át.

A határellenőrzés visszaállítása, az utazási korlátozások

A járvány terjedésének akadályozására világszerte alkalmazott egyik intézkedés az államhatárok átlépését szigorító utazási korlátozások bevezetése volt. Az Európai Unió és a schengeni övezet tagjaként ennek érvényt szerezni különösen nagy kihívást jelentett.

Már a veszélyhelyzet kihirdetésének napján rendelkezett a Kormány arról, hogy Magyarország és a Szlovén Köztársaság, valamint Magyarország és az Osztrák Köztársaság határán ideiglenesen visszaállítja a határellenőrzést.⁶

⁶ Az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok

Az első utazási korlátozások is megjelentek, az Olasz Köztársaság, a Kínai Népköztársaság, a Koreai Köztársaság és az Iráni Iszlám Köztársaság területéről nemzetközi személyszállítást végző vasúti jármű, autóbusz, valamint – a leszállás nélküli áthaladás esetét kivéve – polgári légi jármű Magyarország területére nem léphetett be, ezen államok területéről érkező nem magyar állampolgárok személyforgalomban Magyarországra nem léphettek be.

A szabályozás a felsorolt országok területéről érkező magyar állampolgárokat egészségügyi vizsgálat eltűrésére kötelezte, és amennyiben fertőzés gyanúja nem merült fel, 14 napra hatósági házi karantént írt elő. A karanténba helyezettakat a járványügyi hatóságnak nyilvántartásba kellett vennie, a karanténszabályok betartásának ellenőrzése pedig – egy újabb, jelentős erőforrást lekötő feladatot teremtve – a rendőrség feladatköre lett.

A személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) szóló 2016. március 9-i (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendelet 28. cikk (1) bekezdésével összhangban a Magyarország és Ausztria, valamint Szlovénia közötti belső szárazföldi határokon visszaállított határellenőrzés kiterjesztése 2020. március 17-től kezdődően a szlovák határszakaszokra, valamint a schengeni belső légi határra is megtörtént.

A határátkelőhelyek járványügyi helyzetnek megfelelő működtetése érdekében az országos rendőrfőkapitány vezetésével megalakult a Határellenőrzési Akciócsoport. Megtörtént a kapcsolatfelvétel az Országos Mentőszolgálattal annak érdekében, hogy a kijelölt határátkelőhelyeken soron kívül álljon rendelkezésre a kiadott ellenőrzési lista szerinti egészségügyi kockázatfelmérést elvégző egészségügyi személyzet. A határokon a határforgalom-ellenőrzések végrehajtása a Külgazdasági és Külügyminisztérium által kötött kétoldalú megállapodások figyelembevételével történt.

egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről szóló 41/2020. (III. 11.) Korm. rendelet, hatályba lépett 2020. március 12-én.

A határforgalom-ellenőrzési és határőrizeti feladatokban a Készenléti Rendőrség és a megyei rendőr-főkapitányságok hivatásos állománya mellett részt vettek a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Rendészettudományi Karának tisztjelöltjei, valamint a Miskolci Rendészeti Szakgimnázium tanulói is.

A külföldi személyek tranzitáthaladás céljából a kijelölt humanitárius folyosók igénybevételével haladhattak át Magyarországon. A határátlépésre jelentkezők részére szórólap és matrica készült, azok kiosztása és pótlása folyamatos volt. A szórólap magyar, angol, román, szerb és ukrán nyelven adott információt azokról az üzemanyagtöltő állomásokról, pihenőhelyekről, ahol a tranzitútvonalon közlekedők megállhattak. Az üzemanyagtöltő állomások, pihenőhelyek előtt előjelző táblák segítették a tájékozódást. Az Operatív Törzs a tranzitforgalom hatékony lebonyolítása és a szomszédos országok állampolgárainak a munkavégzés céljából történő ingázásának lehetővé tétele érdekében folyamatosan vizsgálta újabb határátlépési pontok megnyitásának lehetőségét.

Az Operatív Törzs döntése alapján az autópálya alosztályt működtető megyei rendőr-főkapitányságok 2020. március 13-ától a kijelölt pihenőhelyeken állandó rendőri jelenléttel biztosítottak. A Magyar Honvédség katonai rendész járőrei a kijelölt üzemanyagtöltő állomásokon és pihenőhelyeken voltak folyamatosan jelen.

Külön szervezést igényelt a polgári légi járművek személyzetének beléptetése és elszállásolása. A személyzet tagjai a repülőgép ajtajában egészségügyi vizsgálaton estek át, a nem magyar állampolgárokat a Budapest Airport Zrt. az erre kijelölt hotelbe szállította, és a munka felvételéig ott kellett tartózkodniuk.

Az összes szárazföldi és légi belső határszakaszon visszaállított határforgalom-ellenőrzést Magyarország 2020. március 22-i kezdettel további 20 nappal meghosszabbította.

A határátkelőhelyek működésével kapcsolatban a Külgazdasági és Külügyminisztérium által a szomszédos országok partnertárcáival folytatott egyeztetések eredményeként létrejött informális megállapodásokról eredő

feladatok végrehajtása érdekében az Országos Rendőr-főkapitányság folyamatosan egyeztetett a szomszédos országok rendőri vezetőivel. A rugalmas gyakorlat kialakítását indokolta, hogy a határforgalom jellege az igényeknek megfelelően folyamatosan változott, számos esetben kellett alkalmazkodni a szomszédos vagy a célországokban bevezetett olyan újabb intézkedésekhez, amelyek a határforgalomra is kihatással voltak (például néhány napig Szerbia még a saját állampolgárait sem engedte hazatérni, míg bizonyos időszakban Németország kész volt fogadni a szezonális munkavállalókat is). A működő határátkelőhelyek listája, a korlátozásokkal kapcsolatosan folyamatosan frissített információk az utazást tervezők számára a www.police.hu honlapon voltak elérhetők.

Az utazási korlátozások kapcsán 2020. április 2-án hatályba lépett új szabályozás⁷

- a személyforgalomban fenntartotta a belépők karanténra kötelezését, illetőleg a beutazási korlátozásokat a nem magyar állampolgárok esetében, és a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes kapcsolódó – későbbiekben részletesen tárgyalt – méltányossági jogköre is megmaradt;
- az országos rendőrfőkapitány felhatalmazást kapott, hogy a szomszédos állam polgárai és a humanitárius célból történő tranzitáthaladás kapcsán a határátlépésre, a Magyarország területén tartózkodásra, az áthaladásra, az útvonalra, a megállási lehetőségekre, a humanitárius tranzitforgalomra vonatkozó különös közlekedési szabályokat határozatban állapítsa meg;⁸

⁷ Az egészség és élet megóvása, valamint a nemzetgazdaság helyreállítása érdekében elrendelt veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről szóló 81/2020. (IV. 1.) Korm. rendelet

⁸ Közlemény a szomszédos állam polgárai esetében, valamint a humanitárius célból történő tranzitáthaladás során a határátlépésre, a Magyarország területén tartózkodásra, az áthaladásra, az útvonalra, a megállási lehetőségekre, a humanitárius tranzitforgalomra vonatkozó különös közlekedésre vonatkozó szabályokról – megjelent a Hivatalos Értesítő 2020/17. számában.

- továbbra is rendelkezett a Magyar Honvédség közreműködéséről a veszélyhelyzettel összefüggő rendvédelmi intézkedések végrehajtásában.

A szabályozás kimondta, hogy a járványügyi hatóság a karantén elrendeléséről vagy a járványügyi elkülönítésről, járványügyi megfigyelésről, járványügyi zárlatról, valamint járványügyi korlátozásról szóló határozatot soron kívül továbbítja a rendőrség részére. A rendőrség ezeket az adatokat a járványügyi védekezés és a karantén szabályai megtartásának ellenőrzése céljából tarthatta nyilván, és a járványügyi korlátozás megszűnésekor köteles volt törölni.

Az utazási korlátozások enyhítésének első lépéseként, 2020. május 1-jétől személyforgalomban a Cseh Köztársaság, a Lengyel Köztársaság, a Koreai Köztársaság, a Németországi Szövetségi Köztársaság, az Osztrák Köztársaság és a Szlovák Köztársaság területéről, ezen országok valamelyikének területén tett üzleti célú utazást követően korlátozás nélkül léphetett be az, aki olyan belföldi vagy a felsorolt államok egyikében bejegyzett gazdasági társaság vezető tisztségviselője vagy munkavállalója volt, amely egyben a felsorolt államok legalább egyikében bejegyzett gazdasági társasággal kapcsolt vállalkozás.⁹

A beutazási korlátozások alóli következő kivételt 2020. május 7-étől az agrárágazatban dolgozók – országos rendőrfőkapitány határozatában¹⁰ megállapított feltételek szerint történő – beléptetésének lehetővé tétele jelentette. Ilyen célú belépésre csak az országos rendőrfőkapitány által erre a célra kijelölt határátkelőhelyen, csoportosan kerülhetett sor, és a munkáltatónak a tervezett belépés előtt legalább 48 órával értesítenie kellett az

⁹ Az egészség és élet megóvása, valamint a nemzetgazdaság helyreállítása érdekében elrendelt veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről szóló 81/2020. (IV. 1.) Korm. rendelet módosításáról szóló 174/2020. (IV. 30.) Korm. rendelet

¹⁰ Közlemény az agrárágazat (TEÁOR és TESZOR 01, 02 és 03) munkaerőigényének biztosítása céljából a szomszédos országokból érkező, a szomszédos állam állampolgárai vagy magyarországi lakóhellyel nem rendelkező magyar állampolgárok határátlépésére, Magyarország területén tartózkodására és a munkahelyi karanténra vonatkozó szabályokról – megjelent a Hivatalos Értesítő 2020. évi 24. számában.

igénybe venni kívánt határátkelőhely szerint illetékes határrendészeti ki-
rendeltséget.¹¹

A kapcsolt vállalkozásokkal összefüggő üzleti célú utazás kapcsán men-
tesített országok köre 2020. május 14-én kiegészült Japánnal.¹²

Az utazási korlátozások enyhítésének új szakasza 2020. május 22-étől
kezdődött, amely időponttól:

- az osztrák állampolgár és a magyar állampolgár az Osztrák Köztár-
saság területéről beléphetett, ha a belépést megelőző 4 napnál nem
régebben készült negatív teszt eredményét okirattal igazolta;¹³
- szlovák állampolgár a Szlovák Köztársaság területéről beléphetett,
ha a Magyarország területén történő tartózkodása nem haladta meg
a 24 órát.¹⁴

A 2020. május 25. napján 10 órakor hatályba lépett rendelet¹⁵ alapján a
szerb állampolgár és a magyar állampolgár a Szerb Köztársaság területéről
az általánosan irányadó korlátozástól mentesen beléphetett.

A Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság állampolgára kapcsán
2020. május 27-én hatályba lépett szabályozás¹⁶ akkor engedte meg korlá-
tozás nélkül a belépést, ha a tartózkodás nem haladta meg a 48 órát. Külön
előírás vonatkozott arra az esetre, ha a magyar állampolgár az Osztrák Köz-
társaság területéről úgy lépett be Magyarország területére, hogy utazásának

¹¹ Az egészség és élet megóvása, valamint a nemzetgazdaság helyreállítása érdekében el-
rendelt veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről szóló 81/2020. (IV. 1.)
Korm. rendelet módosításáról szóló 185/2020. (V. 6.) Korm. rendelet

¹² Az egészség és élet megóvása, valamint a nemzetgazdaság helyreállítása érdekében el-
rendelt veszélyhelyzettel kapcsolatos rendkívüli intézkedésekről szóló 81/2020. (IV. 1.)
Korm. rendelet módosításáról szóló 200/2020. (V. 13.) Korm. rendelet

¹³ Az Osztrák Köztársaságból történő határátlépésről szóló 216/2020. (V. 21.) Korm. ren-
delet

¹⁴ A Szlovák Köztársaságból történő határátlépésről szóló 218/2020. (V. 21.) Korm. ren-
delet

¹⁵ A Szerb Köztársaságból történő határátlépésről szóló 226/2020. (V. 25.) Korm. rendelet

¹⁶ A Cseh Köztársaságból és a Szlovák Köztársaságból történő határátlépésről szóló
235/2020. (V. 26.) Korm. rendelet

végcélja a Cseh Köztársaság volt, és az ott tartózkodása nem haladta meg a 48 órát.

A szlovén állampolgároknak és a magyar állampolgároknak a Szlovén Köztársaság területéről Magyarország területére korlátozás nélkül történő belépése 2020. május 28-án 15 órától vált lehetővé.¹⁷

A 2020. május 30-ától a Bolgár Köztársaság állampolgára, illetve a magyar állampolgár a Bolgár Köztársaság területéről Magyarországra beléphetett, ha hitelt érdemlően valószínűsítette, hogy célja hivatali kötelezettség ellátása, nemzetközi szervezet tevékenységében való közreműködés, üzleti utazás, humanitárius tevékenység végzése vagy hozzátartozó látogatása. Magyar állampolgár a Román Köztársaság területéről akkor is beléphetett, ha valószínűsítette, hogy a fentiekben megjelölt célú kiutazásának végcélja a Bolgár Köztársaság volt.¹⁸

A 2020. június 5-én megjelent és már aznap 8:00 órakor hatályba lépett új szabályozás¹⁹ alapján az Osztrák Köztársaság, a Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság állampolgára Magyarország területére, illetőleg a magyar állampolgár a felsorolt országok területéről korlátozás nélkül beléphetett.

A felsorolt államok köre 2020. június 7-én 08:00 órától kiegészült a Németországi Szövetségi Köztársaság állampolgáraival,²⁰ majd 2020. június 12-én 08:00 órától már a Horvát Köztársaság állampolgára, illetőleg a magyar állampolgár a Horvát Köztársaság területéről is korlátozás nélkül léphetett be.²¹

¹⁷ A Szlovén Köztársaságból történő határátlépésről szóló 243/2020. (V. 28.) Korm. rendelet

¹⁸ A Bolgár Köztársaságból történő határátlépésről szóló 251/2020. (V. 29.) Korm. rendelet

¹⁹ Az Osztrák Köztársaságból, a Cseh Köztársaságból és a Szlovák Köztársaságból történő határátlépésről szóló 262/2020. (VI. 5.) Korm. rendelet

²⁰ A határátlépésre vonatkozó különös szabályokról szóló 263/2020. (VI. 6.) Korm. rendelet

²¹ A határátlépésre vonatkozó különös szabályokról szóló 263/2020. (VI. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló 264/2020. (VI. 11.) Korm. rendelet

A veszélyhelyzet megszűnése előtt mindössze egy nappal, 2020. június 17-én hatályba lépett módosítás²² alapján Románia állampolgára Magyarország területére, illetőleg magyar állampolgár Románia területéről Magyarország területére szintén korlátozás nélkül beléphetett.

A határok lezárásával kapcsolatos feladat nagyságrendjét érzékelteti, hogy a koronavírus-járvány miatt a schengeni belső határon a határellenőrzés első járványhullám időszakában – 2020. március 12. és június 30. között – történt visszaállítása alatt 1 804 032 fő ellenőrzése és 11 564 fő beléptetésének megtagadása történt meg.²³ Az utazási korlátozások megszerzése miatt az eljáró rendőrök 1 387 alkalommal figyelmeztetést, 6 226 esetben helyszíni bírságot alkalmaztak, 1 418 személlyel szemben pedig szabálysértési feljelentést tettek.²⁴

A járvány első hullámában elrendelt, majd a második hullám miatt ismét bevezetett utazási korlátozások hatása jól látható abból, hogy a határforgalomban 2020-ban 28,39 millió utas és 12,18 millió jármű lépett be, ami 2019-hez képest a személyforgalomban 53,6%-os, a járműforgalomban 40,4%-os csökkenés.²⁵

A beutazási korlátozásokkal kapcsolatos méltányossági jogkör

A veszélyhelyzet elrendelését követően a következő új feladatot meghatározó rendelet²⁶ megjelenéséig mindössze 2020. március 14-ig kellett várni, a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes kapott jogkört arra, hogy a beutazási korlátozások alól különös méltánylást érdemlő esetben felmen-

²² A határátlépésre vonatkozó különös szabályokról szóló 263/2020. (VI. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló 281/2020. (VI. 16.) Korm. rendelet

²³ Forrás: a Rendőrség 2020. évet értékelő jelentése.

²⁴ Forrás: az ORFK Rendészeti Főigazgatóság által vezetett „Veszélyhelyzeti kimutatás”.

²⁵ Forrás: a Rendőrség 2020. évet értékelő jelentése.

²⁶ Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről (II.) szóló 45/2020. (III. 14.) Korm. rendelet, hatályba lépett 2020. március 15-én.

tést adjon, illetve egyedi magatartási szabályt állapítson meg. Ez azt jelentette, hogy az utazási korlátozással érintett országokból – amely országok köre a hivatkozott módosítással kiegészült Izrael Állammal is – személyforgalomban történő beutazás engedélyezése és a feltételek meghatározása a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes méltányossági jogkörébe került.

A méltányossági jogkör jelentősége és a várható kérelmek nagyságrendje akkor vált nyilvánvalóvá, amikor 2020. március 17-én a szabályozás²⁷ úgy módosult, hogy a külföldről érkező nem magyar állampolgárok személyforgalomban a méltányossági jogkörben hozott döntés hiányában nem léphettek be. Amint arra számítani lehetett, naponta százával érkeztek a gyakran csak a tervezett beutazás előtt rendkívül rövid idővel benyújtott, a lehető legkülönbözőbb indokokkal és nyelven írt kérelmek, így a növekvő ügyszám mellett a döntések időszerű meghozatala is jelentős kihívást jelentett.

A kérelmek gyors elbírálásához a megoldást a kérelmek beérkeztetését, szignálásra ajánlását és ügyintézőhöz továbbítását támogató ügyviteli fejlesztés megvalósítása jelentette, és lényegében az Országos Rendőr-főkapitányság által elvégzett ezen fejlesztés tette lehetővé azon szabályozás²⁸ hatályba léptetését, amely alapján 2020. május 13-ától a beutazási korlátozások alóli mentesítésről szóló méltányossági döntés iránti kérelem kizárólag elektronikus úton volt előterjeszhető. A kérelem formai és tartalmi követelményeinek határozatban²⁹ történő előírására az országos rendőrfőkapitány kapott felhatalmazást.

²⁷ Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről (III.) szóló 46/2020. (III. 16.) Korm. rendelet 14. §-a

²⁸ A különös méltányossági jog gyakorlásának rendjéről szóló 194/2020. (V. 11.) Korm. rendelet

²⁹ Közlemény az államhatár személyforgalomban történő átlépése során irányadó szabályok alóli felmentés tárgyában a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes által meghozható méltányossági döntés iránt benyújtható elektronikus kérelem formai és tartalmi szabályairól – megjelent a Hivatalos Értesítő 2020. évi 26. számában.

A méltányossági kérelem elektronikus ügyintézés keretében cégkapuról vagy ügyfélkapuról elektronikus űrlap, ilyen elérhetőség hiányában a Rendőrség internetes honlapján elérhető intelligens űrlap beküldésével volt benyújtható.

Az állomány adminisztrációs terheinek csökkentését az új űrlapok mellett automatizált ügyviteli és elektronikus ügyintézését segítő megoldások támogatták. A kezdetben kizárólag e-mail útján tömegesen érkező méltányossági kérelmek manuális feldolgozása jelentős terhet jelentett, így első lépésként az e-mailek egy munkafolyamatban történő iktatása, több személyre történő szignálási folyamat automatizálása, az előkészített határozatok tömeges felterjesztése, jóváhagyása és automatikus irattározása érdekében történtek fejlesztések.

A beutazási kérelmek ügyfélkapu és cégkapu útján vagy azonosítás nélkül történő benyújtását támogató magyar és angol nyelvű inNOVA űrlapok jelentőségét mutatja, hogy a 2020. május 13-án publikált COVID-01 és COVID-02 űrlapokból az év végéig 81 872 darab érkezett, amelyek iktatása már ügyviteli automatizmusokkal, ügykezelői beavatkozás nélkül történt. A beutazási kérelem elbírálása tárgyában hozott döntéssel szembeni fellebbezés benyújtását támogató COVID-03 és COVID-04 űrlapokból 813 darab érkezett.³⁰

A karantén szabályok betartásának rendőrségi ellenőrzése

Az utazási korlátozásokhoz kapcsolódó szabályozás központi eleme volt, hogy a személyforgalomban hazatérő magyar állampolgárok, illetőleg akár jogszabály felhatalmazása, akár a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes méltányossági engedélye alapján belépő nem magyar állampolgárok 14 napig kötelesek voltak karanténban tartózkodni.

Első lépésként az Olasz Köztársaság, a Kínai Népköztársaság, a Koreai Köztársaság és az Iráni Iszlám Köztársaság területéről érkező magyar ál-

³⁰ Forrás: a Rendőrség 2020. évet értékelő jelentése.

lampolgárok voltak kötelezettek arra, hogy amennyiben a határátlépés során lefolytatott egészségügyi vizsgálat alapján fertőzés gyanúja nem merült fel, úgy 14 napig hatósági házi karanténban tartózkodjanak. A karantén betartásának ellenőrzése a rendőrség feladatkörébe került, a hatékony végrehajtáshoz megtörtént a hatósági házi karanténba helyezett ellenőrzési eljárásrendjének kidolgozása.

Az ellenőrzések végrehajtása érdekében a járványügyi hatóság a hatósági házi karantén elrendeléséről vagy a járványügyi elkülönítésről, járványügyi megfigyelésről, járványügyi zárlatról, valamint járványügyi korlátozásról szóló határozatot soron kívül köteles volt továbbítani a rendőrség részére.

A járványügyi védekezés és a karanténszabályok betartásának ellenőrzése céljából szükséges volt az érintett személyek adatainak rendőrségi nyilvántartása. Soron kívül végrehajtott fejlesztés eredményeként, 2020. március 12-től a Hermon Körözési Nyilvántartási Rendszer (a továbbiakban: Hermon-KÖNYIR) szolgált a koronavírussal összefüggő hatósági házi karanténra kötelezett személyek adatainak kezelésére. A feladat végrehajtását felhasználói segédletek és útmutatók segítették.

A megfelelő térképes megjelenítés érdekében a körözési adatoknak a karantén helyére vonatkozó adattal történő kiegészítését napi szinten monitorozták, ennek eredményéről a karantén helye szerinti szerveket folyamatosan tájékoztatták.

Az arra jogosult rendőri szervek 2020. április 21-ig közel 38 000 esetben rögzítettek adatot ilyen okból a Hermon-KÖNYIR rendszerben, és közel 10 000 aktív jelzéssel összefüggésben volt szükséges a napi ellenőrzés. 2020. április 21. és május 21. között további több, mint 20 000 kötelezett személy adatát rögzítették a Hermon-KÖNYIR rendszerben, ekkor már aktuálisan napi 11 000 körüli aktív jelzés volt érvényben.

Az ellenőrzések automatizálásához a mobil eszközön futó Nova.mobil alkalmazásban navigációval összekötött karantén nyilvántartás nyújtott támogatást, ahonnan az ellenőrzés dokumentálása a helyszínen teljes automatizmussal történhetett, beleértve az esetleges szabályszegés esetén alkalmazott szankció dokumentálását is.

Az ellenőrzésekre fordított erőforrások nagyságrendjét érzékelteti, hogy például 2020 májusában a napi ellenőrzések száma 7 115, a 2020. május 20-án érvényben lévő hatósági házi karanténok száma összesen 11 103 volt. A 2020. évben a koronavírus-járvány következményeinek elhárítása, a veszélyhelyzet és a járványügyi készültségi időszakban bevezetett rendszabályok betartatása érdekében a Rendőrség 2 272 026 alkalommal végzett hatósági házi karantén-ellenőrzést.³¹

Az állampolgárok számára is közvetlenül érzékelhető jelentős fejlesztés volt a hatósági házi karanténhoz kapcsolódó webes alkalmazás kialakítása, amely térképes funkciókkal együtt teljes körű adatbázist biztosított a végrehajtott ellenőrzésekről. Az országos, „éles” bevezetéshez kapcsolódóan megtörtént az elektronikus házi karantén rendszer bevezetése, ami a hatósági házi karanténban lévő személy elektronikus megfigyelésére ad lehetőséget. A lakossági applikáció összeköttetésben áll a Robotzsaru NEO karantén adatbázissal. A validációt követően a regisztrált személyek elektronikus megfigyelésével 2020-ban 316 668 elektronikus ellenőrzés³² valósult meg.

A hatósági házi karanténnal összefüggő adatbázisokból a kijárási korlátozásokhoz és más veszélyhelyzeti szabálysértésekhez kapcsolódó rendőri intézkedésekről a parancsnoki munkát elősegítő statisztikai kimutatás fejlesztése is megtörtént.

A fejlesztés gyakorlati alkalmazásához 2020. május 7-től rendelkezésre állt a karantén elektronikus úton, erre kifejlesztett szoftver alkalmazásával történő ellenőrzése esetén irányadó jogi szabályozás.³³

A járványügyi veszélyhelyzet 2020. június 17-ével történő megszüntetését és a járványügyi készültség 2020. június 18-ával történt elrendelését követően az utazási korlátozásokkal érintettek esetében továbbra is megmaradt a karanténkötelezettség, és akinél a belépésnél a fertőzés gyanúja

³¹ Forrás: a Rendőrség 2020. évet értékelő jelentése.

³² Forrás: ORFK Rendészeti Főigazgatóság által vezetett statisztika.

³³ Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vonatkozásában elrendelt hatósági házi karantén elektronikus ellenőrzéséről szóló 181/2020. (V. 4.) Korm. rendelet

nem merült fel, 14 napra ezen időpontot követően is karanténban volt köteles maradni, így az ellenőrzési feladat továbbra is végrehajtást igényelt.

A kórházparancsnoki rendszer működtetése

A kórházparancsnoki rendszer³⁴ működtetésében szintén oroszlánrészt vállalt a rendőrség, a kórház-főparancsnoki feladatkört a miniszterelnök megbízása alapján dr. Halmosi Zsolt r. vezérőrnagy, rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes látta el. A miniszterelnök által kiállított megbízólevél alapján az Emberi Erőforrások Minisztériuma által kijelölt 109 egészségügyi intézményben 2020. március 29-étől megkezdték munkájukat a kórházparancsnokok.

Az egészségügyi intézményekhez a rendőrség állományából 29-29 fő kórházparancsnok és logisztikai munkatárs kijelölése történt meg. Az Országos Rendőr-főkapitányságon Országos Kórház-főparancsnoki Törzs működött, melyben az NKE Rendészettudományi Karra vezényelt munkatársak közül 12 fő, az Adyligeti Rendészeti Szakgimnázium állományából 6 fő, míg az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság állományából 6 fő látott el feladatokat.

A 2020. április 30-án hatályba lépett módosítást követően a kórházak mellett már a legalább 200 férőhellyel működtetett, az idősek tartós vagy átmeneti ellátását nyújtó engedélyeseknél is kórházparancsnokok jártak el.³⁵

A kórházparancsnokok által a 2020-ban végrehajtott intézkedések³⁶ főbb adatai:

- 2 esetben emberéletet mentő kórházparancsnoki intézkedés az egészségügyi intézmények személyzetével kapcsolatosan,

³⁴ A kórházparancsnokról és az egészségügyi készlet védelméről szóló 72/2020. (III. 28.) Korm. rendelet

³⁵ A kórházparancsnokról és az egészségügyi készlet védelméről szóló 72/2020. (III. 28.) Korm. rendelet módosításáról szóló 158/2020. (IV. 29.) Korm. rendelet

³⁶ Forrás: a Rendőrség 2020. évet értékelő jelentése.

- 2 fő eltűnt személy feltalálása az egészségügyi intézményekben,
- 5 rendőri intézkedést igénylő kiemelt esemény,
- 29 946 ellenőrzés végrehajtása.

A kórházparancsnoki rendszer 2021. június 30-ig működött, amikor a Kormány arról rendelkezett, hogy a kórházparancsnoki és intézményparancsnoki tevékenység 2021. szeptember 15. napjáig szünetel.³⁷

A védelmi intézkedések

A veszélyhelyzet elrendelésével egyidejűleg megjelentek a rendezvények megtartását korlátozó első intézkedések is,³⁸ a zárt helyen 100 főnél több személy, nem zárt helyen pedig 500 főnél több személy részvételével rendezvény tartása tilalmazott lett, aminek érvényre juttatása a rendező, valamint a helyiség üzemeltetőjének a felelőssége volt.

A szabályozás a Magyarország területéről történő kiutasítást, illetve kitoloncolást helyezte kilátásba azon nem magyar állampolgárok esetében, akik a zárlati kötelezettség alá tartozó fertőző betegség behurcolásának vagy terjedésének megakadályozása végett elrendelt járványügyi elkülönítési, megfigyelési, zárlati és ellenőrzési szabályokat megszegték.

A következő védelmi intézkedések³⁹ 2020. március 17-én léptek hatályba, rendelkezve arról, hogy a vendéglátó üzletben 15.00 óra után 06.00 óráig az ott foglalkoztatottak kivételével – az ételkészítés elvitelre történő

³⁷ A kórházparancsnoki és intézményparancsnoki feladatok ellátásának szüneteléséről szóló 367/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet

³⁸ Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről szóló 41/2020. (III. 11.) Korm. rendelet

³⁹ Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről (III.) szóló 46/2020. (III. 16.) Korm. rendelet

megrendelése és átvétele, a vételár megfizetése céljából történő tartózkodást leszámítva – tilos tartózkodni; a zenés, táncos rendezvények helyszínén tartózkodni tilos; rendezvény és gyűlés helyszínén tilos tartózkodni; tilos a mozi, közgyűjtemény, közművelődési intézmény látogatása; az élelmiszert, az illatszert, a drogériai terméket, a háztartási tisztítószeret, a vegyi árut és a higiéniai papírterméket árusító üzlet, továbbá a gyógyszertár, a gyógyászati segédeszközt forgalmazó üzlet, az üzemanyag-töltőállomás és a dohánybolt kivételével tilos 15.00 óra után 06.00 óráig az ott foglalkoztatottak kivételével üzletben tartózkodni.

A jogalkotó a védelmi intézkedések megszegését szabálysértésnek nyilvánította, egyúttal rendelkezett arról, hogy azok betartását a rendőrség ellenőrzi.

A rendőrség járványügyi hatósági feladatainak ellátása érdekében szükséges adatok biztosítása érdekében az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 5. § (3) bekezdése szerint kezelt személyes adatot az adatkezelő a rendőrség erre irányuló megkeresése esetén haladéktalanul, ingyenesen és elsőbbséggel köteles továbbítani.

A védekezésben a következő mérföldkövet a kijárási korlátozás 2020. március 28-ától történt hatályba lépése jelentette, ennek ellenőrzése szintén a rendőrség feladatkörébe tartozott. Az eredetileg 2020. április 10-ig terjedő időbeli hatállyal kihirdetett szabályozás⁴⁰ rendelkezett arról, hogy

- a lakóhely, a tartózkodási hely és a magánlakás elhagyására a rendeletben meghatározott alapos indokkal (például munkavégzés, hivatásbeli kötelezettség teljesítése, egészségügyi ellátás és szolgáltatás igénybevétele, napi fogyasztási cikket értékesítő élelmiszerüzletben történő vásárlás miatt) kerülhet sor;

⁴⁰ A kijárási korlátozásról szóló 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet

- mindenki köteles más emberekkel a szociális érintkezést – a közös háztartásban élők kivételével – a lehető legkisebb mértékűre korlátozni, és a másik embertől lehetőség szerint legalább 1,5 méter távolságot tartani;
- a vendéglátó üzletben az elvitelre alkalmas ételek kiadása és szállítása kivételével tilos tartózkodni;
- a 65. életévét betöltött személy az élelmiszerüzletet, drogériát, piacot vagy gyógyszertárat 9.00 óra és 12.00 óra közötti időben látogathatja, ahol ebben az időben csak ezek a személyek tartózkodhatnak vásárlóként.

A védelmi intézkedésekről rendelkező lényegre törő szabályozás számos jogalkalmazási kérdést vetett fel, mind a hatóságok, mind az állampolgárok részéről. A teljesség igénye nélkül például kérdésként merült fel, hogy az állateledel vásárlása vagy az esküvőn történő részvétel olyan alapos indok-e, ami megalapozza a tartózkodási hely elhagyását. A válasz az volt, hogy a szabályozás elveinek betartásával, a szociális érintkezés szükséges körre korlátozásával ezek megalapozhatják a tartózkodási hely elhagyását.

A járványügyi helyzet alakulása szükségessé tette az eredetileg 2020. április 10-ig hatályos kijárási korlátozás meghosszabbítását, ami immár a hatályvesztés időpontjának meghatározása nélkül, annak visszavonásáig szólt. Emellett a 2020. április 10-én hatályba lépett szabályozás⁴¹ alapján

- a piacok nyitva tartásának és a 65. életévüket betöltött személyek általi látogatásának rendjéről az önkormányzat eltérően rendelkezhetett (olyan kizárólagos látogatási időszak megállapításával, amely alatt a piacot kizárólag 65. életévüket betöltött személyek látogathatják);
- 2020. április 10. és 13. között az önkormányzat a kijárási korlátozására szigorúbb szabályokat állapíthatott meg.

⁴¹ A kijárási korlátozás meghosszabbításáról szóló 95/2020. (IV. 9.) Korm. rendelet

A következő hetek veszélyhelyzeti rendeletalkotása a járványügyi helyzet alakulására figyelemmel a járvány terjedését hatékonyan korlátozó védelmi intézkedések fenntartása, illetőleg a gazdasági, társadalmi érdekek lehetőség szerinti érvényre juttatása közötti egyensúly folyamatos keresésének jegyében alakult. Jól mutatja ezt a csak néhány napra hatályos, egyik oldalról a települési önkormányzatoknak a hétvégékre szigorúbb előírások megalkotására felhatalmazást adó rendeletek megjelenése,⁴² másik oldalról az anyák napja alkalmából a virágüzletek általános rend szerinti nyitva tartásának lehetővé tétele.⁴³

A járványügyi helyzet kedvező alakulására tekintettel 2020. május 4-étől Budapest és Pest megye kivételével enyhébb szabályok előírására nyílt lehetőség. Az új szabályozás főbb elemei:⁴⁴

- kijárási korlátozás megszüntetése;
- másik embertől lehetőség szerint legalább 1,5 méter védőtávolság megtartása;
- üzletben és tömegközlekedési eszközökön a maszk viselésének előírása;
- a 65. életévét betöltött személyek vásárlási időszakának megtartása;
- valamennyi üzlet – beleértve a szolgáltatást nyújtó üzleteket is – kinyithatott;
- a vendéglátó üzlet kerthelyiségében és teraszán a fogyasztás megengedése;
- a strandok, szabadtéri fürdők, szabadtéri múzeumok és állatkertek megnyitása.

⁴² A hétvégére vonatkozó kijárási korlátozással összefüggésben meghozható önkormányzati intézkedésekről szóló 118/2020. (IV. 16.) Korm. rendelet; a kijárási korlátozással összefüggésben hétvégére meghozható önkormányzati intézkedésekről szóló 148/2020. (IV. 23.) Korm. rendelet;

a kijárási korlátozással összefüggésben május 1. napjára és hétvégére meghozható önkormányzati intézkedésekről szóló 167/2020. (IV. 30.) Korm. rendelet

⁴³ A virágüzletek anyák napi nyitvatartásáról szóló 160/2020. (IV. 29.) Korm. rendelet

⁴⁴ A védelmi intézkedésekről szóló 168/2020. (IV. 30.) Korm. rendelet

Budapest főváros és Pest megye területén ugyanakkor a kijárási korlátozás 2020. május 4-ét követően is fennmaradt.⁴⁵

A védelmi intézkedések enyhítésének következő lépése 2020. május 18-án⁴⁶ történt meg, ezen időponttól a Budapestre és Pest megyére irányadó korlátozások Pest megye területén megszűntek, illetőleg Budapest kivételével

- vendéglátó üzletben a fogyasztás a védőtávolság betartásával megengedett;
- a szabadtéren lévő játszótér nyitva tarthat és látogatható;
- a szálláshely fogadhat vendéget;
- 2020. június 1. napjától a temetést, valamint a házasságkötést követő családi rendezvény megtartható, ha a résztvevők száma nem haladja meg a 200 főt;
- 2020. június 1. napjától a házasságkötés és a házasságkötést követő családi rendezvény vendéglátó üzletben, valamint szálláshelyen is megtartható.

Budapest területén is változtak 2020. május 18-ától a védelmi intézkedések:⁴⁷

- a kijárási korlátozás megszűnt, de lehetőség szerint legalább 1,5 méter védőtávolságot kellett tartani;
- az üzletben és tömegközlekedési eszközökön maszkot kellett viselni;
- megmaradt a 65. életévét betöltött személyek vásárlási idősávja, de a piacokra eltérő szabályt is meg lehetett határozni;

⁴⁵ A kijárási korlátozás Budapest fővárosban és Pest megye területén való fenntartásáról szóló 169/2020. (IV. 30.) Korm. rendelet

⁴⁶ A védelmi intézkedések következő üteméről szóló 207/2020. (V. 15.) Korm. rendelet

⁴⁷ A fővárosi védelmi intézkedésekről szóló 211/2020. (V. 16.) Korm. rendelet

- valamennyi üzlet – beleértve a szolgáltatást nyújtó üzleteket is – kinyithatott;
- vendéglátó üzlet kerthelyiségében vagy teraszán a fogyasztás megengedett;
- a strandok, szabadtéri fürdők, szabadtéri múzeumok és állatkertek kinyithattak.

A rendezvények és gyűlések szervezése általánosságban tilos maradt, ugyanakkor 2020. június 15. napjától a védőtávolság betartásával a temetést, valamint a házasságkötést követő családi rendezvény megtartható volt, ha a résztvevők száma nem haladta meg a 200 főt, illetve a házasságkötés és a házasságkötést követő családi rendezvény vendéglátó üzletben, valamint szálláshelyen is megtartható és azon zenés szolgáltatás biztosítható lett.

A védelmi intézkedések enyhítésének következő lépésére Budapest kapcsán 2020. május 29-étől történt intézkedés.⁴⁸ A védőtávolság betartásával megengedetté vált a vendéglátó üzlet belső (zárt) részében a fogyasztás, a szabadtéri játszóterek kinyithattak, és a szálláshelyek is fogadhattak vendégeket.

A szabadtéri rendezvényekre 2020. május 28-án hatályba lépett új szabályozás⁴⁹ – amelynek hatálya nem terjedt ki a vallási közösség szertartására, a polgári házasságkötésre, a temetésre, a családi rendezvényre, a gyűlésre, a szabadtéri múzeumra és az állatkertre – lényege úgy foglalható össze, hogy

- ha a rendezvényre vonatkozóan jogszabályban meghatározott feltételeket a rendezvény szervezője biztosítja, a szabadtéri rendezvény megtartható;
- a szabadtéri sportrendezvény nézők részvételével is megtartható;

⁴⁸ A fővárosi védelmi intézkedések következő üteméről szóló 240/2020. (V. 27.) Korm. rendelet

⁴⁹ A szabadtéri rendezvényekről szóló 241/2020. (V. 27.) Korm. rendelet

- a nézők csak minden negyedik ülőhelyet foglalhatnak el, két néző között három ülőhelyet üresen kell hagyni, az egymás mögötti ülőhelyeket nem foglalhatják el, és lehetőség szerint 1,5 méteres védőtávolságot kell biztosítani;
- a nemzeti park igazgatóságok szabadtéri bemutató létesítménye látogatható;
- a nem zárt helyen tartott zenés, táncos rendezvényen tilos tartózkodni.

A veszélyhelyzeti jogalkotás gyorsaságát, adott esetben egy-egy egyedi esetre történő reagálási képességét mutatja az autós könnyűzenei programokról rendelkező, mindössze három napig hatályban volt szabályozás.⁵⁰ A tárgykört érintően alig néhány nap múlva újabb rendelet⁵¹ jelent meg, ami immár a veszélyhelyzet megszüntetéséig lehetővé tette az ilyen rendezvények megtartását.

A következő mérföldkövet a 2020. június 17-én megjelent jogszabályok jelentették. Ezek közül az élre a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet kívánkozik, amely szerint a Kormány 2020. június 18-ával a veszélyhelyzetet megszüntette. Ezzel a jogi aktussal egyúttal megkezdődött a járványügyi készültség időszaka.

A járványügyi készültség a 2020 őszén elrendelt második veszélyhelyzetig, a járványügyi készültség szabályozási háttere

A veszélyhelyzet megszűnésével a korábbi veszélyhelyzeti szabályozás helyébe új szabályozási rend lépett. Az alapvető törvényi szabályokat a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény határozta meg,

⁵⁰ Az autós könnyűzenei koncertek megtartásáról szóló 248/2020. (V. 28.) Korm. rendelet

⁵¹ Az autós zenei rendezvényekről szóló 259/2020. (VI. 4.) Korm. rendelet

amelynek rendelkezései túlnyomórészt a veszélyhelyzet megszűnését követő napon, azaz 2020. június 18-án léptek hatályba.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) módosításával a Kormány felhatalmazást kapott arra, hogy egészségügyi válsághelyzet elrendelésével járványügyi készültséget vezessen be, rendelkezzen Operatív Törzs létrehozásáról, valamint az annak összetételére, szervezeteire és működésére vonatkozó szabályokat meghatározza,⁵² illetőleg egészségügyi válsághelyzetben az Eütv. 232/D. § (1) bekezdése szerinti intézkedéseket meghozza. A lehetséges intézkedések körébe tartozik például a járvány terjedését elősegíthető intézmény és létesítmény működésének, rendezvény látogatásának és szervezésének, valamint tevékenység végzésének, üzletek működése, nyitva tartása, az ország egyes területei, illetve Magyarország és más ország közötti személyforgalom, élőállat- vagy áruszállítás, az ország egyes területei, illetve Magyarország és más ország lakosainak egymással való személyes érintkezése megtiltása vagy korlátozása. Korlátozható továbbá egyes intézmények – így különösen járóbeteg-szakrendelő, fekvőbeteg-gyógyintézet, köznevelési, szakképző, felsőoktatási, szociális, gyermekvédelmi, gyermekjóléti és közművelődési intézmény – látogatása, egyes területek elhagyása, egyes élelmiszerek, termékek árusítása, fogyasztása, vásárlása, az ivóvíz fogyasztása, meghatározott állatok tartása. A Kormány az egészségügyi készlet állagának megóvása érdekében szükséges intézkedést vezethet be, annak érdekében a rendőrség, illetve a Magyar Honvédség közreműködését előírhatja, meghatározhatja a

⁵² Megjelent a járványügyi készültség során működő Operatív Törzs feladatairól szóló 286/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet (hatályba lépett 2020. június 18-án), amely szerint a Kormány a koronavírus világjárvány elleni védekezés kapcsán egészségügyi válsághelyzet elrendelésével bevezetett járványügyi készültség idején tevékenykedő, az Eütv. 232/B. § (1) bekezdése szerinti Operatív Törzset hoz létre. Az Operatív Törzset a rendészetért felelős miniszter az egészségügyért felelős miniszter bevonásával vezeti, tagjai a közigazgatás-szervezésért felelős miniszter által kijelölt államtitkár, a gazdaságfejlesztésért felelős miniszter által kijelölt államtitkár, a külpolitikáért felelős miniszter által kijelölt államtitkár, a honvédelemért felelős miniszter által kijelölt államtitkár, az egészségügyért felelős miniszter által kijelölt államtitkár, az országos tisztifőorvos, a rendészetért felelős miniszter által vezetett minisztérium belbiztonsági államtitkára, az Operatív Törzs ügyeleti központjának vezetője.

szociális távolságtartásra, valamint a védőeszköz viselésére vonatkozó szabályokat, közlekedési korlátozást vagy tilalmat, járványügyi elkülönítésre vonatkozó rendelkezéseket állapíthat meg.

A Kormány a kapott felhatalmazással élve 2020. június 18-ától Magyarország egész területére egészségügyi válsághelyzet elrendelésével járványügyi készültséget vezetett be.⁵³

A járványügyi készültség időszakában a rendőrség járványügyi védekezéssel kapcsolatos korábbi feladatai – így különösen az utazási korlátozások és a védelmi intézkedések betartatása, a hatósági házi karanténba helyezéssel kapcsolatos feladatok és a karantén betartásának ellenőrzése – továbbra is megmaradtak. A feladatok egy része természetesen igényelte az érintettek személyes adatainak kezelését, az ehhez szükséges felhatalmazás biztosítását szem előtt tartva a Kormány a rendőrséget is kijelölte⁵⁴ egészségügyi államigazgatási szervként

- a) a járványügyi elkülönítésre, járványügyi megfigyelésre, járványügyi zárlatra, járványügyi korlátozásra vonatkozó szabályok betartásának ellenőrzése,
- b) a járványügyi elkülönítés, járványügyi megfigyelés, járványügyi zárlat, valamint járványügyi korlátozás alatt álló személyek nyilvántartása,
- c) a közegészségügyi-járványügyi veszélynek kitett személyek, az ilyen személlyel kapcsolatban álló vagy kapcsolatba került és ezért közegészségügyi-járványügyi szempontból veszélyeztetett személyek nyilvántartása céljából.

Ezt a szabályozást a második hullámra történő felkészülés kapcsán 2020. szeptember 1-jén hatályba lépett új rendelet⁵⁵ is fenntartotta.

⁵³ A járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet

⁵⁴ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet 9. §-a

⁵⁵ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet 16. §-a

A második hullámra történő felkészülés keretében, szintén 2020. szeptember 1-jei hatályba lépéssel történt rendelkezés⁵⁶ arról, hogy a járványügyi hatóság a járványügyi megfigyelést elrendelő határozatában a kontaktszemélyt mozgási szabadságában úgy is korlátozhatja, hogy meghatároz számára egy lakást, ahhoz tartozó bekerített helyet vagy egyéb, egészségügyi intézménynek nem minősülő helyet, amelyet a kontaktszemély a járványügyi megfigyelés időtartamára nem hagyhat el. A járványügyi hatóság a korlátozást megszünteti, ha a kontaktszemély a járványügyi megfigyelés időtartama alatt, 5 napon belül, legalább 48 órás időkülönbséggel, két alkalommal elvégzett teszt eredményét tartalmazó okirattal igazolja, hogy a koronavírus a szervezetében nem volt kimutatható.

A Kormány ismét rendelkezett a Magyar Honvédség járványügyi készsültséggel kapcsolatos feladatairól,⁵⁷ amely alapján a Magyar Honvédség az egészségügyi válsághelyzet alatt a határellenőrzési és a határvédelmi feladatokban, a járőrözésben, szükség esetén – az Operatív Törzs felkérésére – egyes létesítmények fertőtlenítésében, a belügyminiszter felkérésére pedig a tranzitáthaladással összefüggő kísérési és őrzés-védelmi feladatokban működhetett közre.

A járványügyi készsültség védelmi intézkedései

A járvány első hullámát követően, a veszélyhelyzet megszüntetése után a mindennapok közelítettek a korábbi megszokott élethez. A járványügyi készsültség időszakának védelmi intézkedései körében a veszélyhelyzeti védelmi intézkedések közül csak néhány maradt hatályban,⁵⁸ amelyek alapján

⁵⁶ A COVID-19 betegséggel összefüggő járványügyi megfigyelés esetén alkalmazandó egyes szabályokról szóló 409/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet

⁵⁷ A Magyar Honvédség járványügyi készsültséggel kapcsolatos feladatokban történő közreműködéséről szóló 410/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet

⁵⁸ A járványügyi készsültségi időszak védelmi intézkedéseiről szóló 285/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet

- a) a hatodik életévét be nem töltött kiskorú kivételével mindenki köteles volt a tömegközlekedési eszközön, valamint az üzletben maszkot viselni;
- b) a vendéglátó üzlet belső (zárt) részében az ott dolgozók – a vendégek által látogatható területen – kötelesek voltak maszkot viselni;
- c) zenés, táncos rendezvényen a jelenlévők létszáma (beleértve az ott foglalkoztatott személyeket) egy időben nem haladhatta meg az 500 főt.

A járvány második hullámának jelentkezését követően, de még a járványügyi veszélyhelyzet időszakában, 2020. szeptember 21-én léptek hatályba az új védelmi intézkedések.⁵⁹ Ezek fő eleme volt a maszkviselési kötelezettség kiterjesztése a tömegközlekedési eszközön és a vendéglátó üzlet vendégei kivételével az üzletben történő vásárlás és munkavégzés során, a bevásárlóközpont területén, a fellépők kivételével az előadó-művészet valamennyi ága eseményének helyszínén, a mozi területén, a muzeális intézményekben, könyvtárakban, kulturális intézményekben, a levéltárakban, a közigazgatási szervek ügyfélváróiban, a postahivatalokban, az ügyintézésre szolgáló helyiségekben, valamint az egészségügyi intézmények területén és a szociális intézményekben.

A maszkviselési kötelezettség betartásának ellenőrzése a kormányhivatal és a kereskedelmi hatóság hatáskörébe került, és a rendőrség is jogot kapott az ellenőrzésre, amennyiben pedig szabálytalanságot észlelt, akkor az előbbi hatóságokat volt köteles értesíteni. A szankció a kötelezettség első alkalommal történő megszegése esetén figyelmeztetés volt, a kötelezettség második alkalommal történő megszegése esetén 100 000 forinttól 1 000 000 forintig terjedő bírságot szabhattak ki, majd a kötelezettség harmadik alkalommal történő megszegése esetén az üzletet, illetve a helyiséget legalább 3 napra, legfeljebb egy év időtartamra ideiglenesen bezárathatták. A kötelezettség negyedik alkalommal történő megszegésétől

⁵⁹ A járványügyi készültségi időszak védelmi intézkedéseiről szóló 431/2020. (IX. 18.) Korm. rendelet

kezdve az üzletet, illetve a helyiséget legalább a kötelezettségzegések alkalmainak számával megegyező számú napra, legfeljebb egy év időtartamra lehetett ideiglenesen bezáratni.

A szankció nem volt alkalmazható, ha az üzemeltető megtette a szükséges intézkedéseket a jogellenes helyzet felszámolása érdekében, így különösen ha a jogsértő személyt felszólította távozásra, a jogsértő személy kiszolgáltatását megtagadta, és azt követően, hogy a jogsértő személy a távozásra történő felszólításnak nem tett eleget, a rendőrséget értesítette.

A zenés, táncos rendezvény abban az esetben volt megtartható, ha a rendezvény helyszínén a jelenlévők létszáma – beleértve az ott foglalkoztatott személyeket – egy időben nem haladta meg az 500 főt, és azok helyszínén – az ott foglalkoztatottak kivételével – 23.00 óra után 06.00 óráig tilos volt tartózkodni.

A vendéglátó üzletben 23.00 óra után 06.00 óráig az élelmiszer elvitelre történő megrendelése és átvétele, valamint a vételár megfizetése céljából és időtartamára volt megengedett a tartózkodás.

A szabályozás 2020. október 10-én hatályba lépett módosítása⁶⁰ megszüntette a kormányhivatalok maszkviseléssel kapcsolatos ellenőrzési jogkörét, és azt a rendőrség hatáskörébe utalta. Egyúttal rendelkezés történt arról, hogy a játékkaszinók és a kártyatermek területén 23.00 óra után 06.00 óráig az ott foglalkoztatottak kivételével tilos tartózkodni.

A maszkviselés 2020. október 23-án módosított szabályai⁶¹ szerint kötelesek voltak maszkot viselni

- a sportolók, az edzők, a mérkőzésvezető, a versenybíró és ezek segítői kivételével a sportrendezvény résztvevői, valamint
- a gyülekezési jogról szóló törvény szerinti szabadtéren megtartott gyűléseken részt vevők, ide nem értve a gyűlés felszólalóját a felszólalás időtartamára.

⁶⁰ Egyes járványügyi intézkedésekről szóló 453/2020. (X. 9.) Korm. rendelet

⁶¹ A járványügyi készültségi időszak védelmi intézkedéseiről szóló 431/2020. (IX. 18.) Korm. rendelet módosításáról szóló 464/2020. (X. 22.) Korm. rendelet

A védelmi intézkedések újabb veszélyhelyzet kihirdetését megelőző utolsó szigorításának eredményeként⁶² 2020. november 2-ától a zenés, tán-cos rendezvény helyszínén, az alkalmi vagy a rendszeres jellegű, nyilvános rendezvényen és a vendéglátó üzletben – az étel, illetve az ital elfogyasztásának időtartama kivételével – a vendégek számára is kötelezővé vált a maszkviselés. A Kormány a vendéglátó üzletekben, bevásárlóközpontokban és mozikban történő maszkviselés ellenőrzése és a mulasztás szankcionálása kapcsán a rendőrséget is kijelölte kereskedelmi hatóságának.

A járványügyi készültség utazási korlátozásai

Az utazási korlátozás továbbra is a járvány elleni küzdelem fő eszköze maradt, de a járványügyi helyzetre figyelemmel megtörtént a szabályozás felülvizsgálata és újraalkotása.⁶³ A járványügyi készültség kezdetén hatályba lépett szabályozás főbb elemei közül kiemelést érdemel, hogy

- a korlátozások hatálya nem terjedt ki a magyar állampolgárra, az Európai Unió tagállama és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgárára, továbbá a nemzetközi szerződés alapján a szabad mozgás és tartózkodás joga tekintetében az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállású személyre – ide nem értve a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága állampolgárát –, valamint ezek családtagjára;
- fő szabályként a nem magyar állampolgárok személyforgalomban Magyarország területére – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott kivétellel – nem léphettek be, de ez alól a tervezett belépés helye szerint illetékes helyi rendőri szerv, Budapest Liszt

⁶² A járványügyi készültségi időszak védelmi intézkedéseiről szóló 431/2020. (IX. 18.) Korm. rendelet módosításáról szóló 468/2020. (X. 29.) Korm. rendelet

⁶³ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 291/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet

Ferenc nemzetközi repülőtér esetén a BRFK XVIII. Kerületi Rendőrkapitányság kizárólag elektronikus úton benyújtható kérelemre felmentést adhatott, ha a kérelmező igazolta, hogy a belépés célja a Korm. rendeletben felsorolt valamely esetkörbe tartozott;

- nem volt beléptethető, akinél a belépésnél elvégzett egészségügyi vizsgálat koronavírus gyanúját állapította meg, akinél pedig a gyanú nem merült fel, 14 napra karanténba került;
- külön szabályok vonatkoztak Japán és a Koreai Köztársaság esetében a kapcsolt vállalkozások közötti üzleti utazásra;
- viszonyosság alapján a belügyminiszterrel egyetértésben a külpolitikáért felelős miniszter által meghatározott állam⁶⁴ polgárai beléphettek;
- a belügyminiszterrel egyetértésben a külpolitikáért felelős miniszter által meghatározott szomszédos állam⁶⁵ polgárai legfeljebb 24 óra időtartamra az államhatártól 30 kilométeres távolságon belül beléphettek;
- a szomszédos államokból a szomszédos állam azon állampolgára, aki az agrárágazat munkaerőigényének biztosítása céljából érkezett, az országos rendőrfőkapitány által erre a célra kijelölt és a rendőrség honlapján közzétett határátkelőhelyen, csoportosan beléphetett.
- A beutazási szabályok 2020. július 4-én – 13:00 órai hatályba lépéssel – kiegészültek⁶⁶ azzal, hogy

⁶⁴ A járványügyi készültségi időszakban nemzetközi viszonyosság alapján belépésre jogosultság, valamint a korlátozott sávban történő határátlépés körébe tartozó államokról szóló 9/2020. (VI. 17.) KKM rendelet 1. §-a alapján nemzetközi viszonyosság alapján belépésére jogosultság körébe tartozó állam a Szerb Köztársaság.

⁶⁵ A járványügyi készültségi időszakban nemzetközi viszonyosság alapján belépésre jogosultság, valamint a korlátozott sávban történő határátlépés körébe tartozó államokról szóló 9/2020. (VI. 17.) KKM rendelet 2. §-a alapján a járványügyi készültségi időszakban a korlátozott sávban történő határátlépés körébe tartozó állam Ukrajna.

⁶⁶ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 291/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 335/2020. (VII. 4.) Korm. rendelet

- nem magyar állampolgár beléphetett, ha bemutatta a 90 napot meghaladó idejű tartózkodásra kiadott érvényes tartózkodásra jogosító engedélyét;
- nem magyar állampolgár személyforgalomban, tranzitáthaladás érdekében, fertőzés gyanújának hiányában beléphetett, de kizárólag az országos rendőrfőkapitány által meghatározott útvonalon közlekedhetett, és csak az áthaladáshoz elengedhetetlenül szükséges okból, az erre meghatározott pihenőhelyeken állhatott meg, és a legrovidebb idő, de legfeljebb 24 óra alatt köteles volt elhagyni az ország területét.

A korlátozó szabályok differenciált alkalmazása érdekében 2020. július 15-étől új szabályozás lépett hatályba,⁶⁷ ami biztosította annak figyelembevételét, hogy a hazánkba belépni kívánó személy milyen járványügyi helyzetben lévő országból érkezett. A korábbi előírásokkal részben megegyező szabályozás főbb elemei:

- továbbra sem terjedt ki a hatálya a teherforgalomra, a hivatalos útlevéllal történő határátlépésre, valamint arra, aki hitelt érdemlően igazolta, hogy a határátlépés napját megelőző 6 hónapon belül a betegségen átesett;
- a magyar állampolgárral azonos megítélés alá esett a Magyarországon állandó tartózkodásra jogosult és családtagja, és aki rendelkezik az idegenrendészeti hatóság 90 napot meghaladó idejű tartózkodásra kiadott engedélyével;
- az aktuális fertőzöttségi viszonyok alapján az országok besorolása zöld (az aktuális fertőzöttség mértéke alacsony), sárga (az aktuális fertőzöttség mértéke kevésbé súlyos) és piros (az aktuális fertőzöttség mértéke súlyos) jelzéssel történt, azt az országos tisztifőorvos határozatban tette közzé;

⁶⁷ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet

- magyar állampolgár és magyar állampolgársággal nem rendelkező családtagja
 - a) zöld jelzéssel besorolt ország területéről korlátozás nélkül beléphetett,
 - b) sárga vagy piros jelzéssel besorolt ország területéről történő belépés során – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott kivétellel – egészségügyi vizsgálaton esett át, és 14 napra hatósági házi karanténba került, kivéve, ha a belépést megelőző 5 napon belül, legalább 48 órás időkülönbséggel elvégzett két teszt negatív eredményét igazolta;
- nem magyar állampolgár zöld jelzéssel besorolt ország területéről korlátozás nélkül beléphetett;
- nem magyar állampolgár sárga jelzéssel besorolt ország területéről személyforgalomban történt belépés során – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott kivétellel – egészségügyi vizsgálaton esett át, és ha az egészségügyi vizsgálat
 - a) fertőzés gyanúját állapította meg, Magyarországra területére nem léphetett be;
 - b) a fertőzés gyanúját nem állapította meg, 14 napra karanténba került, kivéve, ha a belépést megelőző 5 napon belül, legalább 48 órás időkülönbséggel elvégzett két teszt negatív eredményét igazolta;
- nem magyar állampolgár személyforgalomban a piros jelzéssel besorolt ország területéről nem léphetett be;
- a belépési tilalom alól a rendeletben felsorolt esetekben a belépés helye szerint illetékes helyi rendőri szerv, Budapest Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér esetén a BRFK XVIII. Kerületi Rendőrkapitányság kötelezően elektronikus úton benyújtandó kérelemre felmentést adhatott;

- a külföldről érkező a belügyminiszter által meghatározott államok⁶⁸ területéről korlátozás nélkül beléphetett, ha olyan belföldi vagy a miniszter által meghatározott államok egyikében bejegyzett kapcsolt gazdasági társaság vezető tisztségviselője vagy munkavállalója volt, amely egyben a miniszter által meghatározott államok legalább egyikében bejegyzett további gazdasági társasággal kapcsolt vállalkozási viszonyban állt;
- a belügyminiszterrel egyetértésben a külpolitikáért felelős miniszter által meghatározott szomszédos állam⁶⁹ polgárai legfeljebb 24 órára az államhatártól 30 kilométeres távolságon belülre beléphettek;
- a szomszédos állam állampolgára az agrárágazat munkaerőigényének biztosítása céljából az országos rendőrfőkapitány által erre a célra kijelölt és a rendőrség honlapján közzétett határátkelőhelyen, csoportosan beléphetett;
- a tranzitáthaladás szabályai nem változtak;
- a sárga és a piros jelzéssel besorolt országból a nemzetközi sportesemény résztvevője – ide nem értve a nézőt – korlátozás nélkül beléphetett;
- magyarországi sportszervezet vagy országos sportági szakszövetség meghívására érkező, versenyengedéllyel rendelkező sportoló, sportszakember, a sportrendezvény lebonyolításában közreműködő, illetve a sportrendezvény szervezője által, névre szóló meghívólevéllel meghívott személy a sárga vagy a piros jelzésű ország területéről beléphetett, ha 5 napon belül, legalább 48 óra különbséggel elvégzett két negatív teszttel rendelkezett.

⁶⁸ A kapcsolt vállalkozások közötti üzleti utazás körébe tartozó államokról szóló 23/2020. (VII. 12.) BM rendelet 1. §-a alapján az országos tisztifőorvos határozatában sárga jelzéssel besorolt országok.

⁶⁹ A járványügyi készültségi időszakban a korlátozott sávban történő határátlépés körébe tartozó államokról szóló 11/2020. (VII. 13.) KKM rendelet 1. §-a értelmében a korlátozott sávban történő határátlépés körébe tartozó államok az országos tisztifőorvos Korm. rendelet 2. § (2) bekezdése szerinti határozatában sárga és piros jelzéssel besorolt szomszédos országok.

A szabályozás finomhangolására 2020. július 15-én került sor, a másnap hatályba lépett módosítás⁷⁰ felhatalmazta az országos tisztifőorvost arra, hogy amennyiben egy ország sárga vagy piros jelzést kapott, azonban valamely közigazgatási területén az aktuális fertőzöttség mértéke alacsony, e közigazgatási területet zöld jelzéssel sorolja be.

A 2020. augusztus 16-án hatályba lépett módosítás⁷¹ alapján

- a) a sportolókra, sportszakemberekre, sportrendezvényen névre szóló meghívással, illetve delegálással résztvevőkre a magyar állampolgárokra vonatkozó szabályokat kellett alkalmazni, a hatósági házi karantén helyeként a sportszervezet által sporttevékenység végzésére használt ingatlan területét is ki kellett jelölni, egyúttal biztosítva az edzésen történő részvétel lehetőségét;
- b) a sárga vagy a piros jelzéssel besorolt ország területéről vagy közigazgatási területről a nemzetközi sportesemény résztvevője (ide nem értve a nézőt), a névre kiadott meghívólevéllel rendelkező személy, a sportszervezet vagy országos sportági szakszövetség meghívására érkező versenyengedéllyel rendelkező versenyző, sportszakember és a lebonyolításban közreműködő személy akkor léphetett be, ha a belépést megelőző 5 napon belül, legalább 48 órás időkülönbséggel elvégzett két negatív teszttel rendelkezett.

Újabb néhány nap elteltével szintén a sportrendezvények kapcsán módosultak a beutazási szabályok,⁷² 2020. augusztus 21-étől a belépés az Eu-

⁷⁰ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet módosításáról szóló 346/2020. (VII. 15.) Korm. rendelet

⁷¹ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet módosításáról szóló 400/2020. (VIII. 15.) Korm. rendelet

⁷² A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet módosításáról szóló 406/2020. (VIII. 20.) Korm. rendelet

rópai Labdarúgó Szövetség vonatkozó protokolljára figyelemmel lehetséges volt a sportrendezvény előtt 3 napon belül egy alkalommal elvégzett negatív teszt igazolásával is.

A járványügyi jogalkotás következő lépései már a járvány második hullámára történő felkészülés jegyében történtek. Az egyre emelkedő napi fertőzési adatokra, illetőleg a környező országokban is felgyorsuló járványra figyelemmel a Kormány 2020. szeptember 1-jétől rendelkezett arról, hogy 2020. október 1-jéig a teljes schengeni belső határon a határellenőrzést ideiglenesen visszaállítja.⁷³

Megszűnt az országok és közigazgatási egységeik fertőzés súlyossága szempontjából eltérő színnel jelölt besorolásán alapuló szabályozás. A 2020. szeptember 1-jén hatályba lépett, részben már ismerős szabályok⁷⁴ szerint

- a korlátozások hatálya nem terjed ki a teherforgalomban és a hivatalos útlevéllal történő határátlépésre, valamint arra a személyre, aki a belépés során hitelt érdemlően igazolja, hogy 6 hónapon belül a fertőzésen átesett;
- magyar állampolgárral azonos megítélés alá esik:
 - a) a Magyarországon állandó tartózkodásra jogosult és családtagja;
 - b) aki rendelkezik az idegenrendészeti hatóság 90 napot meghaladó idejű tartózkodásra kiadott érvényes engedélyével;
 - c) magyarországi sportszervezet versenyzője és sportszakembere, ha külföldi nemzetközi sporteseményen való részvételét követően lép be;

⁷³ A határellenőrzés ideiglenes visszaállításáról szóló 407/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet

⁷⁴ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet

- d)* a külföldi nemzetközi sporteseményen magyarországi sport-szervezet általi meghívással, illetve delegálással részt vevő személy, ha a nemzetközi sporteseményen való részvételét követően lép be;
- magyar állampolgár magyar állampolgársággal nem rendelkező családtagja
 - a)* belépése során – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott kivétellel – egészségügyi vizsgálaton eshet át, amelynek túrására köteles;
 - b)* ha az egészségügyi vizsgálat a fertőzés gyanúját állapítja meg, a járványügyi hatóság által kijelölt karanténban, vagy – ha az nem jelent járványügyi kockázatot – hatósági házi karanténban kell tartózkodnia;
 - c)* ha fertőzés gyanúja nem állapítható meg, és magyarországi lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezik, 14 napra hatósági házi karanténban, ennek hiányában kijelölt karanténban kell tartózkodnia;
 - d)* kérelmére a járványügyi hatóság engedélyezheti, hogy 5 napon belül, legalább 48 óra különbséggel, két alkalommal teszten vegyen részt, és ha a két teszt negatív, akkor a karantén alól a járványügyi hatóság felmentést ad;
- nem magyar állampolgár
 - a)* fő szabályként személyforgalomban – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott kivétellel – nem léphet be;
 - b)* a tilalom alól a rendeletben meghatározott esetekben⁷⁵ a tervezett belépés helye szerint illetékes helyi rendőri szerv, Budapest Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér esetén a BRFK XVIII.

⁷⁵ Ilyen esetek:

a) magyar bíróság, hatóság által kiállított okirattal igazolt eljárási cselekményen történő részvétel,

b) olyan üzleti célú tevékenység vagy egyéb munkavégzés, amelyek indokoltságát központi kormányzati igazgatási szerv, önálló szabályozó szerv vagy autonóm államigazgatási szerv meghívólevelével igazolja,

c) megfelelő igazolással egészségügyi ellátás igénybevétele,

Kerületi Rendőrkapitányság kizárólag elektronikus úton benyújtható kérelemre felmentést adhat;

- az engedélyes a belépés során egészségügyi vizsgálaton eshet át, és
 - a) akinél fertőzés gyanúja állapítható meg, nem léptethető be,
 - b) akinél fertőzés gyanúja nem merül fel, 14 napra a járványügyi hatóság által kijelölt karanténban vagy hatósági házi karanténban köteles tartózkodni;
 - c) kérelmére a járványügyi hatóság engedélyezheti, hogy 5 napon belül, legalább 48 óra különbséggel, két alkalommal teszten vegyen részt, és ha azok negatívak, akkor a karantén alól a járványügyi hatóság felmentést ad;
- megmaradt a kapcsolt vállalkozások vezető tisztségviselőire és munkavállalóira megállapított mentesítési szabály;⁷⁶
- az ingázók esetében a belügyminiszterrel egyetértésben a külpolitikáért felelős miniszter által meghatározott szomszédos állam⁷⁷ polgárai és az ott élő magyar állampolgárok legfeljebb 24 óra időtartamra az államhatártól 30 kilométeres távolságon belülré beléphetnek, illetve az államhatár vonalától 30 kilométeres sávon belül élő magyar állampolgárok a szomszédos ország államhatártól számított

d) oktatási intézmény által igazolt tanulmányi vagy vizsgakötelezettség teljesítése,
e) igazolt módon fuvarozási tevékenységgel összefüggő munkavégzéshez kapcsolódó utazás,

f) a családi eseményeken (házasságkötés, keresztelő, temetés) részvétel,

g) hozzátartozó gondozása, ápolása,

h) kiemelt, nemzetközi vonatkozású sport-, kulturális, illetve egyházi rendezvényen részvétel vagy

i) egyéb méltányolható ok.

⁷⁶ A kapcsolt vállalkozások közötti üzleti utazás körébe tartozó államokról szóló 33/2020. (VIII. 30.) BM rendelet 1. §-a alapján üzleti célú utazás keretében bármely állam területéről érkező személy beléphet Magyarország területére.

⁷⁷ A járványügyi készültségi időszakban a korlátozott sávban történő határátlépés körébe tartozó államokról szóló 13/2020. (VIII. 31.) KKM rendelet 1. §-a alapján a Horvát Köztársaság, a Szlovén Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, a Szlovák Köztársaság, Ukrajna, Románia, valamint a Szerb Köztársaság.

30 kilométeren belüli területéről visszatérve korlátozás nélkül beléphetnek, ha külföldi tartózkodásuk időtartama nem haladta meg a 24 órát;

- megmaradtak a külön szabályok a versenyzők, a sportszakemberek, illetve sporteseményeken részt vevők esetében;
- a tranzitáthaladás a korábbi szabályok szerint biztosított maradt.

Az új szabályozás első kiegészítése már 2020. szeptember 5-én hatályba lépett,⁷⁸ amely alapján a karantén alóli mentesülés érdekében szükséges két teszt közül az egyik lehetett schengeni térségbe tartozó országban, az Amerikai Egyesült Államokban vagy Kanadában végzett, illetőleg kiegészült a szabályozás az üzleti, illetve gazdasági célú utazásra vonatkozó rendelkezésekkel. A kiegészítés alapján a magyar állampolgárral azonos megítélés alá esik, ha magyarországi kulturális intézmény foglalkoztatottja a külföldi kulturális rendezvényen fellépőként vagy technikai személyzetként való részvételét követően lép be.

Érdemes kiemelni, hogy a határellenőrzés a második járványhullámra tekintettel 2020. szeptember 1-jétől elrendelt ismételt visszaállítása során 2020. december 31-ig 3 619 961 fő ellenőrzését hajtották végre, és 3 086 fő beléptetését tagadták meg.⁷⁹

A jogszabály erejénél fogva, külön döntés nélkül beálló karantén

A járvány terjedése elleni küzdelemben az utazási korlátozások lényeges eleme volt az államhatár átlépéséhez kapcsolódóan a hatósági házi karantén elrendelése.

A második járványhullám időszakában a kapcsolódó előírások újraszabályozását – még az újabb veszélyhelyzet elrendelését megelőzően – a járványügyi intézkedésekkel kapcsolatos egyes szabályok megállapításáról és

⁷⁸ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet járványügyi utazási részletszabályaival kapcsolatos módosításáról szóló 422/2020. (IX. 4.) Korm. rendelet

⁷⁹ Forrás: a Rendőrség 2020. évet értékelő jelentése.

a járványügyi intézkedésekkel kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi CIV. törvényben végezte el a jogalkotó.

Az új szabályozás alapvető célja az egészségügyről szóló törvényben meghatározott három karanténfajta (járványügyi megfigyelés, járványügyi zárlat, hatósági házi karantén) elrendelésével, végrehajtásával kapcsolatos adminisztratív könnyítések, továbbá a hatósági házi karantén megsértése miatt alkalmazható szankciók meghatározása volt. Az egyre jelentősebb ügyszerrel küzdő járványügyi hatóságok számára ugyanis gondot okozott, hogy a karantént valamennyi esetben önálló eljárásban, formalizált határozattal kellett elrendelni. Ezért a törvény bevezette az „ex lege” karantén esetét, amikor a karantén elrendelése mérlegelést nem igényelt, önmagában egy tényen – a Magyarország területére történő beutazáson – alapult. Azokban az esetekben pedig, ahol mindenképpen egyedi döntéshozatal volt szükséges (például a fertőzés gyanújának megállapítása, kontaktok esetén), ott az új szabályozás egyszerűsítette a hatósági döntésre vonatkozó szabályokat.

A szabályozás meghatározta a beutazást követően automatikusan alkalmazandó hatósági házi karantén végrehajtásának részletes szabályait, ideértve a szabályszegések esetén alkalmazandó közigazgatási bírságot is.

A főbb szabályozási elemek az alábbiakban foglalhatók össze:

- ha kormányrendelet a Magyarországra történő beutazás esetére hatósági házi karanténkötelezettséget ír elő, annak elrendelésével kapcsolatban egyedi közigazgatási hatósági eljárás lefolytatásának nincs helye;
- a határellenőrzést végző rendőri szerv a karanténkötelezettet tájékoztatja, hogy a belépést követően a Kormány rendeletében meghatározott ideig köteles az általa megjelölt karanténlakásban tartózkodni;
- a karanténkötelezett köteles közvetlenül a karanténlakáshoz közlekedni, azt azonnal elfoglalni és a bejárat ajtaján a határellenőrzést végző rendőri szerv által részére átadott jelölést mindenki által jól láthatóan elhelyezni;

- ha a karantén betartásának ellenőrzésére szolgáló karanténszoftver telepítésének feltételei biztosítottak, és a karanténkötelezett ahhoz megfelelő eszközzel rendelkezik, akkor kötelező a karanténszoftver használata;
- a határellenőrzést végző rendőri szerv a belépésekor rögzíti a határ-átlépés pontos idejét, a karanténkötelezett előírt adatait, melyeket a karanténkötelezett elektronikus úrlapon a belépést megelőző 24 órával korábban is közölhet, valamint a karanténlakás címét is bejelentheti (előregisztráció);
- határellenőrzést végző rendőri szerv a karanténkötelezett adatait, valamint a Magyarországra történő belépés pontos idejét és helyét 8 órán belül a karanténlakás helye szerint illetékes rendőrkapitányság részére átadja;
- a karanténkötelezett a karanténlakást a hatósági házi karantén lejárát követő napot megelőzően kizárólag tesztelés céljából, a karanténlakás helye szerint illetékes rendőrkapitányság részére tett bejelentést követően, illetőleg orvos utasítására, megbetegedése miatt, életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzet esetén vagy kormányrendeletben meghatározott esetben hagyhatja el;
- a karanténkötelezett a mentesüléshez szükséges egészségügyi vizsgálat érdekében a karanténlakás elhagyására akkor jogosult, ha annak időpontját legalább 24 órával korábban elektronikus úrlapon bejelenti;
- ha az egészségügyi vizsgálat eredménye alapján a karanténkötelezett mentesül, a vizsgálat eredményét elektronikus úrlap kitöltésével és beküldésével magyar vagy angol nyelven mutathatja be az illetékes rendőrkapitányság részére.

Az illetékes rendőrkapitányság a közlekedési, utazási és jelölés-elhelyezési szabályok, a karanténszoftver alkalmazási szabályok, a karanténlakás elhagyására vonatkozó szabályok, közlekedési, utazási szabályok, illetve az ellenőrzést elősegítő, illetve karanténlakásba történő bejutási szabály

megsértése esetén ötezer forinttól százötvenezer forintig terjedő bírságot szabhat ki.

A második veszélyhelyzet intézkedései

A veszélyhelyzet második alkalommal történő elrendelése

A folyamatosan növekvő napi fertőzési adatok 2020 októberének végére egyértelművé tették, hogy a hatékony védekezés érdekében elkerülhetetlen az újabb veszélyhelyzet elrendelése.⁸⁰

A járványügyi helyzet alakulásának jogi konzekvenciáit a 2020. november 4-én hatályba léptetett veszélyhelyzet jelenítette meg.⁸¹ Ugyanezen a napon megjelentek a később részletezett szigorúbb védelmi intézkedéseket meghatározó rendelkezések, majd az Országgyűlés 2020. november 10-én elfogadta a koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezéstről szóló 2020. évi CIX. Törvényt,⁸² amely még aznap megjelent a Magyar Közlönyben, és másnap hatályba is lépett. A törvénnyel az Országgyűlés az Alaptörvény 53. cikk (3) bekezdése alapján ismét felhatalmazta a Kor-

⁸⁰ A 2020. november 1-jén megjelent tájékoztatás szerint „3878 újabb magyar állampolgárnál mutatták ki az új koronavírus-fertőzést, ezzel 79 199 főre nőtt a hazánkban beazonosított fertőzöttek száma, elhunyt 69 többségében idős, krónikus beteg, így az elhunytak száma 1 819 főre emelkedett. Az aktív fertőzöttek száma 57 302 fő. 4205 koronavírusos beteget ápolnak kórházban, közülük 306-an vannak lélegeztetőgépen.”

Forrás: <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/3878-fovel-emelkedett-beazonosított-fertozottek-szama-es-elhunyt-69-kronikus-beteg>

A 2020. november 2-án megjelent tájékoztatás alapján „3 581 újabb magyar állampolgárnál mutatták ki az új koronavírus-fertőzést, ezzel 82 780 főre nőtt a hazánkban beazonosított fertőzöttek száma. Elhunyt 70 többségében idős, krónikus beteg, így az elhunytak száma 1 889 főre emelkedett, 20 476-an pedig már meggyógyultak. Az aktív fertőzöttek száma 60 415 fő. 4 417 koronavírusos beteget ápolnak kórházban, közülük 313-an vannak lélegeztetőgépen.”

Forrás: <https://koronavirus.gov.hu/cikkek/3581-fovel-emelkedett-beazonosított-fertozottek-szama-es-elhunyt-70-kronikus-beteg>

⁸¹ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet (2021. február 8-ig volt hatályban)

⁸² A kihirdetését követő 90. napon hatályát veszítette, 2021. február 8-ig volt hatályban.

mányt, hogy a veszélyhelyzetben az Alaptörvény 53. cikk (1) és (2) bekezdése szerint hozott kormányrendeletek hatályát e törvény hatályvesztéséig meghosszabbítsa.

Ezzel a jogi aktussal kezdetét vette a második veszélyhelyzet és annak keretében a veszélyhelyzeti rendeletekkel történő szabályozás újabb, jelen tanulmány kéziratának lezárásakor is fennálló időszaka. Említést érdemel ugyanakkor, hogy a veszélyhelyzet mellett fennmaradt a járványügyi készültség jogszabályi elrendelése is, aminek fenntartásáról az eredetileg irányadó hat hónap lejártát követően, 2020. december 17-én rendelkezett a Kormány,⁸³ ezzel 2021. június 18-ig meghosszabbította a járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet hatályát. Az újabb meghosszabbítás⁸⁴ eredményeként a jelenleg hatályos szabályozás alapján 2021. december 17-ig áll fenn a járványügyi készültség időszaka.

A szigorított védelmi intézkedések

A veszélyhelyzet kihirdetésének napján, 2020. november 4-én hatályba lépett új védelmi intézkedések⁸⁵ körében a Kormány rendelkezett

- a kijárási korlátozás elrendeléséről (éjfél és reggel 5 óra között külön meghatározott – jellemzően munkavégzéssel összefüggő cél vagy egészségkárosodással, életveszéllyel, súlyos kárral fenyegető helyzet, valamint életvédelmi – cél kivételével mindenki köteles volt a lakóhelyén, a tartózkodási helyén vagy a szálláshelyén tartózkodni);

⁸³ A járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 584/2020. (XII. 15.) Korm. rendelet

⁸⁴ A járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 343/2021. (VI. 16.) Korm. rendelet

⁸⁵ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó további védelmi intézkedésekről 479/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet

- tilos volt főszolgáltatásként zeneszolgáltatást nyújtó olyan rendezvényen tartózkodni, amelyen nem kell megváltott ülőhellyel rendelkezni;
- a kulturális vagy sportrendezvény nézőterén a nézők – a páholyok kivételével – csak minden harmadik ülőhelyet foglalhatták el, és a közvetlenül egymás mögötti ülőhelyeken nem ülhettek, azzal, hogy az egymás mellett és a különböző sorokban ülők között is lehetőség szerint 1,5 méteres távolságot kellett biztosítani, a nézők – a kialakított ülőhelyeken kívül is – 1,5 méteres távolságot voltak kötelesek egymástól megtartani;
- a muzeális intézmény, könyvtár, közművelődési intézmény 1,5 méteres védőtávolság betartásával volt látogatható.

A fenti kötelezettségek betartásának ellenőrzése a rendőrség feladatkörébe került, és ha az üzemeltető megszegte az előírásokat, akkor a rendőrség

- a) figyelmeztetést alkalmazhatott,
- b) 100 000 forinttól 1 000 000 forintig terjedő bírságot szabhatott ki,
- c) a helyiséget, területet, intézményt, illetve a helyszínt – a sportrendezvény helyszíne kivételével – legalább egy napra, legfeljebb egy év időtartamra ideiglenesen bezárathatta, vagy
- d) a sportrendezvény esetében elrendelhetette, hogy a helyszínen legalább egy, de legfeljebb tíz sportrendezvényt nézők nélkül, zártkapus formában kell megtartani.

A szankció nem volt alkalmazható, ha a szervező, az üzemeltető, illetve ezek alkalmazottja a jogellenes helyzet felszámolása érdekében a szükséges intézkedéseket megtette, így különösen a jogsértő személyt felszólította a távozásra, és ha a jogsértő személy a felszólításnak nem tett eleget, a rendőrséget értesítette. Ha a kötelezett a szükséges intézkedéseket csak részben tette meg, a rendőrség a jogkövetkezmények alkalmazásánál az

üzemeltető által a jogszerű állapot helyreállítására tett intézkedéseket köteles volt figyelembe venni.

A védelmi intézkedést megszegő személyeket szabálysértési szankció fenyegette, a már ismertetett módon a pénzbírság összege ötezer forinttól ötszázezer forintig, a helyszíni bírság összege ötezer forinttól százötvenezer forintig, ismételt elkövetés esetén kétszázezer forintig terjedt.

A Kormány döntött arról is, hogy a helyi közutak, a helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutak, terek, parkok és egyéb közterületek, valamint az országos közutak, az állam tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutak, terek, parkok és egyéb közterületek várakozási területeinek járművel történő, várakozási célú használatáért várakozási díjat nem kellett fizetni.

A Kormány arról is döntött, hogy a járványügyi készültségi időszak szabályai – így például a maszkviselés szabályai – a veszélyhelyzet idején is fennmaradnak.

Az ismertetett szabályozást gyorsan felváltotta az új védelmi intézkedéseket meghatározó új rendelet,⁸⁶ amely 2020. november 11-én lépett hatályba. A tovább szigorított szabályozás elemei:

- este 8 óra és reggel 5 óra között kijárási tilalom lépett életbe (szűk körben, így különösen munkavégzés esetén lehetett mentesülni);
- minden gyülekezés tilos volt;
- az éttermek vendéget nem fogadhattak, vendégek ott csak az étel elvitele céljából tartózkodhattak;
- az üzletek – a gyógyszertárak és a benzinkutak kivételével – reggel 5 órától este 7 óráig maradhattak nyitva;
- a szállodák turistákat nem, csak üzleti, gazdasági vagy oktatási célból érkezett vendégeket fogadhattak;
- minden rendezvény megtartása tilos volt, ideértve a kulturális eseményeket, valamint a karácsonyi vásárokat, ugyanakkor a vallási

⁸⁶ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet

közösségek szertartásai a vallási közösség döntése szerint voltak megtarthatók;

- a sportmérkőzéseket zárt kapuk mögött kellett megtartani, az egyéni szabadtéri sportok gyakorlása engedélyezett maradt, a versenyszerűen sportolók ezen tevékenységükben ugyanakkor nem voltak korlátozhatók;
- a szabadidős létesítmények használata tilos lett, beleértve a fitness-termeket, fedett uszodákat, múzeumokat, könyvtárakat, mozikat, állatkerteket;
- a bölcsődék, az óvodák és az általános iskolák a 8. osztályig „nyitva tarthattak”, az iskolák a középfokú oktatásban 9. osztálytól digitális munkarendben működtek, az egyetemek és főiskolák digitális munkarendre tértek át;
- magán- és családi rendezvények 10 főig voltak megtarthatók, természetesen legfeljebb 50 fő vehetett részt, esküvők lakodalom nélkül voltak megtarthatók, és azon csak meghatározott személyek vehettek részt;
- a maszkviseléssel és távolságtartással kapcsolatosan már bevezetett szabályok érvényesek maradtak, azzal, hogy a 10 000 főnél nagyobb településeken a polgármesterek közterületeken kötelezővé teheték a maszkviselést.

A korábbiakhoz hasonlóan az új szabályozás szerint a Magyar Honvédség támogatta a veszélyhelyzettel összefüggő rendvédelmi intézkedések végrehajtása során a rendőrséget, ennek során – önállóan vagy a rendőrséggel együtt – ellátta egyes kijelölt létesítmények őrzését, védelmét, közreműködött a veszélyhelyzeti védelmi intézkedések ellenőrzésében és közterületi járőrszolgálatot látott el.

A védelmi intézkedések betartását a rendőrség a Magyar Honvédség közreműködésével ellenőrizte, és ha a rendeletben a szervező vagy az üzemeltető, illetve ezek alkalmazottja részére meghatározott védelmi intézkedések megszegéséről szerzett tudomást, úgy

- a) 100 000 forinttól 1 000 000 forintig terjedő bírságot szabhatott ki,
- b) a helyiséget, területet, intézményt, illetve a helyszínt legalább egy napra, legfeljebb egy év időtartamra ideiglenesen bezárathatta.

A fenti jogkövetkezmények nem voltak alkalmazhatók, ha a szervező, az üzemeltető, illetve alkalmazottja a jogellenes helyzet felszámolása érdekében a szükséges intézkedéseket megtette, ha pedig csak részben tette meg, a rendőrség a jogkövetkezmények alkalmazásánál azt köteles volt figyelembe venni.

A kereskedelmi üzletekre, vendéglátó helyekre, szálláshelyekre és szabadidős létesítményekre vonatkozó védelmi intézkedések megszegése miatt a rendőrség 2020. december 31-ig az üzemeltetőkkel szemben 42 esetben bírságot és 107 esetben döntött az üzlet bezárásáról.⁸⁷

A védelmi intézkedést megszegő személyek magatartására a jogalkotó – a korábbi szabályozáshoz hasonlóan – a szabálysértési felelősség megállapítását helyezte kilátásba. A pénzbírság összege ötezer forinttól ötszáz-ezer forintig, a helyszíni bírság összege ötezer forinttól százötvenezer forintig, a szabálysértés ismételt elkövetése esetén kétszáz-ezer forintig terjedt.

Az alkalmazott szankciók száma és összetétele jól illusztrálja az ezzel kapcsolatos tevékenység nagyságrendjét és a differenciált szankcionálási gyakorlatot. 2020 végéig összesen a tömegközlekedési eszközön a maszkviselés szabályainak megszegése miatt a rendőrség 748 alkalommal figyelmeztetést alkalmazott, 212 fővel szemben helyszíni bírságot szabott ki, és 277 esetben szabálysértési feljelentést tett. A közterületi maszkviselés szabályainak megszegése miatt 2 964 figyelmeztetésre, 5 024 fővel szemben helyszíni bírságot, 3 645 esetben szabálysértési feljelentésre került sor. Egyéb zárt helyen a maszkviselés szabályainak megszegése miatt 1 574 figyelmeztetés, 1 483 helyszíni bírságot és 987 szabálysértési feljelentés, a kijárási tilalom megszegése miatt 1 314 figyelmeztetés, 9 920

⁸⁷ Az ORFK Rendészeti Főigazgatóság által vezetett statisztika alapján.

helyszíni bírság kiszabás és 7 876 szabálysértési feljelentés történt. A nyilvános helyen gyülekezés, csoportosulás és csapatsport végzése miatt 15 figyelmeztetés, 92 helyszíni bírságolás és 171 szabálysértési feljelentés alkalmazására került sor.⁸⁸

A Kormány 2020. november 18-i hatályba lépéssel rendelkezett⁸⁹ a koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezésről szóló 2020. évi CIX. törvény hatályvesztéséig a veszélyhelyzeti rendkívüli intézkedések hatályának meghosszabbításáról, majd 2020. november 24-étől bevezette a 65. életévét betöltött személyek vásárlási időszávját,⁹⁰ ami alapján az érintettek hétfőtől péntekig 9.00 óra és 11.00 óra közötti időben, szombaton és vasárnap 8.00 óra és 10.00 óra közötti időben látogathatták az élelmiszerüzleteket, drogériákat és a gyógyszertárakat, mely időszávban ezeken a helyeken az ott foglalkoztatottak kivételével más nem tartózkodhatott.

Az üzletekben dolgozók számára a munkáltató 2020. december 3-ától olyan szünetet biztosíthatott, amely során mellőzhették a maszk használatát.⁹¹

A Kormány 2020. december 9-én rendelkezett a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet hatályának a 2011. január 11-ig történő meghosszabbításáról.⁹²

A védett vásárlási időszáv – Kormány ezzel ellentétes döntéséig történő – felfüggesztése 2020. december 12-én lépett hatályba.⁹³

⁸⁸ Az ORFK Rendészeti Főigazgatóság által vezetett statisztika alapján.

⁸⁹ A 2020. november 4-én kihirdetett veszélyhelyzettel összefüggő rendkívüli intézkedések hatályának meghosszabbításáról szóló 505/2020. (XI. 17.) Korm. rendelet

⁹⁰ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet módosításáról szóló 513/2020. (XI. 23.) Korm. rendelet

⁹¹ Az egyes veszélyhelyzeti kormányrendeletek módosításáról szóló 552/2020. (XII. 2.) Korm. rendelet

⁹² A védelmi intézkedések alkalmazhatóságának meghosszabbításáról szóló 569/2020. (XII. 9.) Korm. rendelet

⁹³ A védett vásárlási időszáv felfüggesztéséről szóló 576/2020. (XII. 11.) Korm. rendelet

A maszkviselést érintő következő rendelkezés 2020. december 16-án lépett hatályba, amely alapján nem volt köteles a tömegközlekedési eszköz vezetője maszkot viselni a tömegközlekedési eszköz zárt kialakítású vezetőfülkéjében.⁹⁴

A védelmi intézkedések sorában a szilveszteri tűzijátékok korlátozása volt a következő intézkedés,⁹⁵ majd a Kormány szintén rövid időszakra rendelkezett a kijárási tilalom átmeneti enyhítéséről, így december 24-én este 8 óra és december 25-én reggel 5 óra között megengedett volt a lakóhely, a tartózkodási hely vagy a szálláshely elhagyása.⁹⁶ Rövid ideig volt hatályos az az intézkedés is, amely szerint 2020. december 24-től 2021. január 3-ig azokon a közterületeken is tilos volt szeszesitalt fogyasztani, ahol ezt más jogszabály nem tiltotta.⁹⁷

A veszélyhelyzet ismételt elrendelése

A veszélyhelyzeti jogalkotáshoz kapcsolódóan a koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezésről szóló 2020. évi CIX. törvény arra adott felhatalmazást a Kormánynak, hogy a veszélyhelyzetben az Alaptörvény 53. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti kormányrendeletek hatályát 2021. február 7-éig meghosszabbítsa, és ez a törvény maga is hatályát veszítette 2021. február 7-én. A Kormány a fentiekre figyelemmel a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelet szerint Magyarország egész területére kihirdetett veszélyhelyzetet megszüntette.⁹⁸

⁹⁴ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet módosításáról szóló 583/2020. (XII. 15.) Korm. rendelet

⁹⁵ A pirotechnikai termékek forgalmazásának és felhasználásának év végi korlátozásáról szóló 587/2020. (XII. 16.) Korm. rendelet

⁹⁶ A karácsonyi időszak védelmi intézkedéseiről szóló 624/2020. (XII. 21.) Korm. rendelet

⁹⁷ A közterületen történő szeszesital fogyasztás év végi korlátozásáról szóló 656/2020. (XII. 23.) Korm. rendelet

⁹⁸ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelettel kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről 26/2021. (I. 29.) Korm. rendelet

Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a veszélyhelyzet kihirdetését megalapozó körülmények továbbra is fennálltak, a Kormány 2021. február 8-ától ismételten veszélyhelyzetet hirdetett ki, egyúttal pedig a 2021. február 8-ától fennálló veszélyhelyzet idejére is elrendelte a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendelettel kihirdetett veszélyhelyzet során kiadott egyes kormányrendeletek újbóli hatálybalépését, illetve alkalmazhatóságát.⁹⁹

Ezzel a különleges jogrend – a veszélyhelyzet – 2020. november 4-e óta folyamatosan fennállt, és a szabályozási folyamatosság is biztosított volt, mindaddig, amíg az Országgyűlés 2021. február 22-én elfogadta a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvényt, amely felhatalmazást adott a Kormánynak, hogy az Alaptörvény 53. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti kormányrendeletek hatályát 2021. május 23-áig meghosszabbítsa.

A Kormány a felhatalmazással élve a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény hatályvesztésének időpontjáig, 2021. május 23-ig meghosszabbította a veszélyhelyzeti korm. rendeletek hatályát.¹⁰⁰

Tekintettel arra, hogy a járványügyi helyzet 2021. május 23-áig sem javult olyan mértékben, ami lehetővé tette volna a veszélyhelyzetben alkalmazható intézkedések mellőzését, az Országgyűlés elfogadta és 2021. május 21-én megjelent a koronavírus-világjárvány elleni védekezésről szóló 2021. évi I. törvény módosításáról szóló 2021. évi XL. törvény (2021. május 22-én lépett hatályba). Ez rendelkezett arról, hogy a hivatkozott törvény a 2021. évi őszi országgyűlési ülés első ülésnapját követő 15. napon veszti hatályát, amely időponthoz igazodik a veszélyhelyzet fenntartásának időtartama, ugyanakkor a törvény nem érinti a Kormány azon jogkörét, hogy a veszélyhelyzetet a 2021. évi őszi országgyűlési ülés első ülésnapját követő 15. napot megelőzően megszüntesse.

⁹⁹ A veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről szóló 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet

¹⁰⁰ A 2021. február 8. napjával kihirdetett veszélyhelyzettel összefüggő rendkívüli intézkedések hatályának meghosszabbításáról szóló 80/2021. (II. 22.) Korm. rendelet

A folyamatos enyhítések ellenére sem volt lehetséges valamennyi védelmi intézkedés megszüntetése, ezért a Kormány rendelkezett¹⁰¹ azon kormányrendeletek hatályának meghosszabbításáról, amelyek fenntartása indokolt volt.

A járványügyi veszélyhelyzet fenntartásával párhuzamosan továbbra is fennmaradt a járványügyi készültség, az a járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet hatályának meghosszabbításával¹⁰² 2021. december 17-ig tartott.

A jogalkotó ugyanakkor már megkezdte a szabályozás felkészítését a járványügyi veszélyhelyzet megszűnését követő időszakra, ennek érdekében fogadta el az Országgyűlés a veszélyhelyzettel összefüggő átmeneti szabályokról szóló 2021. évi XCIX. törvényt, amely a 319. § (2) bekezdésben foglalt kivétellel a 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet szerinti veszélyhelyzet megszűnésekor lép hatályba. A törvényhez fűzött indokolás szerint ugyanis az Alaptörvény 53. cikk (4) bekezdése szerint a Kormánynak az Alaptörvény 53. cikk (2) bekezdése szerinti rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti, de a jogbiztonság követelménye megkívánja, hogy a veszélyhelyzet megszűnése és a veszélyhelyzeti kormányrendeletek hatályvesztése ne történjen meg megfelelő átmeneti rendelkezések megalkotása nélkül. A cél ezért az, hogy a veszélyhelyzeti jogalkotás által érintett tárgykörökben az Országgyűlés a jogbiztonság érvényesülése érdekében a veszélyhelyzet idején létrejött jogviszonyokat, illetve jogi várományokat úgy szabályozza, hogy a szabályozási átmenet egyértelműen és kiszámíthatóan biztosított legyen, és a szabályozási környezet változatlan-sága törvényben garantált legyen.

¹⁰¹ A 2021. február 8. napjával kihirdetett veszélyhelyzettel összefüggő rendkívüli intézkedések hatályának újbóli meghosszabbításáról szóló 271/2021. (V. 21.) Korm. rendelet

¹⁰² A járványügyi készültség bevezetéséről szóló 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 343/2021. (VI. 16.) Korm. rendelet

A védelmi intézkedések alakulása a harmadik veszélyhelyzet időszakában

A járványügyi helyzet alakulására figyelemmel a Kormány a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet rendelkezéseinek alkalmazását 2021. március 16-ig meghosszabbította.¹⁰³

Az egyre súlyosabb járványügyi helyzetre figyelemmel a Kormány 2021. március 22-ig terjedő időtartamra döntött a védelmi intézkedések ideiglenes szigorításáról. A 2021. március 8-án hatályba lépett szabályozás¹⁰⁴ előírta, hogy

- nyilvános helyen mindenki köteles a szociális érintkezést a legszűkebb körre korlátozni, másoktól lehetőség szerint legalább 1,5 méter távolságot tartani;
- az egyéni szabadidős sporttevékenység kivételével a települések belterületén mindenki köteles maszkot viselni;
- külterületen, illetve a települések belterületén található parkok, arborétumok és erdők nyitva maradnak;
- a napi fogyasztási cikket értékesítő élelmiszer- vagy egyéb üzlet kivételével az ott foglalkoztatottakat leszámítva tilos az üzletben tartózkodni;
- 2021. március 8-án a virágboltok még kinyithattak;
- a személyes megjelenést igénylő szolgáltatás céljára szolgáló helyiség vagy helyszín – a rendeletben meghatározott kivétellel – köteles zárva tartani;
- tilos a játékkaszinó, illetve a kártyaterem látogatása;
- a szálláshelyen tartózkodás szabályai nem változnak;
- az oktatási intézmények digitális munkarendben működnek;

¹⁰³ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet módosításáról szóló 85/2021. (II. 27.) Korm. rendelet

¹⁰⁴ A védelmi intézkedések ideiglenes szigorításáról szóló 104/2021. (III. 5.) Korm. rendelet

- a közigazgatásban foglalkoztatott személyek a munkájukat a munkavégzés rendes helyétől eltérően, a lakó-, illetve tartózkodási helyükön, saját eszközeikkel végzik, munkahelyen történő munkavégzés azok számára volt elrendelhető, akiknek ez feltétlenül szükséges (különösen a védekezésben részt vevők, és akiknek az elvégzendő munka jellege a lakó-, illetve tartózkodási helyükön történő munkavégzést nem teszi lehetővé).

A Kormány a gazdaság szereplőit is felkérte arra, hogy törekedjenek a gazdaság működtetése során az otthoni munkavégzés alkalmazására.

A szabályozás szigorítása ismét számos jogalkalmazási kérdést vetett fel. Ilyen volt például, hogy a szépségipari szolgáltató az üzletének bezárását követően ezen szolgáltatás nyújtását a saját lakásában folytatja-e, amire a válasz nemleges volt, figyelemmel arra a rendelkezésre, amely szerint a személyes megjelenést igénylő szolgáltatás céljára szolgáló helyiség vagy helyszín köteles volt zárva tartani. Zárva kellett maradniuk a könyvelő irodáknak és a piacok területén működő ruházati boltoknak is, azonban a piac területén nemcsak a napi fogyasztási cikkek voltak árusíthatók, hanem más ott jogszerűen forgalmazható áruk is.

Visszatérő kérdés volt, hogy amennyiben egy fő profil szerint más terméket árusító üzlet napi fogyasztási cikket is forgalmaz, úgy nyitva tarthat-e, amire viszont pozitív válasz volt adható. Az illatszert, drogériai terméket árusító fodrász, solárium, műkörmös nyitva lehetett, de természetesen az alapszolgáltatását nem nyújthatta, csak a preferált termékeket árusíthatta. A preferált tevékenységként megjelölt munkavégzés, hivatásbeli kötelezettség, a gazdasági, mezőgazdasági és erdészeti tevékenység elvégzéséhez nélkülözhetetlen anyagokat forgalmazó üzlet fogalmába a fegyverboltok, munkaruházati üzletek beilleszthetők voltak.

A 2021. március 20-án hatályba lépett Korm. rendelettel¹⁰⁵ a Kormány a védelmi intézkedéseket további egy hétig fenntartotta, ezért 2021. március 29-ig a szigorított védelmi intézkedések hatályának meghosszabbításáról rendelkezett, és a határelenőrzést is ezen időpontig meghosszabbította.

A 2021. március 27-én megjelent újabb Korm. rendelet¹⁰⁶ a szigorított védelmi intézkedések hatályát 2021. április 8. napjáig fenntartotta, és a határelenőrzést is ezen időpontig meghosszabbította (a digitális oktatásra vonatkozó rendelkezéseket viszont 2021. április 19-ével hatályon kívül helyezte).

A szigorításra irányuló előírásokban a várt egyértelmű trendforduló 2021. március 27-én érkezett el, amikor megjelent az enyhítést a kettőmillió-ötszázezredik védőoltás időpontjához kötő szabályozás,¹⁰⁷ rendelkezve arról, hogy ennek dátumáról a belügyminiszter tesz közzé határozatot. Maga az enyhítés 2021. április 7-én lépett hatályba, a Magyar Közlöny 58. számában megjelent a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának első fokozatáról szóló 144/2021. (III. 27.) Korm. rendelet 2. alcíme, 3. alcíme, 13. §-a és 14. §-a hatálybalépéséről szóló 1/2021. (IV. 6.) BM határozat, amely szerint *„a kettőmillió-ötszázezredik védőoltás első dózisa beadása, mint hatálybalépési feltétel 2021. április 6-án bekövetkezett.”*

A várt enyhítések az alábbiak szerint alakultak:

- a kijárási tilalom este 10 óra és reggel 5 óra közötti időszakra módosult;
- az üzletek kötelező zárva tartási időszaka este 9.30 óra és reggel 5 óra közötti időszakra változott;

¹⁰⁵ A védelmi intézkedések egy héttel történő meghosszabbításáról szóló 133/2021. (III. 19.) Korm. rendelet

¹⁰⁶ A védelmi intézkedések meghosszabbításáról szóló 143/2021. (III. 27.) Korm. rendelet

¹⁰⁷ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának első fokozatáról szóló 144/2021. (III. 27.) Korm. rendelet

- a szolgáltatásokkal kapcsolatos ideiglenes védelmi intézkedések megszűntek;
- a tíz négyzetméteres vagy ennél kisebb vásárlótérrel rendelkező üzlet vásárlóterében egy időben egy vásárló tartózkodhatott;
- a tíz négyzetmétert meghaladó vásárlótérrel rendelkező üzletben egy időben legfeljebb tíz négyzetméterenként egy vásárló tartózkodhatott;
- üzlet üzemeltetője, illetve vezetője köteles volt gondoskodni arról, hogy a bejutásra várakozók egymástól 1,5 méteres távolságot tartsanak, a kézfertőtlenítés folyamatosan biztosított legyen, az üzletben a felületek és a bevásárláshoz használt eszközök fertőtlenítése folyamatosan megtörténjen;
- vásárlótérrel nem rendelkező üzlet akkor tarthatott nyitva, ha gondoskodott arról, hogy a várakozók egymástól 1,5 méteres távolságot tartsanak.

Az új szabályok betartását a rendőrség, illetve a kormányhivatalok ellenőrizték.

A következő jogi aktussal a Kormány a védelmi intézkedéseket és a határellenőrzés ideiglenes visszaállítását 2021. április 19. napjáig fenntartotta.¹⁰⁸

A következő enyhítés feltétele a hárommillió-ötszázezredik védőoltás első dózisének beadása volt. Az ennek napját követő naptól irányadó újabb szabályozás 2021. április 15-én jelent meg,¹⁰⁹ és 2021. április 24-étől¹¹⁰ le-

¹⁰⁸ A védelmi intézkedések meghosszabbításáról szóló 166/2021. (IV. 7.) Korm. rendelet

¹⁰⁹ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának második fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról szóló 175/2021. (IV. 15.) Korm. rendelet

¹¹⁰ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának második fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról szóló 175/2021. (IV. 15.) Korm. rendelet 1. §-a és 3-5. §-a hatálybalépéséről, valamint az egyes veszélyhelyzeti intézkedésekről szóló 176/2021. (IV. 15.) Korm. rendelet hatálybalépéséről szóló 2/2021. (IV. 23.) BM határozat

hetett alkalmazni. Az új szabályok értelmében a vendéglátó üzlet kerthelyiségében vagy teraszán reggel 5 óra és este 9.30 óra között a tartózkodás és a megrendelt étel, illetve ital elfogyasztása megengedett lett, a vendég pedig nem volt köteles maszkot viselni. A Kormány egyúttal rendelkezett a határellenőrzés ideiglenes visszaállításának 2021. május 23-ig történő meghosszabbításáról.

Új szabályozási elemet jelentett a vendéglátó üzletek előtti közterületek használatára vonatkozó rendelkezés,¹¹¹ ami szintén a hárommillió-öt-százezredik védőoltás első dózisa beadásának napját követő napon lépett hatályba. A tanulmány lezárásakor is hatályos szabályozás alapján a használó a közterületnek a közterülethez közvetlenül csatlakozó vendéglátó üzlet előtti részét terasz működtetése céljából az épülethatára szélességében használhatja. A használó felelős azért, hogy a közterület közlekedésre szánt területén biztosított legyen a zavartalan közúti és gyalogos közlekedés, ennek ellenőrzésére és intézkedés megtételére pedig a rendőrség jogosult. A szabályokat első alkalommal megszegő használót – ha felszólításra a közlekedés akadályoztatását megszünteti – a rendőr figyelmezteti a kötelezettségének betartására, ha a használó az akadályt a rendőr felszólítására nem szünteti meg, vagy a közúti és gyalogos közlekedés akadályozása jelentős, a rendőrség az üzemeltetővel szemben pénzbírságot szab ki vagy a vendéglátó üzletet ideiglenesen bezárhatja.

Az enyhítés újabb lépcsőjeként 2021. április 24-étől a kijárási tilalom kezdete este 11 órára módosult,¹¹² majd 2021. április 26-án megjelent a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának harmadik fokozatára irányadó

¹¹¹ Az egyes veszélyhelyzeti intézkedésekről szóló 176/2021. (IV. 15.) Korm. rendelet

¹¹² A kijárási tilalom kezdetének este 11 órára történő módosításáról szóló 191/2021. (IV. 23.) Korm. rendelet

szabályozás,¹¹³ amely a négymilliomodik védőoltás első dózisa beadásának napját követő napon – 2021. május 1-jén – lépett hatályba.¹¹⁴ A főbb módosítási elemek:

- a koronavírus elleni védettség igazolása a védettségi igazolvány bemutatásával történik, a védettség tényének ellenőrzése a helyiség üzemeltetőjének, a szolgáltatás nyújtójának a feladata;
- a kijárási tilalom kezdetének időpontja este 11 órától éjfélre módosul;
- az üzletekben este 11 óráig lehetséges a vásárlás;
- a vendéglátó üzletek este 11 óráig tarthatnak nyitva, azok belső tere a védett személyeknek megnyílik, a szülők, családtagok a gyerekeket magukkal vihetik, a vendéglátó üzletek belső tereiben maszkviselésére nem kötelesek;
- a védett személyek és gyermekeik a szállodákban ismét megszállhattak;
- a 2020 novemberében bezárt szabadidős létesítmények (így különösen állatkertek, vadasparkok, múzeumok, színházak, mozik, könyvtárak) a védett személyeknek és a felügyeletük alatt lévő kiskorúaknak újra látogathatók;
- a védett személyek látogathatják az uszodákat, az edző- és fitness-termeket, sportlétesítményeket;
- a sportrendezvényeken és este 11 óráig a kulturális eseményeken részt vehetnek a védett személyek és a felügyeletük alatt lévő kiskorú nézők;

¹¹³ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának harmadik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról szóló 194/2021. (IV. 26.) Korm. rendelet

¹¹⁴ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának harmadik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról szóló 194/2021. (IV. 26.) Korm. rendelet hatálybalépéséről, valamint a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának harmadik fokozata kapcsán a sportrendezvényekre vonatkozó egyes szabályokról szóló 202/2021. (IV. 29.) Korm. rendelet hatálybalépéséről szóló 3/2021. (IV. 30.) BM határozat alapján hatályba lépett 2021. május 1-jén.

- egyes helyeken a nem védett dolgozók továbbra is maszkot viselnek;
- fennmaradnak a magán- és családi rendezvényeket érintő korlátozások;
- a közterületen, tömegközlekedésben, üzletekben továbbra is kötelező a maszkhasználat, továbbá kerülendő a csoportosulás és tilos a gyülekezés.

A 2021. április 29-én megjelent külön rendelet¹¹⁵ a jégpályákat, az uszodákat, az edző- és fitnesztermeket és a sportlétesítményeket – a sportrendezvényen való részvétel vagy a felkészülés céljából – a versenyszerűen sportoló tizennyolcadik életévét betöltött személy és az őt felkészítő sportszakember számára látogathatóvá tette. A hatályba lépés napja szintén a negyemilliomodik védőoltás első dózisa beadásának napját követő nap.

Szintén 2020. május 1-jén lépett hatályba az a 2021. április 30-án megjelent szabály,¹¹⁶ amely alapján Magyar Horgászkartyával rendelkező védett személy a kijárási tilalom időszakában jogosult horgászati tevékenység végzése céljából a halgazdálkodási vízterület és haltermelési létesítmény területén, valamint azok partján tartózkodni.

A védettségi igazolvánnyal rendelkezők – védett személyek – számára igénybe vehető szolgáltatások körének bővülése jelentősen emelte az igazolványokkal visszaélés kockázatát. Erre reagálva a Kormány a védettségi igazolvánnyal visszaélést minősített közokirat-hamisításként rendelte szankcionálni.¹¹⁷

A 2021. május 10-én hatályba lépett módosítás¹¹⁸ alapján

¹¹⁵ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának harmadik fokozata kapcsán a sportrendezvényekre vonatkozó egyes szabályokról szóló 202/2021. (IV. 29.) Korm. rendelet

¹¹⁶ A veszélyhelyzet ideje alatt alkalmazandó horgászatra vonatkozó speciális szabályokról szóló 214/2021. (IV. 30.) Korm. rendelet

¹¹⁷ A védettségi igazolvánnyal való visszaélés elleni fellépésről szóló 220/2021. (V. 1.) Korm. rendelet

¹¹⁸ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának negyedik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról szóló 233/2021. (V. 6.) Korm. rendelet

- a jégpályák, az uszodák, az edző- és fitnesztermek és a sportlétesítmények látogathatók lettek testnevelés óra, sportszakkör vagy sportoktatás keretében a gyermekek, illetve a tanulók számára;
- hatályukat veszítették az üzletek nyitva tartásával kapcsolatos ideiglenes védelmi intézkedések, a közigazgatásban és a gazdasági szereplők esetében a távmunka végzésére felhívó rendelkezések.

A tanév végéhez közeledve a Kormány döntött arról, hogy a ballagási rendezvény a köznevelési intézmény, illetve a szakképző intézmény nyitott, épületen kívüli területein 2021. május 25-ét követően megszervezhető.¹¹⁹

A védelmi intézkedések kivezetésének következő ütemét a Kormány az ötmilliomodik védőoltás első dózisa beadásának napjához kötötte. Az erről szóló szabályozás¹²⁰ főbb elemei alapján

- a kijárási tilalom megszűnik;
- az üzletek, vendéglátó üzletek és más helyszínek kötelező zárási időpontja megszűnik;
- eltörlésre kerül a kötelező közterületi maszkviselési kötelezettség;
- szabad a sport a közterületeken;
- magán- és családi rendezvény legfeljebb 50 fő részvételével, lakodalom legfeljebb 200 fő részvételével korlátozás nélkül tartható;
- szállodában vagy étteremben tartott magán- és családi rendezvény esetén az üzemeltető köteles gondoskodni a résztvevők elkülönítéséről;
- egyéb zárt téri rendezvény csak védettségi igazolvánnyal látogatható;

¹¹⁹ A 2021. évi ballagási rendezvények megtartásának feltételeiről szóló 250/2021. (V. 17.) Korm. rendelet

¹²⁰ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának ötödik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról szóló 264/2021. (V. 21.) Korm. rendelet

- egyéb szabadtéri rendezvény legfeljebb 500 fő részvételével korlátozás nélkül tartható (gyűlés is), 500 fő felett csak védett személyek vehetnek részt;
- a zenés, táncos rendezvény csak védettségi igazolvánnyal látogatható;
- 16–18 éves korosztályba tartozó védettségi igazolvánnyal rendelkező személy védett személy felügyelete nélkül járhat étterembe, moziba.

Az új szabályozás 2021. május 23-án lépett hatályba.¹²¹

A nyár közeledtével sürgetővé vált azon szabályok meghatározása, amelyek az UEFA EURO 2020 labdarúgó Európa-bajnokság mérkőzéseire történő belépés, illetőleg az ebből a célból történő beutazás esetére voltak alkalmazhatóak.¹²² A szabályozás alapján a magyar állampolgársággal nem rendelkező személy nézőként a mérkőzés helyszínére és a szurkolói zónába abban az esetben is beléphetett, ha a belépés előtt 72 órán belül elvégzett vizsgálat alapján negatív teszttel rendelkezett.

A következő sajtós igényt kielégítő könnyítés 2021. június 14-én lépett hatályba, és rendelkezett az ötezer főnél nem nagyobb lakónépességű település önkormányzata által szabadtéren, egy időben legfeljebb ezeröttszáz fő részvételével megrendezett falunap megtartásának speciális szabályairól.¹²³

¹²¹ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának ötödik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendelet módosításáról szóló 264/2021. (V. 21.) Korm. rendelet hatálybalépéséről szóló 4/2021. (V. 22.) BM határozat

¹²² Az egyes labdarúgó mérkőzések megrendezésére vonatkozó eltérő szabályokról szóló 288/2021. (V. 28.) Korm. rendelet, valamint az UEFA EURO 2020 labdarúgó Európa-bajnokság hivatalos szurkolói zónájának kijelöléséről szóló 5/2021. (V. 28.) MvM rendelet

¹²³ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet falunap megrendezésével összefüggő módosításáról szóló 313/2021. (VI. 8.) Korm. rendelet

Könnyítés történt a zenés, táncos rendezvények kapcsán is, azokon védett személy felügyelete alatt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy is részt vehetett.¹²⁴

A sportrendezvényekre vonatkozó könnyítések következő lépése¹²⁵ az autóversenyeket érintette, a 2021. június 14-étől hatályos szabályozás alapján a FIA ETRC Kamion Európa-bajnokság, a Formula-1 Magyar Nagydíj 2021 és a FIA WTCR Túraautó-világkupa futamaira érkező nézők abban az esetben is beléphettek, ha a belépés előtt 72 órán belül elvégzett negatív teszttel rendelkeztek.

Szintén a részben hazai rendezésű Labdarúgó Európa-bajnokságra figyelemmel született rendelkezés¹²⁶ szerint nem minősül rendezvénynek a versenyrendszerben szervezett verseny vagy mérkőzés közterületen elhelyezett kivetítőn történő közvetítése, a szolgáltatásnyújtásra a vendéglátó üzlet kerthelyiségére vagy teraszára vonatkozó rendelkezéseket kellett alkalmazni.

A 2021. június 19-én hatályba lépett jogszabály-módosítás hatályon kívül helyezte a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló Korm. rendelet¹²⁷ nevelési, oktatási intézményekre vonatkozó védelmi intézkedéseire irányadó szabályait, majd rendelkezés történt arról is, hogy a felsőoktatási intézmény által szervezett diplomaátadó rendezvény és a felsőoktatási intézmény tisztavató ünnepsége megtartható.¹²⁸

¹²⁴ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet zenés, táncos rendezvények megrendezésével összefüggő módosításáról szóló 314/2021. (VI. 8.) Korm. rendelet

¹²⁵ Az egyes autóversenyek megrendezésére vonatkozó eltérő szabályokról szóló 329/2021. (VI. 10.) Korm. rendelet

¹²⁶ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet rendezvényeket érintő módosításáról szóló 335/2021. (VI. 11.) Korm. rendelet

¹²⁷ Az egyes veszélyhelyzeti kormányrendeleteknek a nevelési, oktatási intézményeket érintő módosításáról szóló 346/2021. (VI. 18.) Korm. rendelet

¹²⁸ A felsőoktatási intézmény diplomaátadó és tisztavató rendezvénye veszélyhelyzet idején történő megtartásának szabályairól szóló 351/2021. (VI. 24.) Korm. rendelet

A járvány előtti megszokott élethez történő visszatéréshez vezető jelentős lépés volt a védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának hatodik fokozatában meghozott intézkedések elfogadása, amit a Kormány az ötmillió-ötszázezredik védőoltás első dózisa beadásához kötött.¹²⁹ A 2021. június 30-án megjelent, majd 2021. július 3-án hatályba lépett¹³⁰ rendelkezések alapján

- közterületen és tömegközlekedési eszközökön megszűnt a maszkviselési kötelezettség;
- védettségi igazolvány nélkül is be lehet menni a vendéglátó üzletekbe, szálláshelyekre, szabadidős létesítményekbe és az előreváltott ülőhelyes nézőtérrel megrendezett kulturális rendezvényekre, előadásokra;
- a családi események, magánrendezvények esetén az 50 fős létszámkorlátozás 100 főre, lakodalom esetén a 200 fős létszámkorlátozás 400 főre emelkedik;
- megszűntek az üzletekre vonatkozó korlátozások (a távolságtartási szabály és a négyzetméter alapú létszámkorlátozás);
- a kaszinókra vonatkozó korlátozások is megszűntek;
- a sportrendezvények, a zenés, táncos rendezvények és a zárt térben vagy 500 főt meghaladó résztvevői létszámmal szabadtéren tartott egyéb rendezvényeknél nem történt enyhítés.

¹²⁹ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának hatodik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról szóló 365/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet

¹³⁰ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának hatodik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendeletek módosításáról szóló 365/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet hatálybalépéséről szóló 5/2021. (VII. 2.) BM határozat megállapította, hogy az ötmillió-ötszázezredik COVID-19 elleni oltóanyaggal történő védőoltás első dózisa beadásának napja mint hatálybalépési feltétel 2021. július 2. napján bekövetkezett, ezáltal a 365/2021. (VI. 30.) Korm. rendelet hatálybalépésének naptári napja 2021. július 3-a.

A védelmi intézkedések érvényre juttatásában kulcsszerepet töltött be a rendőrség, a tevékenység nagyságrendjét pedig jól érzékeltetik a legfőbb tevékenységi mutatók. A 2020. szeptember 21. és 2021. július 3. közötti időszakban a védelmi intézkedések megsértése kapcsán

- maszkviselés szabályainak megszegése miatt 73 218 alkalommal intézkedtek (19 326 figyelmeztetés, 30 325 helyszíni bírság, 23 553 szabálysértési feljelentés, 14 esetben a jogsértést megvalósító személyek előállítására);
- az üzletek működésére, rendezvények megtartására, valamint nevelési és oktatási intézményre vonatkozó szabályok megszegése miatt 2 959 alkalommal intézkedtek (410 figyelmeztetés, 281 helyszíni bírság, 1 988 szabálysértési feljelentés, 280 esetben közigazgatási eljárás kezdeményezése, amelyből 142 esetben az üzlet bezárása);
- a 2021. január 30-tól bevezetett, 2021. május 1-jéig hatályban lévő, a vendéglátó üzletekre vonatkozó szigorúbb szabályok megszegése miatt 37 vendéglátó üzlet bezárása történt meg (27 esetben közigazgatási bírság kiszabása mellett), a vendéglátó üzletekben a tartózkodás szabályait megszegő személyek esetében 2 fővel szemben figyelmeztetés, 44 fővel szemben helyszíni bírság kiszabása, míg 128 esetben szabálysértési feljelentés történt.

A 2020. november 5-étől bevezetett kijárási korlátozás, majd a 2020. november 11-étől 2021. május 28-ig hatályos kijárási tilalom megszegése miatt a rendőrök 69 424 esetben intézkedtek a szabályokat megszegőkkel szemben (35 719 esetben helyszíni bírság kiszabása, 5 096 esetben figyelmeztetés, 5 719 helyszíni bírság, 28 609 szabálysértési feljelentés).

A karantén szabályok megszegése miatt a rendőrség 2020. június 19. és 2020. november 12. között 3 653 alkalommal intézkedett (69 esetben figyelmeztetés, 80 helyszíni bírság és 3 504 szabálysértési feljelentés). A 2020. november 12-től hatályos rendelkezések alapján 2021. július 13-áig 2 614 esetben kezdeményeztek közigazgatási eljárást a karantén szabályok megszegése miatt.

Az utazási korlátozások alakulása a harmadik veszélyhelyzet időszakában

Az utazási korlátozások gyakorlati érvényre juttatásának alapfeltétele továbbra is a schengeni belső határokon a határellenőrzés visszaállítása volt. Erre figyelemmel a Kormány a határellenőrzés ideiglenes visszaállításáról szóló 407/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításával a határellenőrzés 2021. március 16-áig történő meghosszabbításáról rendelkezett.¹³¹

A gazdasági és üzleti célú utazásra irányadó rendelkezések újraszabályozása¹³² 2021. március 1-jén lépett hatályba, megjelölve azokat az államokat, amelyek esetében a könnyítő szabály alkalmazható (az Európai Unió tagállamai, az Európai Gazdasági Térségben részes más államok, nemzetközi szerződés alapján a szabad mozgás és tartózkodás joga tekintetében az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állammal azonos jogállású államok, az uniós tagjelölt államok, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyság).

Felhatalmazást kapott továbbá a külpolitikáért felelős miniszter, hogy a belügyminiszterrel egyetértésben, rendeletben¹³³ állapítsa meg azon államokat, amelyekbe történő gazdasági vagy üzleti célú kiutazást követő vizsautazásakor a magyar állampolgár Magyarország területére korlátozás nélkül beléphetett, illetve amely állam állampolgára, vagy amely államban 90 napot meghaladó tartózkodásra jogosult személy gazdasági vagy üzleti

¹³¹ A határellenőrzés ideiglenes visszaállításáról szóló 407/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 87/2021. (II. 27.) Korm. rendelet

¹³² A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 88/2021. (II. 27.) Korm. rendelet

¹³³ A járványügyi készültségi időszakban a gazdasági, illetve üzleti célú utazás körébe tartozó további államokról szóló 4/2021. (III. 1.) KKM rendelet 1. §-a alapján ezek – egy 2021. március 2-án, majd egy 2021. március 12-én hatályba lépett módosításnak köszönhetően – az Amerikai Egyesült Államok, Azerbajdzsán, Bahrein, Egyesült Arab Emírségek, Georgia, Indiai Köztársaság, Indonéz Köztársaság, Izrael Állam, Japán, Kazahsztán, Kínai Népköztársaság, Kirgizisztán, Koreai Köztársaság, Oroszországi Föderáció, Szingapúr, Török Köztársaság, Ukrajna, Üzbegisztán.

célből korlátozás nélkül beléphetett, ezzel a felsorolt államokkal azonos eljárást biztosítva.

A 2021. április 29-én megjelent és még a kihirdetése napján 23:00 órakor hatályba lépett szabályozás¹³⁴ alapján az utazási korlátozás hatálya nem terjedt ki

- a védettségi igazolvánnyal rendelkező személyre, illetve
- arra, aki olyan ország által kiállított védettségi igazolással rendelkezik, amely a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásáról szóló kétoldalú megállapodást kötött Magyarországgal, és az ezen ország által kiállított hatósági igazolvány felmutatásával a koronavírus elleni védettségét igazolja.

Felhatalmazást kapott a külpolitikáért felelős miniszter, hogy a belügyminiszterrel egyetértésben megállapítsa azon államokat, amelyek a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásáról szóló megállapodást kötöttek Magyarországgal.¹³⁵

¹³⁴ A koronavírus ellen védett személyek utazásával kapcsolatos rendelkezésekről szóló 203/2021. (IV. 29.) Korm. rendelet

¹³⁵ Az első rendelet ebben a sorban a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet, amely már 2021. április 29-én 23.00 órakor hatályba lépett, és amely szerint Szerbia és Montenegró állapodott meg Magyarországgal a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásáról.

Ezt követően több rendelet jelent meg a tárgykört érintően:

- a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet módosításáról szóló 8/2021. (IV. 30.) KKM rendelet a Szlovén Köztársaság kapcsán;
- a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet módosításáról szóló 9/2021. (V. 1.) KKM rendelet a Bahreini Királyság kapcsán;
- a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet módosításáról szóló 10/2021. (V. 5.) KKM rendelet a Horvát Köztársaság kapcsán;
- a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Török Köztársasággal összefüggő módosításáról szóló 12/2021. (V. 10.) KKM r.;

A 2021. április 30-án megjelent szabályozás¹³⁶ rendelkezett arról, hogy koronavírus ellen védett személy az, aki olyan állam által kiállított védettségi igazolással rendelkezik, amely állam által kiállított védettségi igazolást Magyarország elismeri, és ezt a védettségi igazolás bemutatásával igazolja.

-
- a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Észak-macedón Köztársasággal összefüggő módosításáról szóló 13/2021. (V. 13.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Cseh Köztársasággal összefüggő módosításáról szóló 15/2021. (V. 14.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Georgiával és Mongóliával összefüggő módosításáról szóló 16/2021. (V. 20.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Moldovai Köztársasággal összefüggő módosításáról szóló 18/2021. (V. 31.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Ciprusi Köztársasággal összefüggő módosításáról szóló 20/2021. (VI. 5.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Albán Köztársasággal és Marokkói Királysággal összefüggő módosításáról szóló 22/2021. (VI. 9.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Ukrajnával összefüggő módosításáról szóló 23/2021. (VI. 10.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Szlovák Köztársasággal összefüggő módosításáról szóló 21/2021. (VI. 8.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Kazah Köztársasággal összefüggő módosításáról szóló 24/2021. (VI. 22.) KKM r.;
 - a védettségi igazolások kölcsönös elfogadásának megállapításáról szóló 7/2021. (IV. 29.) KKM rendelet Zöld-foki Köztársasággal összefüggő módosításáról szóló 25/2021. (VI. 25.) KKM r.

¹³⁶ A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet, valamint a védelmi intézkedések ideiglenes szigorításáról szóló 104/2021. (III. 5.) Korm. rendelet módosításáról szóló 215/2021. (IV. 30.) Korm. rendelet

Az utazási korlátozások 2021. május 10-étől nem terjedtek ki arra a tizenyolc év alatti személyre, aki a védettségi igazolványt felmutató személy felügyelete alatt állt, és vele együtt lépte át Magyarország határát.¹³⁷

A 2021. május 21-én hatályba lépett módosítás¹³⁸ alapján magyar állampolgár korlátozás nélkül beléphetett Magyarország területére, ha az oltás jogszabályban felsorolt országban történő beadásának tényét igazolta, és a belépés célja az volt, hogy a védettségi igazolvány kiállításával kapcsolatos kérelmét a kormányablakban személyesen benyújtsa. Ezzel egyidejűleg rendelkezés történt arról, hogy ha az oltás beadására az Európai Unió tagállamában vagy európai uniós tagjelölt országban, a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet tagállamában, a NATO tagállamában, az Oroszországi Föderációban, a Kínai Népköztársaságban, az Egyesült Arab Emírségekben, a Bahreini Királyságban, a Türk Nyelvű Államok Együttműködési Tanácsa tagállamaiban vagy a külpolitikáért felelős miniszter rendeletében megjelölt országban került sor, a védettségi igazolványt a külföldön beoltott magyar állampolgár részére a hatóság 15 napon belül díjmentes kérelemre állítja ki.

A Kormány 2021. május 21-én megjelent rendeletében¹³⁹ a határellenőrzés ideiglenes visszaállítását 2021. június 23-ig meghosszabbította.

Következő lépésként a védettségi igazolvány felmutatásával egyenértékűvé vált a védettség applikációval történő igazolása.¹⁴⁰

Az enyhítés következő elemeként, 2021. május 22-én 22 órakor hatályba lépett az az aznap kihirdetett előírás,¹⁴¹ amely alapján a beutazási korláto-

¹³⁷ A védelmi intézkedések lépcsőzetes feloldásának negyedik fokozatára tekintettel a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedéseket szabályozó kormányrendelet módosításáról szóló 233/2021. (V. 6.) Korm. rendelet

¹³⁸ A koronavírus elleni védettség igazolásával kapcsolatos egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 247/2021. (V. 14.) Korm. rendelet

¹³⁹ A határellenőrzés ideiglenes visszaállításáról szóló 407/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 265/2021. (V. 21.) Korm. rendelet

¹⁴⁰ Az egyes kormányrendeleteknek a védőoltást igazoló applikáció veszélyhelyzet idején történő használatával összefüggő módosításáról szóló 266/2021. (V. 21.) Korm. rendelet

¹⁴¹ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 273/2021. (V. 22.) Korm. rendelet

zás nem terjed ki arra a személyre, aki olyan ország által kiállított védettségi igazolással rendelkezik, amely viszonylatában Magyarország a védettségi igazolásokat egyoldalúan elismeri, és az ezen ország által kiállított védettséget igazoló hatósági igazolvány felmutatásával a védettséget igazolja. A szabályozás még aznap érdemi tartalmat kapott azzal a KKM rendelettel,¹⁴² amely Románia tekintetében elismerte a védettségi igazolásokat.

A 2021. május 26-án hatályba lépett módosításnak¹⁴³ köszönhetően bármely külföldi államból Magyarországra érkező légi járat – magyar vagy nem magyar állampolgár – személyzetének belépése minden esetben üzleti célúnak minősült, és a személyzet tagja Magyarország területére korlátozás nélkül beléphetett.

Az UEFA EURO 2020 Labdarúgó Európa-bajnokság mérkőzéseire érkező szurkolók esetében nem kellett alkalmazni azt a sportrendezvényre érkezők esetén általánosan alkalmazott előírást, amely alapján az ilyen célból negatív teszt bemutatását követően belépett és ezt követően Magyarország területén tartózkodó személy köteles Magyarország területét a belépést követő 72 órán belül elhagyni.¹⁴⁴

A hazai oltási program előrehaladtával, a rendelkezésre álló oltóanyag mennyiségét figyelembe véve napirendre került a külhoni magyarok által lakott területeken élők oltásának elősegítése is, ehhez azonban rendelkezni kellett az utazási korlátozások módosításáról. A 2021. június 16-án hatályba lépett módosítás¹⁴⁵ alapján korlátozás nélkül beléphetett a védőoltás felvétele céljából az a személy, aki védőoltásra regisztrált, vagy a regisztráció elvégzésére érkezett. Ez a személy a belépése napján köteles volt az

¹⁴² A védettségi igazolásokat egyoldalúan elismeréséről szóló 17/2021. (V. 22.) KKM rendelet

¹⁴³ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet, valamint a veszélyhelyzet ideje alatt alkalmazandó egyes belügyi és közigazgatási tárgyú szabályokról, valamint a veszélyhelyzettel összefüggő egyes intézkedésekről szóló 570/2020. (XII. 9.) Korm. rendelet módosításáról szóló 274/2021. (V. 26.) Korm. rendelet

¹⁴⁴ Az egyes labdarúgó mérkőzések megrendezésére vonatkozó eltérő szabályokról szóló 288/2021. (V. 28.) Korm. rendelet 6. §-a

¹⁴⁵ Az egyes kormányrendeleteknek a magyarok által lakott területek koronavírus elleni védelmével kapcsolatos módosításáról szóló 337/2021. (VI. 11.) Korm. rendelet

oltóponton a védőoltás felvétele céljából vagy a regisztrációt végző hatóság előtt a regisztráció céljából megjelenni és legkésőbb a belépését követően 24 órán belül az ország területét elhagyni.

A 2021. június 23-án hatályba lépett könnyítés¹⁴⁶ kivette az utazási korlátozások hatálya alól azokat a személyeket, akik – a polgári légi járművel történő beutazás esetét ide nem értve – a Horvát Köztársaság, az Osztrák Köztársaság, Románia, a Szerb Köztársaság, a Szlovák Köztársaság és a Szlovén Köztársaság területéről léptek be Magyarország területére.

Az utazási korlátozások módosítását¹⁴⁷ tette szükségessé a szomszédos országok Magyarországgal határos közigazgatási egységei lakosságának számára az oltás Magyarországon történő felvételének lehetővé tétele is. Ennek köszönhetően 2021. július 1-jétől a jogszabályban felsorolt közigazgatási egységek területén található településeken 2021. június 14-én lakóhellyel rendelkező, 18. életévét betöltött személyek számára a térítésmentesen biztosított védőoltás felvétele céljából a belügyminiszter által kiadott rendeletben¹⁴⁸ meghatározott határátkelőhelyen és időpontban Magyarországra korlátozás nélküli belépés vált lehetővé. A jogosult a belépése napján köteles volt az oltóponton a védőoltás beadatása céljából megjelenni, és a védőoltás beadását követően, vagy ha a védőoltás beadására bármely okból nem kerül sor, nyomban, de legkésőbb a belépését követő 24 órán belül Magyarország területét elhagyni.

A védőoltás beadása céljából történő belépésre Ukrajna kivételével az összes üzemelő közúti, autópálya és vasúti határátkelőhely, míg Ukrajna

¹⁴⁶ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 347/2021. (VI. 22.) Korm. rendelet

¹⁴⁷ A szomszédos országok Magyarországgal határos közigazgatási egységei lakosságának koronavírus elleni védelméről szóló 348/2021. (VI. 22.) Korm. rendelet

¹⁴⁸ A szomszédos országok Magyarországgal határos közigazgatási egységei lakosságának koronavírus elleni védelmével összefüggő határátkelőhelyek és oltópontok kijelöléséről, valamint az ukrán határon részleges, ideiglenes határzár bevezetéséről szóló 17/2021. (VI. 29.) BM rendelet

A szomszédos országok Magyarországgal határos közigazgatási egységei lakosságának koronavírus elleni védelmével összefüggő határátkelőhelyek és oltópontok kijelöléséről szóló 25/2021. (VIII. 6.) BM rendelet

esetében csak a Barabás közúti határátkelőhely, a Lónya közúti határátkelőhely vagy a Záhony vasúti határátkelőhely volt igénybe vehető, és utóbbi ország kapcsán erre figyelemmel harminc napra részleges határzár elrendelésére is sor került.

Az utazási korlátozások – rendőrségre háruló – érvényre juttatásának gyakorlatát lényegesen befolyásolta, hogy 2021. július 1-jétől a védettségi igazolvány felmutatásával egyenértékű, ha az érintett az uniós digitális Covid-igazolvány felmutatásával igazolja, hogy

- a) a koronavírus ellen
 - aa) az Európai Gyógyszerügynökség által engedélyezett,
 - ab) az Egészségügyi Világszervezet vészhelyzeti felhasználási engedélyt kapott oltóanyagokat tartalmazó listáján szereplő vagy
 - ac) a Magyarországon engedélyezett és a lakosság oltására felhasznált oltóanyaggal legalább egy alkalommal egy éven belül beoltották,
- b) a fertőzésen átesettség miatt védett (az utolsó pozitív vizsgálatától vagy a pozitív antigén gyorseszttől számított 15 nap eltelt, és 180 nap még nem telt el), vagy
- c) 72 óránál nem régebbi vizsgálat igazolja, hogy az érintett személy szervezetében a koronavírus a vizsgálat időpontjában nem volt kimutatható.

Az államhatár átlépésének szabályait érintő következő módosítás¹⁴⁹ 2021. július 7-én lépett hatályba, és az hatályon kívül helyezte az ukrán határszakaszon 2021. július 1-jével elrendelt ideiglenes részleges határzárakat.

¹⁴⁹ A szomszédos országok Magyarországgal határos közigazgatási egységei lakosságának koronavírus elleni védelmével összefüggő határátkelőhelyek és oltópontok kijelöléséről, valamint az ukrán határon részleges, ideiglenes határzár bevezetéséről szóló 17/2021. (VI. 29.) BM rendelet módosításáról szóló 18/2021. (VII. 6.) BM rendelet

A 2021. július 15-én hatályba lépett módosítás¹⁵⁰ rendelkezett a vasúti vagy vízi személyforgalomban beléptetett, külföldről érkező nem magyar állampolgár Magyarország területén történő áthaladásának (tranzitálásának) szabályairól. Ennek értelmében az ilyen közlekedési mód igénybevételelével tranzitáló csak a közlekedéssel összefüggően bekövetkezett műszaki vagy forgalomtechnikai okból, valamint átszállás érdekében állhat meg, és az országos rendőrfőkapitány által meghatározott időkeretben, de legfeljebb 24 óra alatt köteles elhagyni Magyarország területét.

A 2021. augusztus 7-én hatályba lépett enyhítés¹⁵¹ eredményeként az utazási korlátozások már arra sem terjednek ki, aki

- 72 óránál nem régebbi, a 60/2021. (II. 12.) Korm. rendelet 3. § (2a) bekezdés *a)-i)* pontja szerinti országok valamelyikében elvégzett teszt eredményét tartalmazó, magyar vagy angol nyelvű okirattal igazolja, hogy a szervezetében a koronavírus a vizsgálat időpontjában nem volt kimutatható;
- Ukrajna területéről közúti, vízi vagy vasúti közlekedés keretében lép be.

A határok lezárásából következő rendőri tevékenységre fordított erőforrások nagyságrendjét jól érzékelteti, hogy 2020. szeptember 1. és 2021. június 13. között a magyar–szlovén határszakaszon 692 544 fő, a magyar–osztrák határszakaszon 4 802 747 fő, a magyar–szlovák határszakaszon 2 284 937 fő ellenőrzésére került sor. A schengeni külső és belső határszakaszon történő határátlépés kapcsán hatósági házi karantén elrendelése 2021. június 13-áig 224 121 esetben történt. A védelmi intézkedésnek minősülő utazási korlátozások szabályainak megsértése miatt 2020. szeptember 1. és 2021. szeptember 19. között a rendőrség 2 263 esetben figyelmez-

¹⁵⁰ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 416/2021. (VII. 14.) Korm. rendelet

¹⁵¹ A járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 408/2020. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 468/2021. (VIII. 6.) Korm. rendelet

tetett, 14 861 esetben szabott ki helyszíni bírságot, 1 541 esetben pedig szabálysértési feljelentést tett.

Összegzés

A koronavírus-járvány korábban soha nem látott kihívások elé állította nemcsak az egészségügyet, hanem a teljes rendvédelmet és közigazgatást, illetőleg az ország lakosságát is. Az elmúlt évtizedekben nem volt arra példa, hogy hazánk teljes területén tartósan különleges jogrendben, az általánostól jelentősen eltérő szabályozás mellett kellett alakítani az életviszonyokat. Ez a rendőrségtől is példátlan alkalmazkodóképességet és rugalmasságot követelt meg, méghozzá úgy, hogy az állomány jelentős része szintén átesett a fertőzésen, és sajnos a halálesetek sem kerültek el a munkatársainkat.

A tanulmány kézírata lezárásának időpontjában még nem vonhatjuk meg a járványkezelés és az abban történő rendőrségi közreműködés végső mérlegét. Jelenleg túl vagyunk a járvány harmadik hullámán, és némi aggodalommal értesülünk a világ több országában már áldozatait szedő negyedik hullám híreiről, és nap mint nap várjuk, hogy miként alakulnak hazánkban a fertőzési adatok. A szakértők szerint a negyedik hullám minden bizonnyal bekövetkezik, és csak annak súlyossága kérdéses. Bizakodhatunk a lakosság 2021 augusztusának végére elért átoltottságában,¹⁵² bár a lakosság oltási hajlandósága csökkenni látszik, és egyre gyakrabban hallani az oltásszkeptikusok hangjait, az oltást ellenzők egyre markánsabban formálnak véleményt.

A rendőrség számára sem ért tehát véget a járvány, de okkal bízhatunk abban, hogy az elmúlt másfél évben megszerzett tapasztalatok, kialakított eljárásrendek, alkalmazott új eljárások és ügyviteli megoldások képessé teszik a rendőrséget arra, hogy legalább olyan szinten lássa el feladatait, mint

¹⁵² A [koronavirus.gov.hu](https://www.koronavirus.gov.hu) kormányzati tájékoztató oldal 2021. augusztus 31-én megjelent híre szerint a beoltottak száma 5 754 566 fő, közülük 5 507 371 fő már a második oltását is megkapta.

a járvány mögöttünk hagyott időszakában. Ebben támaszkodhatunk az elmúlt években megszerzett lakossági bizalomra is, amit tovább erősített a járványügyi feladatok humánus végrehajtása.

Ez nem volt könnyű feladat, hiszen a védelmi intézkedések, az utazási korlátozások, a karantén szabályok mind az alapvető jogok gyakorlását korlátozó előírásokat jelentettek, felborították a korábban megszokott életünket. Ezeknek a megszorító és korlátozó, komoly szankciókkal védett szabályoknak az érvényesülésén kellett örködni a rendőrségnek, olyan módon, hogy a szabályok betartatásához partnerre találjon a lakosságban, valamint a hazánkba belépni kívánó külföldiekben is.

Az ebben rejlő kihívást a rendőrség a 2020. évet értékelő jelentésének összegzése úgy ragadta meg, hogy *„a járványügyi helyzet miatt folyamatosan változó, gyakran rövid idő alatt is jelentősen módosuló és esetenként csak az alapvető előírásokat meghatározó jogi szabályozási környezetben olyan gyakorlatot kellett kialakítani, hogy az a közrend és közbiztonság, a határvédelem elvárt szintű fenntartása mellett egyúttal hozzájáruljon a mindennapi élet lehetőség szerinti fenntartásához, a lakosság életszükségleteinek kielégítéséhez, a gazdaság működőképességének biztosításához. A rendőrségi jogalkalmazás célkitűzése az volt, hogy ne fokozza a korlátozó intézkedések, valamint a negatív társadalmi és gazdasági következmények miatt felhalmozódó feszültséget, hanem kiegyensúlyozott, a szankciók alkalmazása során kellő fokozatosságot és arányosságot mutató joggyakorlatot folytasson.”*

Az eddigi visszajelzések alapján kijelenthetjük, hogy a rendőrség eredményesen felelt meg a fenti célkitűzésnek, és a tapasztalatokra bizton építhet a jövőben is.

A járvány elleni küzdelem eddigi rendőrszakmai öröksége

A járvány elmúlt időszakában tett erőfeszítéseknek köszönhetően a jövőben is támaszkodhatunk a részben kényszer szülte, de a gyakorlatban bevált újításokra, megváltoztatott eljárásrendekre.

Ilyen például a nyomozó hatóságok tevékenységével összefüggésben a telekommunikációs eszközök egyre jelentősebb mértékű használata, amit az ügyészségekben is meglévő idegenkedést leküzdve az élet kényszerítet ki, és a jövőre nézve a tapasztalatok alapján meghatározhatók az alkalmazás kívánatos keretei.

A digitális oktatásra átállás jelentősen érintette a rendőrség bűnmegelőzési programjait is. A személyes előadások és találkozások felfüggesztése miatt új megoldást kellett találni az iskolai programok folytatására. Az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Bűnügyi Főosztály Bűnmegelőzési Osztály által kialakított Digitális Ismeretterjesztési Rendszer a Google Tanterem platformon keresztül nyújt lehetőséget – központilag megosztott digitális tartalmakból, célcsoportnak megfelelő – online kurzusok összeállítására és megosztására. Kívánatos a kényszer szülte digitális kapcsolattartási módok helyének és szerepének megtalálása, a bűnmegelőzés eszközzrendszerébe történő beillesztése.

A hatósági házi karantén alatt álló személyek elektronikus ellenőrzésének lehetőségét biztosító Hatósági Karantén Rendszer (HKR) kialakítása és alkalmazásának tapasztalatai szintén alapot jelenthetnek olyan további fejlesztések megvalósíthatóságának vizsgálatához, amelyek alkalmasak lehetnek az élőrőt igénylő rendőrségi feladatok informatikai támogatásához. Érdeemes jelezni, hogy egy 2021. szeptemberben elérhető statisztika szerint a rendőrség a hatósági házi karantén szabályainak betartását 3 236 031 alkalommal ellenőrizte a helyszínen, és 724 314 alkalommal elektronikus úton. Ha egy ellenőrzés átlagos időigényét mindössze csak egy szolgálati órára becsüljük, akkor is látható, hogy milyen elképesztő nagyságrendben mentesítette a HKR alkalmazása a karantén-ellenőrzés kapcsán a rendőri állományt.

Az úgynevezett Nova Mobil, a HKR és a Nova Karantén infrastrukturális és adatkapcsolati rendszere jelentősen segítette és egyszerűsítette a rendőrség járványügyi ellenőrzési feladatainak végrehajtását. Ennek eredményeként a Magyarországra belépő és jogszabály rendelkezésénél fogva hatósági házi karanténba kerülő személyek dokumentálása és nyilvántartása a Nova Mobil eszközökre fejlesztett alkalmazás segítségével történik. A

NOVA mobil eszközök által nyújtott lehetőségek, illetőleg azok fejlesztése a jövő ígéretes terepe lehet a közterületi rendőri munka még hatékonyabb támogatásához.

A méltányossági beutazási kérelmek száma, az elbírálásra rendelkezésre álló rövid idő szükségessé tette annak biztosítását, hogy az ügyfelek képesek legyenek a kérelmek gyors és tartózkodási helyüktől függetlenül történő benyújtására, azok pedig idővesztés nélkül eljussanak az elbírálásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező rendőri szervekhez. Ehhez hatékony megoldásnak bizonyult a magyar és angol nyelvű elektronikus űrlapok alkalmazása és az azokhoz kapcsolt ügyviteli automatizmusok bevezetése. Az itt felhalmozott tapasztalatok jól hasznosíthatók a jogszabály alapján kötelezően biztosítandó elektronikus ügyintézés gyakorlatában, hasonlóan az automatizált ügyviteli és elektronikus ügyintézését segítő megoldások alkalmazásához.

A járványügyi veszélyhelyzet általában is rámutatott arra, hogy a jövőt egyre inkább az elektronikus ügyintézés jelenti, ami az elektronikus kapcsolattartásra kötelezett szervek részéről kötelezettség, a természetes személy ügyfelek részéről – ma még – csak jogosultság. A koronavírus-járvány természetesen még inkább ráirányította a figyelmet az elektronikus ügyintézésre, arra a követelményre, hogy azt ügyfélbarát megoldásokkal kell biztosítani. A 2019-ben kialakított új e-Ügyintézési inNOVA Portál fejlesztésével több olyan funkció bevezetése történt meg, ami az ügyfelek komfortérzetét növelte. A rendőrség elektronikus ügyfeldolgozási képességének javítását szolgálta az ugyfelszolgalat.police.hu felületet kifejlesztése, ami a jövőben biztosítja az ügyfélszolgálatokon személyesen jelentkező ügyfelek kérelmeinek elektronikus úton történő hatékony feldolgozását.

Összességében tehát abban bízhatunk, hogy a jövőben – akár a járvány újabb hullámai, akár más ok miatt – várható kihívásokra egy értékes tapasztalatokkal felvértezett, felkészültebb, a XXI. század technikai vívmányait hatékonyabban alkalmazó rendőrség állhat a rá váró feladatok megoldása elé.

Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

Bevezetés

A migráció alapvetően neutrális, értéksemleges jelenség, melynek háttérben racionális, bizonyos esetekben morális okok, a valóság viszonyait felmérő, azokat mérlegelő emberi döntések állnak. Tanulmányomban – a téma rendészettudományi megközelítése okán – a Rendészettudományi szaklexikon migráció definícióját tekintem kiindulópontnak. Eszerint a migráció *„a gazdasági, társadalmi, szociális és kulturális élet részét képező olyan aktív emberi magatartás, amely a tartózkodási hely megváltoztatására irányul. Az állandó lakóhely, származási vagy életvitelszerű tartózkodási hely tömeges, leggyakrabban szervezetlen elhagyása a [...] genfi konvenció [...] és az azt kiterjesztő jegyzőkönyv által meghatározott okok miatt”*.¹

A migráció rendkívül összetett jelenség, az értelmezésére tett legismeretesebb kísérlet a XIX. században élt német geográfus, Ernst Georg Ravenstein nevéhez fűződik. Ravenstein szerint a migrációt előidéző okok egyik része vonzza, a másik része taszítja a migránst. Taszítóerőt jelent (ez az úgynevezett „push” faktor) például az, ha a kibocsátó államban háború, polgárháború dül, ha kedvezőtlen gazdasági helyzet, általános elszegényedés, rossz éghajlati vagy természeti viszonyok miatt hiányoznak az emberi létezéshez szükséges minimális feltételek. Vonzóerőt jelent („pull” faktor) a béke, a biztonság, a politikai stabilitás, vagy éppen az, hogy a fogadó állam munkalehetőséget ígér a bevándorlóknak. Ravenstein úgy gondolta, hogy Európát mindig is a migrációs trendek időről időre változó intenzitása

¹ Boda József (főszerk.): Rendészettudományi szaklexikon. Dialóg Campus. Budapest, 2019. 390–391. o

fogja jellemezni, egyes időszakokban elcsendesednek, máskor pedig fel-erősödnek a vándorlási folyamatok, attól függően, hogy a kibocsátó és a fogadó országban aktuálisan miként alakulnak a gazdasági, politikai viszonyok.²

Tanulmányomban az illegális migráció, azon belül is a tömeges méretű illegális migráció magyarországi jelenségeit és a fizikai határzár létesítésének okait vizsgálom. A személyekről – migránsokról – szólva ugyanakkor az „irreguláris” jelzöt használom. Osztom ugyanis azon álláspontokat, melyek szerint „*az irregularitás egy állapot jogszerűségének a megváltozásától függ*”,³ azonban egyetlen ember sem nevezhető „illegálisnak”, hiszen azzal kriminalizálnánk őt.⁴ Az irreguláris migráns fogalmába tartozónak azokat értem, akik a vonatkozó jogszabályokat betartva érkeznek az ország területére, és az ott-tartózkodás során sértene a tartózkodás jogszerűségével összefüggésben szabályokat (például a vízum lejártá után vagy a menekülti kérelem elutasítása után nem hagyják el az ország területét), vagy akik jogszerűtlenül lépik át az országhatárt.⁵

Magyarország migrációs szempontból hagyományosan tranzitországnak tekinthető, a tömeges illegális migráció csúcsideszakában, így 2015-ben is, sokkal inkább átvándorlásnak, semmint bevándorlásnak lehettünk tanúi. Az, hogy az országot miért nem fenyegeti a jelentős mértékű bevándorlás veszélye, alapvetően három okkal magyarázható. Egyrészt, a bérek túlságosan alacsonyak ahhoz, hogy munkavállalás szempontjából vonzó célpontot jelenthetnének. A másik ok anyanyelvünk egyedisége; mivel egy

² Cseresnyés Ferenc (): Migráció az ezredfordulón. Dialóg Campus. Budapest – Pécs, 2005. 21–22. o.

³ Hautzinger Zoltán: Az irreguláris migráció büntetőjogi aspektusai. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Migráció és rendészet. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat. Budapest, 2015. 49–68. o.

⁴ Windt Szandra: Az illegális migráció kriminológiai jellemzői. PhD értekezés. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Miskolc, 2008. 50–51. o.

Forrás: <http://midra.uni-miskolc.hu/document/5733/1133.pdf>

⁵ Windt Szandra: Az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekményekről hazánkban. In: Szabó Miklós (szerk.): Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 15/2. szám. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2014. 305–324. o.

nehezen tanulható és kevés ember által beszélt nyelvről van szó, ezért egy külföldi számára nem feltétlenül jó befektetés a magyar nyelv tanulása. Végül, a többségi társadalom kevésbé toleráns az idegenekkel szemben.⁶ Ez egyébként nem kifejezetten magyar sajátosság, megfigyelhető például a V4-ek többi országában is.

Az első világháború után a közép-európai társadalmak etnikai heterogenitása jelentősen csökkent, a kutatások (például Sik – Simonovits – Szeitl, 2016) alapvetően ezzel magyarázzák azt, hogy ezen országok állampolgárai hagyományosan kevésbé nyitottak az idegenek irányában, mint akár a nyugat-európai, és ami még ennél is meghatározóbb: az egykori gyarmattartó országok lakói. Ez annak ellenére így van, hogy Közép-Európa országaiban nincsen jelentősebb számban letelepedett harmadik országbeli állampolgár, és a korábbi, 2015-öt megelőző menekültválságok nem is igazán érintették ezeket az államokat. A visegrádi országokban megkérdezett polgárok több okot is megjelöltek azzal kapcsolatosan, hogy miért tartanak a tömeges bevándorlástól. A legjellemzőbb félelem az volt, hogy a migráció miatt romlik a közbiztonság és a közegészségügyi helyzet. A Tárki egy 2015-ös térségfelmérés alapján arra a következtetésre jutott, hogy a hazánkban meghatározó az idegenellenesség, az idegenekkel szembeni előítéletesség. A magyar lakosság körében végzett kérdőíves felmérés eredményei szerint 2015 áprilisában a megkérdezettek 46 százalékának, 2016 januárjában pedig 53 százalékának a megnyilvánulásai árulkodtak idegenellenességről.⁷

Az, hogy 2015 elején ilyen magas volt az idegenellenesség, több tényezőre is visszavezethető. 2015. január 7-én Párizsban fegyveres terrortáma-

⁶ Bayer József: A migráció globális trendje és politikai dilemmái. Magyar Tudomány 2019/1. szám. 28–36. o.

⁷ Sik Endre – Simonovits Bori – Szeitl Blanka (2016): Az idegenellenesség alakulása és a bevándorlással kapcsolatos félelmek Magyarországon és a visegrádi országokban. REGIO 2016/2. szám. 81–108. o.

Forrás: <http://docplayer.hu/115070777-Az-idegenellenesseg-alakulasa-es-a-bevadorlással-kapcsolatos-felelmek-magyarorszagon-es-a-visegradi-orszagokban.html>

Letöltés ideje: 2021.06.15.

dás érte a Charlie Hebdo szerkesztőségét, húszan meghaltak. A szerkesztőség elleni merénylet másnapján újabb támadásokra került sor a francia fővárosban, egy felfegyverzett iszlamista túsokat ejtett, ötöt közülük megölt.⁸ A párizsi tragédia megrázta az egész világot, a felfokozott hangulatban sokak számára könnyen befogadhatóvá vált a narratíva, miszerint az irreguláris migránsok és általában véve a migráció felelős a fokozódó terrorveszélyért. Magyarországon ugyanakkor a franciaországi események számottevően nem erősítették az idegenellenességet, nálunk más összetevők idézték ezt elő.

A magyar kormány 2015 májusában nemzeti konzultációt indított „*a bevándorlásról és a terrorizmusról*”; a kérdőívet valamennyi választásra jogosult – vagyis több mint nyolcmillió – polgár megkapta, és közülük azt nagyjából egymillióan vissza is küldték.⁹ A bevezető szöveg a konzultáció indokoltságát magyarázva utalt a 2015 januári párizsi terrortámadásra, mely ártatlan emberéleteket követelt, és utalt arra is, hogy „*Brüsszel*” (vagyis az Európai Unió) „*nem képes megfelelő módon kezelni a bevándorlás kérdését*”, ezért Magyarország ki kell, hogy dolgozzon egy saját politikát, mellyel elháríthatja a hazánkba nagy számban érkező megélhetési bevándorló által előidézett fenyegetést.¹⁰ A válaszadónak olyan kérdésekre kellett válaszolniuk, mint például egyetért-e azzal, hogy Brüsszel „*rosszul kezeli a bevándorlás kérdését*”, támogatja-e, hogy a magyar kormányzat Brüsszelnél szigorúbban lépjen fel a bevándorlás ügyében; egyetért-e azzal a kormány által képviselt állásponttal, miszerint a bevándorlók helyett a „*magyar családokat*” és a „*születendő gyermekeket*” kell támogatni.¹¹

⁸ Index.hu: Három nap terror Franciaországban. 2015. 01. 09.

Forrás: http://index.hu/kulfold/2015/01/10/terror_parizsban_osszefoglalo/
Letöltés ideje: 2021.06.30.

⁹ Kormany.hu: Kérdőív. 2015.

Forrás: <https://2015-2019.kormany.hu/download/4/d3/c0000/Bev%20konzult%C3%A1ci%C3%B3%20eredm%C3%A9nyei.pdf#!DocumentBrowse>
Letöltés ideje: 2020.10.20.

¹⁰ Kormany.hu (2015): i.m.

¹¹ Kormany.hu (2015): i.m.

Szép Ferenc: Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

Molnár Csaba és kutatótársai 2016-os tanulmányukban azt emelték ki, hogy a migrációellenes attitűd valójában nem áll összefüggésben azzal, hogy vannak-e ténylegesen bevándorlók az országban. Sokkal inkább egy jelképes félelelmről van ez esetben szó, az ismeretlentől való félelelmről, melyet politikai megfontolásokból a hatalmon lévők is táplálnak. A vi-segrádi országokban nem került sor terrorcselekményekre, és nem is kö-tetők komoly bűncselekmények a kényszermigránsokhoz. Ezzel szemben Nyugat-Európa országaiban a terrorfenyegetettség valós, és történtek is rendkívül súlyos terrortámadások. Nyugat-Európában szigorú terrorellenes intézkedéseket hoztak, ezek az intézkedések azonban – mutat rá Molnár Csaba – *„a valóban fennálló veszélyek magas szintjét tükrözik és stabil de-mokratikus rendszerekben gyökereznek”, ezzel szemben a V4-eknél a jog-szabály-módosítások „főként jelképes célokat szolgálnak, és olyan rendsze-rekbe épülnek be, amelyek gyengébb intézményes fejlődési pályát jártak be”*.¹²

Magyarország illegális migrációval kapcsolatos álláspontja határozott és egyértelmű volt: Bakondi György, a miniszterelnök belbiztonsági főta-nácsadója ekként nyilatkozott: *„Az Európai Unió külső határait kell meg-őrizzünk, és ott kell elvégezniük azokat a külső ellenőrzéseket, amelyek a biztonságot garantálják. [...] Mindent meg kell tenni, hogy a menekültek hazatérhessenek, és otthonukban rendeződjön a helyzet.”*¹³

Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája is hangsúlyozottan biz-tonságpolitikai kérdésként tekint a migrációra, nem elfeledkezve ugyan an-

¹² Molnár Csaba – Hunyadi Bulcsú: „Central Europe’s Faceless Strangers: The Rise of Xenophobia”. Freedom House, 2016.

Forrás: https://freedomhouse.org/sites/default/files/July12016_xenophobia_final_brief_FH.pdf

Letöltés ideje: 2021.06.13.

¹³ Magyarhirlap.hu: „Franciaország soha nem mondta azt 'gyertek Franciaországba'”. 2016. 02. 13. Elérhető: http://magyarhirlap.hu/cikk/47614/Manuel_Valls_elutasította_az_allando_kvotarendszert_a_menekultek_befogadasara [Letöltés ideje: 2021. 06. 10.]

nak „gazdasági és demográfiai előnyeiről”, ám egyúttal a „köz- és nemzetbiztonsági kockázatokra” fókuszálva.¹⁴ A 2014 és 2020 közötti időszakot felölelő Migrációs Stratégia az illegális migráció elleni küzdelem prioritást élvező eszközeként a kitoloncolást jelöli meg, csakis ennek révén érhető el, hogy „*az illegális migráció visszaszorításával a legális utazási lehetőségeket használva érkezzenek az Európai Unió területére*”.¹⁵

Jogalkotási előzmények és a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” bevezetése

Az Európát és különösen az Európai Uniót sújtó illegális migráció okozta rendkívüli helyzet már 2014 augusztus végén kialakulóban volt, amikor az első migrációs hullám a magyar-szerb határszakaszt elérte. Koszovó gazdasági és politikai helyzete miatt egyre többen hagyták el a balkáni államot a jobb élet reményében Magyarországon keresztül Nyugat-Európa irányába. A 2015-ös év elején több mint 20 000 koszovói állampolgár lépett be illegálisan a magyar-szerb határszakaszon. A „koszovói migráció” időszakában, kezdetben napi 300, majd 500- 600, végül több ezer fő lépte át a zöldhatárt.¹⁶ Magyarország, Ausztria és Szerbia együttműködésének, főleg azonban Németország koszovói menekülőkkel kapcsolatos álláspontjának hatására azonban a koszovói migráció 2015. márciusának elejére lényegében teljesen megszűnt.¹⁷ A koszovói migránsok számának csökkenésével

¹⁴ A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról 1. számú Melléklet: Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája 1. számú Melléklet 37. pont; A Kormány 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

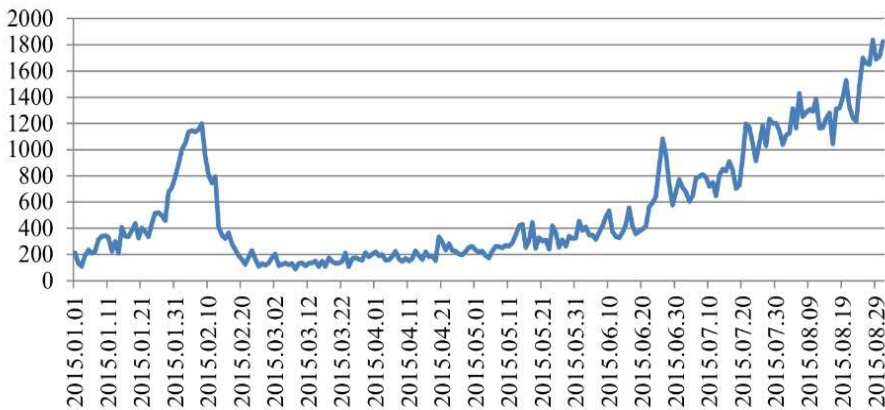
¹⁵ Az 1698/2013. (X. 4.) Korm. határozattal elfogadott Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014-2020. ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentum. 43. o.

¹⁶ Kui László (2017): A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésének helyzete Magyarországon. Budapest, Magyar Rendészet, XVI. évfolyam, 2016/6., 48-49.

¹⁷ Németország a koszovóiakat szerb állampolgárként kezelte, amely biztonságos harmadik ország, így a koszovóiakat nem kaphattak menekültstátuszt. Lásd Ritecz György-Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0. Hanns Seidel Alapítvány. Budaörs, 2016. 104. o.

Szép Ferenc: Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

egy időben a nyugat-balkáni útvonalon 2015. első negyedévében egyre növekvő számban jelentek meg a közép- és közel-keleti térségből, majd Észak-Afrikából harmadik országbeli személyek. A szerb határszakaszon 2015. január 1. és 2015. június 30. között a befelé irányuló tiltott határátlépések száma 67 431 (2014-ben: 5 799) volt. A mélységi ellenőrzés során elfogott, Nyugat-Európába illegálisan távozni akaró személyek száma 2015. június 30-ig 10 040 volt.¹⁸

1. számú ábra: A naponta regisztráltak számának változásai

Forrás: KSH, 2021¹⁹

Az idő előrehaladtával, a helyzet fokozódása a közvélemény számára is nyilvánvalóvá vált, ezért Magyarország Kormánya szükségét érezte bizonyos jogi intézkedések megtételére.²⁰

¹⁸ Balázs László: Az idegenrendészeti hatóság tevékenysége rendkívüli migrációs helyzetben. Belügyi Szemle 2017/2. szám. Budapest. 14-15. o.

¹⁹ MTA Migrációs Munkacsoport: Az Európába irányuló és 2015-től felgyorsult migráció tényezői, irányai és kilátásai. In: Csuka Gyöngyi – Török Ádám (szerk.): A Magyar Tudományos Akadémia Migrációs Munkacsoportjának elektronikus (online) elemzése. 2015. 18. o.

²⁰ 2015. évi CXL. törvény egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról 16. §, 17. §

A Kormány első lépésben – 2015 júniusában, az 1401/2015. (VI. 17.) Kormányhatározatban – elrendelte a Szerbiával közös határszakaszon a határőrizeti célú kerítés létesítésének előkészítését, maga a jogszabály is mintegy 175 kilométer hosszúságú, 4 méter magasságú kerítésről szólt.²¹ A kormányhatározat rendkívül rövid határidőket írt elő, így a kerítésépítés előkészítésére hét napot határozott meg, illetve – 2015. májusában megtartott nemzeti konzultáció eredményének figyelembevételével – szükséges jogszabály-módosításokkal kapcsolatos előterjesztés elkészítésére is mindössze két hetet.²²

Következő lépésként az Országgyűlés 2015. július 6-án elfogadta a 2015. évi CXXVII. törvényt, mely – egyebek mellett – módosította az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvényt, és kimondta, hogy az ország területének a „külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjelről számított 10 méteres sávja az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmények építése, telepítése és üzemeltetése, valamint a honvédelmi, nemzetbiztonsági, katasztrófavédelmi, határőrizeti, menekültügyi és idegenrendészeti feladatok ellátása céljából” igénybe vehető.²³ Ugyancsak e törvény mondta ki, hogy az ezen területen fekvő ingatlanokon az államot ex lege határozatlan időre szóló közérdekű használati jog illeti meg, az ingatlan tulajdonosa pedig megfelelő kártalanításra tarthat igényt.²⁴ Ezzel megvalósult a határzár telepítésének és fenntartásának jogi feltételei.

2015. július 13-án megkezdődtek Mórahalom térségében a mintaszakasz építési munkálatai. A százhetvenöt méter hosszúságú mintaszakasz

²¹ 1401/2015. (VI. 17.) Korm. határozat a rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről.

²² 1401/2015. (VI. 17.) Korm. hat. 1–3. pont.

²³ 2015. évi CXXVII. törvény az ideiglenes biztonsági határzár létesítésével, valamint a migrációval összefüggő törvények módosításáról. 49. §

²⁴ 2015. évi CXXVII. törvény az ideiglenes biztonsági határzár létesítésével, valamint a migrációval összefüggő törvények módosításáról. 49. §

Szép Ferenc: Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

július 18-ra készült el, négyféle műszaki tartalommal; ezek közül a Kormány végül kettőt hagyott jóvá.²⁵

A Kormány 2015. július 31-i 213/2015. rendelete²⁶ volt hivatott biztosítani a fizikai határzár zavartalan építését mindaddig, amíg hatályba nem lépnek az akkorra már az előkészítés fázisába jutott büntető eljárási és anyagi jogi jogszabályok. A 213/2015. (VII. 31.) Korm. rendelet ugyanis bírságot maga után vonó jogellenes cselekménnyé nyilvánította az ideiglenes biztonsági határzár területének megsértését (a területre az építési munkálatok idején történő illetéktelen belépést, az építési munkák akadályozását vagy éppen drón berepültetését), valamint az ideiglenes határzár építési, karbantartási munkálatai idején az ott dolgozók, illetve szolgálatot teljesítő hivatalos személyek akadályozását (területre való bejutásuk, onnan kijutásuk akadályozását).²⁷

Mindezeket követően fogadta el 2015. szeptember 4-én az Országgyűlés a 2015. évi CXL. törvényt.²⁸ A salátatörvénnyel több más törvény egyes pontjait módosították. Így – egyebek mellett – a polgári perrendtartás módosítása révén a menekültügyi eljárásokban hozott határozatok felülvizsgálatára kizárólagos illetékességgel ruházták fel a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságot²⁹, a menedékjogról szóló törvény módosításával a tranzitónában előterjesztett menekültstátusz iránti kérelmek tárgyában lefolytatandó eljárások speciális szabályait határozták meg. Bevezettek egy

²⁵ Zámbóné Dibusz Ildikó: Az ideiglenes biztonsági határzár és a tranzitónák szerepe az illegális migráció kezelésében. Diplomamunka. Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék. Budapest, 2017. 27. o.

²⁶ 213/2015. (VII. 31.) Korm. rendelet a határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár építésén dolgozók védelméről, továbbá az államhatárról szóló törvény szerinti közérdekű használati joggal összefüggő kártalanításról szóló 211/2015. (VII. 23.) Korm. rendelet módosításáról.

²⁷ 213/2015. (VII.31.) Korm. rend. 2–3. §

²⁸ 2015. évi CXL. törvény egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról.

²⁹ 2015. évi CXL. tv. 1. §; Itt jegyzem meg, hogy 2020. március 31. napjával jogszabályi változás folytán megszűntek a közigazgatási és munkaügyi bíróságok. A közigazgatási perekben 2020. április 1. napjától első fokon az adott törvényszék jár el regionális illetékességgel, másodfokon, illetve felülvizsgálati eljárásban a Kúria jár el.

új típusú eljárást, az úgynevezett határon lefolytatott eljárást, melynek során a külföldi a kérelmét a tranzitónában terjeszti elő, a menekültügyi hatóság pedig soron kívül (de legkésőbb a kérelem benyújtásától számított nyolc napon belül) dönt a kérelem elfogadhatóságáról.³⁰ E törvényben vezették be a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” kategóriáját.³¹ A Kormány felhatalmazást kapott, hogy kihirdesse a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet”, megállapítsa e válsághelyzet elrendelésével, fennállásával, megszüntetésével kapcsolatos szabályokat.³² Módosult az államhatárról szóló törvény is, meghatározták a tranzitóna kialakításának szabályait.³³ A Büntető Törvénykönyvet új, a határázár védelmét szolgáló büntető tényállásokkal bővítették (határázár tiltott átlépése; határázár megrongálása; határázárral kapcsolatos építési munka akadályozása), illetve már meglévő tényállások egészültek ki az új helyzetre adaptált tényállási elemekkel (embercsempészet).³⁴ Módosították egyidejűleg a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) egyes rendelkezéseit is, kifejezetten a határázár érintő deliktumok miatti eljárások szempontjai szerint.³⁵ A módosítások zöme 2015. szeptember 15-én lépett hatályba.³⁶

A „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” elnevezésű jogintézményt tehát a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Mjt., menedékjogi törvény) módosításával hozták létre, mely alkotmányjogi értelemben nem tekinthető különleges jogrendnek, ugyanis az alapvető jogok és szabadságok felfüggesztésére nem biztosít lehetőséget,³⁷

³⁰ 2015. évi CXL. tv. 15. §

³¹ 2015. évi CXL. tv. 16. §; 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról 80/A.–80/G. §

³² 2015. évi CXL. tv. 17. §

³³ 2015. évi CXL. tv. 20. §

³⁴ 2015. évi CXL. tv. 31. §; 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 352/A–352/C. §; 353. §

³⁵ 2015. évi CXL. tv. 25. §; 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról 542/D-M. §

³⁶ 2015. évi CXL. tv. 39. §

³⁷ Alapjogokért Központ (2018): A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetéséről. Elérhető: <http://alapjogokert.hu/wp-content/uploads/2018/09/A-t%C3%B6meges-bev%C3%A1ndorl%C3%A1s-okozta-v%C3%A1ls%C3%A1ghelyzet-bevezet%C3%A9s%C3%A9r%C5%91l.pdf> [Letöltés ideje: 2021. 08. 15.]

Szép Ferenc: Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

sokkal inkább egy „kvázi kivételes állapotról” van szó, mely a rendes jogrend és a különleges jogrend között helyezkedik el.³⁸

A „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” akkor rendelhető el, ha a törvényben írt három feltétel közül legalább egy teljesül: az első két feltétel (a menekült státusz elismerését kérők száma; a tranzitónában tartózkodók száma) objektív, a harmadik ellenben szubjektív, jogalkalmazói mérlegelést igénylő körülmény. A következőkről van szó:

sor kerülhet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet elrendelésére, ha

„a) a Magyarországra érkező elismerést kérők száma

aa) egy hónap átlagában a napi ötszáz főt,

ab) két egymást követő hét átlagában a napi hétszázötven főt vagy

ac) egy hét átlagában a napi nyolcszáz főt meghaladja,

b) a Magyarországon a tranzitónában tartózkodók száma – a külföldiek ellátásában közreműködő személyeket nem számítva –

ba) egy hónap átlagában a napi ezer főt,

bb) két egymást követő hét átlagában a napi ezeröttszáz főt vagy

bc) egy hét átlagában a napi ezerhatszáz főt meghaladja”.

Mindezeken túlmenően elrendelhető a különleges jogrendi helyzet abban az esetben is,

„ha

³⁸ Mészáros Gábor (2015): Egy menekültcsomag veszélyei – Mit is jelent valójában a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet? Fundamentum 2015/2-3. pp. 107–119. Elérhető: https://epa.oszk.hu/02300/02334/00068/pdf/EPA02334_fundamentum_2015_02-03_107-119.pdf [Letöltés ideje: 2021. 06. 13.]

c) bármely olyan migrációs helyzettel összefüggő körülmény alakul ki, amely valamely település közbiztonságát, közrendjét vagy a közegészségügyet közvetlenül veszélyezteti”.³⁹

A c) pontban írt, mérlegeléshez kötött kategória – vagyis a „*bármely migrációs helyzettel összefüggő körülmény*” – értelmezéséhez a jogalkotó adott némi iránymutatást, eszerint például fennáll ez a körülmény, „*ha az adott településen vagy annak külterületén található befogadó állomáson vagy a külföldiek elhelyezését biztosító egyéb létesítményben zavargás tör ki, vagy erőszakos cselekményeket követnek el*”.⁴⁰

A válsághelyzetet a Kormány rendelettel rendelheti el, az egész országra vagy csak egyes országrészekre kiterjedő hatállyal, első körben hat hónapra, ám ha szükséges, a hosszabbítás lehetőségével.⁴¹ Az országos rendőrfőkapitány és a menekültügyi hatóság vezetője köteles folyamatosan figyelemmel kísérni, hogy az elrendelésre okot adó körülmények menet közben változnak-e; amennyiben igen, úgy javaslatot tesznek a válsághelyzet megszüntetésére.⁴²

A Kormány 2015 szeptemberében hat megyére – Bács-Kiskun, Csongrád, Baranya, Somogy, Zala és Vas – kiterjedően rendelte el a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet, majd azt, több ízben is meghosszabbítva, kiterjesztette az ország egész területére.⁴³ Az elrendelést az ekkor indokoltta, hogy Görögországban, Macedóniában, Szerbiában több tízezres nagyságrendben jelentek meg irreguláris migránsok, akikről feltételezni lehetett, hogy Nyugat-Európa felé veszik az irányt, így alappal lehetett tartani a magyarországi települések közbiztonságát, illetve közrendjét veszélyeztető

³⁹ 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról (a továbbiakban: Mjt.) 80/A. § (1) bek.

⁴⁰ Mjt. 80/A. § (1) bek.

⁴¹ Mjt. 80/A. § (4) bek.

⁴² Mjt. 80/A. (3) bek.

⁴³ 41/2016. (III. 9.) Korm. rendelet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarország egész területére történő elrendeléséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról.

Szép Ferenc: Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

helyzet kialakulásától.⁴⁴ A Kormány 2016. március 9-én döntött a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarország egész területére történő elrendeléséről. Jelen sorok írásának idején a válsághelyzet még mindig fennáll, annak hatályát ugyanis 2022. szeptember 6-ig meghosszabbították.⁴⁵

A fizikai határzár létesítésének értékelése

A határon létesített fizikai zár nem egyedi, nem előzmények nélküli megoldás.⁴⁶ A műszaki zár eredendően egy harcászati eszköz, illetve építmény, melyet katonai céllal létesítenek, hogy „*azok hatását kihasználva az ellen-séget pusztítsák, tevékenységét időlegesen megállítsák, eltereljék vagy lassítsák, ezáltal a saját csapatok számára megkönnyítsék az ellenség erőinek, eszközeinek megsemmisítését vagy időt biztosítsanak más feladatok végrehajtásához*”.⁴⁷ Mivel tehát a műszaki zárok embercsoportok mozgásának elterelésére és lassítására is alkalmas, ezért kézenfekvőnek mondható a határrendészetben történő felhasználása.

A hadtudomány a határvédelmi célú műszaki zárok egyik típusaként tárgyalja az úgynevezett nem robbanó zárat, azon belül is – külön kategóriaként – a gyalogsági zárat.⁴⁸ A gyalogság elleni zárok lehetnek hagyományos drótzárok és elektromos zárok. A drótzároknak két altípusát szokás a *katonai terminológiában* megkülönböztetni, az egyik altípusba a helyhez kötöttek, a másikba a hordozhatóak tartoznak. A tapasztalatok azt mutatják,

⁴⁴ Alapjogokért Központ: i.m.

⁴⁵ 70/2022. (III. 2.) Korm. rendelet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarország egész területére történő elrendeléséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról szóló 41/2016. (III. 9.) Korm. rendelet módosításáról.

⁴⁶ Bartkó Róbert: Eddig és ne tovább! – Gondolatok a határzár jogszerűségéről. Miskolci Jogi Szemle 2019/2 különszám 1. kötet. 73–82. o.

Forrás: <http://real.mtak.hu/113196/>

⁴⁷ Kovács Zoltán: A mozgásakadályozás korszerű eszközei, anyagai. Műszaki Katonai Közlöny 2018/1. szám. 280–281. o.

⁴⁸ Kovács Zoltán: i.m. 282–283. o.

hogyan a határellenőrzésben csak az egyik vagy csak a másik megoldás használata nem vezetne kielégítő eredményre, illetve ezeket a módszereket nem is lehet minden helyzetben alkalmazni, ám az egyes zártípusok a tervezésnél jó kiindulópontot jelenthetnek, és megfelelően adaptálhatók az adott ország szükségleteihez igazítva. Feltétlen előnye ezeknek a műszaki zárnak, hogy elemei gyorsan telepíthetők, és a védendő határszakasz sajátosságainak, a terepviszonyoknak, a rendelkezésre álló erőforrásoknak a figyelembevételével kombinálhatók. Szárazföldi határok esetében a gyakorlatban a határzár kerítést jelent, és nemcsak a harcászati, hanem a határvédelem terén is általánosnak mondható a használata.⁴⁹

Eklatáns példája ennek a Ceutában, valamint a Melillában álló kerítésrendszer: kezdetleges kerítést még az 1990-es években létesítettek, Ceutában 8,2 kilométer, Melillában 12 kilométer hosszban, ezeket bővítették 2000 után. Jelenleg a marokkói–spanyol határt egy hat méter magasságú, három egymással párhuzamosan futó kerítésből álló rendszer védi, melyet könnygáz szórófejjel ellátott oszlopokkal, infravörös kamerákkal és számottevő élőerős jelenléttel erősítenek.⁵⁰ Bulgária az afgán, iraki, iráni, pakisztáni menekültek megfékezésére kezdett el kerítést építeni még 2014-ben;⁵¹ a három méternél is magasabb, betonoszlopokkal merevített, egymásra, illetve mélységben három oszlopban egymás elé helyezett pengés dróthengerekből álló határzárnak köszönhetően rövid időn belül hetedére esett

⁴⁹ Novák András: Az Iszlám Állam utáni migrációs válság kialakulása, migrációs hullám a Balkánon, illetve az ennek hatására felépített műszaki zárnak befolyása az érkezőkre. Doktori értekezés tervezet. Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2021. 87. o.

Forrás: https://bdi.uni-obuda.hu/sites/default/files/oldal/csatolmany/ertekezestervezet_-_novak_andras.pdf

Letöltés ideje: 2021.06.13.

⁵⁰ Bak Pál – Hangácsi Ádám – Polák Attila – Szabó Márk – Veres Eszter Adrienn: Az Európát érintő fő migrációs útvonalak és a bevándorlás alakulása. Honvédelmi Szemle 2018/5. 46–63. o.

Forrás: https://honvedelem.hu/files/files/112370/hsz_2018_5_beliv_046_063.pdf

Letöltés ideje: 2021.06.13.

⁵¹ Padányi József (2015): Műszaki zár a határon. Műszaki Katonai Közlöny XXV. évfolyam, 2015. 3. szám. pp. 21–33., p. 25.

Szép Ferenc: Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

vissza a jogosulatlan határátlépések száma. Hasonló kerítést létesítettek valamivel korábban – 2012-ben – a görögök is a törökökkel közös szárazföldi határra.⁵² A négy méter magas építmény tizenkét és fél kilométer hosszúságú, infrakamerákkal, hőérzékelőkkel és folyamatos járőrözéssel védett. Habár a határzárral védett szakaszon minimalizálódott az illegális átlépési kísérletek száma, a tapasztalat itt is az volt, hogy az a migrációs nyomás megszüntetésére nem, csak az elterelésére alkalmas: a görögök esetében a szárazföldi útvonal lezárását követően az Égei-tengerre helyeződött át a súlypont.⁵³

Miként azt a 2015. évi CXL. törvény indokolása is kiemelte, „*az állam határainak védelmét csak egyre komolyabb létesítmények, eszközök telepítésével tudja biztosítani. E létesítmények funkciója az állam önvédelmének kiteljesítése, egyben jelzése is annak, hogy az állam az önvédelem jogával élni kíván, és ezt a jogot tiszteletben kell tartani.*”⁵⁴ Eszerint tehát a fizikai határzár létesítésének indoka „*az állam önvédelmi funkciójának kiszélesítése*”, célja pedig az illegális migráció és annak „*kísérőjelenségei, így különösen az embercsempészs elleni határozottabb fellépés*”.⁵⁵

Felmerül a kérdés, hogy ez az érvelés mennyire megalapozott: vajon a 2015-ben hazánkon keresztül menő 413 ezer irreguláris migráns ténylegesen közvetlen veszélyt jelentett az államra, átvonulásuk valóban indokoltá tette „*az állam önvédelmi funkciójának kiszélesítését*”?

A nemzetközi jog tudományának korai művelői az állami önvédelem jogát az önfenntartás jogából vezették le, az önfenntartás jogát pedig az

⁵² Novák András: Az Iszlám Állam utáni migrációs válság kialakulása, migrációs hullám a Balkánon, illetve az ennek hatására felépített műszaki záruk befolyása az érkezőkre. Doktori értekezés tervezet. Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2021.

Forrás: https://bdi.uni-obuda.hu/sites/default/files/oldal/csatolmany/ertekezestervezet_-_novak_andras.pdf

Letöltés ideje: 2021.06.13.

⁵³ Padányi József: Műszaki zár a határon. Műszaki Katonai Közlöny 2015/3. szám. 21–33. o.

⁵⁴ A 2015. évi CXL. törvény indokolása.

⁵⁵ Bartkó: i.m. 76. o.

államokat megillető legfontosabb jogként határozták meg; Vattel például azt vallotta, hogy ennek *alapján* „*az államnak joga van mindenre, ami szolgálhatja a közvetlen veszély és olyan körülmények elhárítását, melyek pusztulását okozhatják*”.⁵⁶ A klasszikus értelmezés szerint az államot az önvédelem joga – meghatározott feltételek fennállása esetén – kizárólag más államokkal szemben illeti meg. Egészen a XX. század végéig fel sem merült kérdésként, hogy a nem állami szereplőkkel szemben értelmezhető-e egyáltalán az önvédelmi jog. A helyzet a modernkori terrorizmus térnyerésével, különösképpen pedig a 2001. szeptember 11-i terrortámadással összefüggésben változott meg. Újabban a nemzetközi jogászok nagy része szerint a nemzetközi jognak lehetőséget kell biztosítania „*a nem állami szereplők elleni önvédelmi helyzet legitimitására*”.⁵⁷

Az egyértelműen leszögezhető, hogy a nemzetközi jog tudománya teljesen más értelmezésben használja az állami önvédelem kategóriáját, és tartalmazza fel az államokat arra, hogy – szuverenitásukra hivatkozással – megvédjék magukat azokkal szemben, akik a törvényeiket megkerülve, kijátszva kívánnak a területükre lépni. Ugyancsak a szuverenitásból vezeti le *a nemzetközi jog tudománya* azt is, hogy az állam – mindaddig, amíg nemzetközi kötelezettségvállalásait nem veszélyezteti – saját belátása szerint dönthet arról, hogy kiket enged be az államhatárokra belülre, és területét milyen eszközökkel védi meg az irreguláris migránsokkal szemben. Az államhatárok ellenőrzése ugyanakkor nemcsak szuverenitásból fakadó jogosultsága az államnak, de egyúttal az állampolgárai irányában fennálló kötelezettsége is.⁵⁸

⁵⁶ Emerich de Vattel: *Le droit des gens ou principes de la loi naturelle, appliqués à la conduite et aux affaires des nations et des souverains*. London, 1758. Vol. II. XVII. 332. o.

⁵⁷ Spitzer Jenő: Az önvédelem és a terrorizmus ütközete: hajlik vagy török a nemzetközi jog? *Honvédelmi Szemle* 2018/2. szám. pp. 30–41. o.
 Forrás: https://honvedelem.hu/files/files/109159/hsz_2018_2_beliv_030_041.pdf
 Letöltés ideje: 2021.06.28.

⁵⁸ Bartkó: i.m. 78. o.

Lényeges leszögezmem: a fentiekkel nem állítom azt, hogy az irreguláris migránsok veszélyeztetnék az állam szuverenitását. Pusztán csak azt állapíthatjuk meg a fentebb hivatkozott szövegek alapján, hogy a nemzetközi jog szerint az állam legitim módon dönthet arról, kit és milyen feltételekkel enged be vagy nem enged be az országhatárain belülre. Ennek ugyanakkor van egy nagyon lényeges korlátja: az állam ezen tevékenysége során is elegendet kell, hogy tegyen a nemzetközi szerződésekből, egyezményekből eredő kötelezettségeinek.

A tanulmányomban menekültjogi kérdések tárgyalására nem vállalkozom, azt ugyanakkor, hogy a határzár létesítését többen emberi jogi szempontokra hivatkozva kritizálták, szükségesnek ítélem megemlíteni. Alapvetően az ENSZ 1951. évi menekültügyi egyezménye (a továbbiakban: Genfi Menekültügyi Egyezmény) és annak 1967. évi jegyzőkönyve (a továbbiakban: 1967. évi Jegyzőkönyv) lehet releváns e tekintetben.⁵⁹ Az egyezmény 33. cikke fogalmazza meg a visszaküldés tilalmát, vagy más néven a non-refoulement elvet, mely kimondja, hogy tilos visszaküldeni („refouler”) a menekültet abba az országba vagy annak az országnak a határára, ahol veszély fenyegeti az életét, ahol alapvető emberi jogai és szabadsága súlyosan sérülnek.⁶⁰ A tilalom kiterjed a közvetett visszaküldés tilalmára is, vagyis az illető olyan országba sem küldhető, amelyben ki van

⁵⁹ 1989. évi 15. törvényerejű rendelet a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény, valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről.

⁶⁰ A Genfi Menekültügyi Egyezmény és Jegyzőkönyv alkalmazásában menekültnek (egyezményes vagy más elnevezéssel konvenciók menekültnek) tekintendő az a személy, aki olyan országban tartózkodik, amely nem azonos az állampolgársága vagy szokásos tartózkodási helye szerinti országgal, és megalapozottan tart attól, hogy amennyiben visszatérne hazájába, akkor üldöztetésnek lenne kitéve valamely tulajdonsága vagy személyében rejlő bármilyen ok miatt (például neme, nemzetisége, társadalmi csoporthoz tartozása miatt, meggyőződése, vallása, világnézeti meggyőződése, politikai nézetei okán). Genfi Menekültügyi Egyezmény 1. cikk (2) bek.

Az, aki az egyezményben írt feltételeknek megfelel, minden további nélkül menekültnek tekintendő, függetlenül attól, hogy valamelyik állam formálisan elismerte-e menekültnek. Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának Hivatala: Kézikönyv a menekült stá-

téve a veszélynek, hogy tovább küldik abba az országba, ahol az üldöztestől, a fentebb részletezett bánásmódtól tartania kell (lánc-visszaadás).⁶¹

A Genfi Menekültügyi Egyezmény 33. cikkének 2. pontja ugyanakkor tartalmaz egy korlátozást, mely szerint a visszaküldés tilalma, illetve az ebből folyó „kedvezmény [...] nem illeti meg azt a menekültet, akiről alaposan feltehető, hogy veszélyezteti annak az országnak biztonságát, amelynek területén van vagy aki, mivel különösen súlyos bűncselekményért jogerősen elítélték, veszélyt jelent az illető ország lakosságára nézve”.⁶² A visszaküldés tilalma tehát nem abszolút, a közérdekre, nemzetbiztonsági érdekre hivatkozással mentesülhetnek alóla az országok.⁶³

Bartkó Róbert szerint⁶⁴ viszont nem a 33. cikk 2. pontja jelenti a hivatkozási alapot, hanem a 31. cikk 1. pontja, mely szerint a részes állam arra vállal kötelezettséget, hogy nem sújtja büntetéssel az országba történő jogellenes belépésük vagy ott tartózkodásuk miatt azokat a menekülteket, akik közvetlenül olyan területről érkeztek, ahol életük vagy szabadságuk veszélyeztetve volt, feltéve, hogy a hatóságoknál haladéktalanul jelentkeznek, jogellenes belépésüknek, jelenlétüknek pedig kellő indokát adják. A kulcsszó a „közvetlenség”: Magyarország a Genfi Menekültügyi Egyezmény részeseként arra vállalt kötelezettséget, hogy csak azokkal az irreguláris me-

tusz meghatározására szolgáló eljárásról és az azzal kapcsolatos követelményekről a menekültek helyzetéről szóló 1951. évi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv alapján. Átdolgozott kiadás, Genf, 1992. január. (A továbbiakban: UNHCR Kézikönyv 1992). I. fejezet 28. pont.

⁶¹ Szép Árpád: A menedékkérők hozzáférése az államterülethez. Elérhető-e az egyensúly a menedékjog és az illegális migrációval szembeni küzdelem között? Doktori értekezés. Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Jog- és Államtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2017. 18. o.

Forrás: http://real-phd.mtak.hu/693/1/Szep_A_dolgozatv_doi.pdf
Letöltés ideje: 2021.06.13.

⁶² Genfi Menekültügyi Egyezmény 33. cikk (2) bek.

⁶³ Király Zoé Adrienn: Terrorizmus és radikalizáció: a szélsőséges iszlám hitszónokok el- leni fellépés lehetőségeiről. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának a non-refoulement el- vezhez kapcsolódó gyakorlata a nemzetbiztonsági fenyegetést jelentő személyekkel kapcsola- tban. Acta Humana 2016/5. szám. 45–57. o.

⁶⁴ Bartkó: i.m. 80. o.

nekültekkel szemben nem alkalmaz büntetőjogi szankciót, akik közvetlenül érkeztek egy olyan országból, melyben az életük, szabadságuk az Egyezményben részletezett fokban veszélyeztetve volt. Márpedig – mutat rá Bartkó – hazánk elhelyezkedését, a hozzánk érkező migránsok származási országát tekintve a közvetlenség kritériuma szóba sem kerül, ilyenformán pedig nem eredményezi az Egyezmény alapján vállalt kötelezettség megsértését sem a határzár létesítése, sem a határőrizeti kerítés tiltott átlépésének pönalizálása.⁶⁵

Egy másik kérdésben is magaménak vallom Bartkó álláspontját, aki szerint abból kell kiindulni, hogy „*a határzár az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 5. § (1) bekezdés alapján gyakorlatilag magyar államterületre került lefektetésre, ezáltal a bevándorló már a kerítés elérését megelőzően – tulajdonképpen jogellenesen – belép az ország területére, a kerítésen történő áthatolással pedig technikailag ezen jogellenes tevékenységét folytatja*”.⁶⁶

Szituációs bűnmegelőzésnek vagy környezeti kriminológiának is szokás nevezni azt a neoklasszikus elméletet, mely a Beccaria-féle tett-büntetőjogot továbbfejlesztve a tett pönalizálása mellett a környezet megváltoztatásával, különféle technikai eszközök és megoldások alkalmazásával igyekszik megnehezíteni vagy egyenesen lehetetlenné tenni a bűnelkövetést. A Ronald W. Clarke (1983) amerikai kriminológus nevéhez fűződő elmélet annyiban kívül esik a kriminológia tudományán, hogy a bűnözés okait nem kutatja, az oksági vizsgálatoknak nem is tulajdonít jelentőséget, csak és kizárólag a technikai megoldásokra fókuszál.⁶⁷ Ez az elv érhető tetten az ideiglenes műszaki határzár, illetve a megerősített jogi határzár funkciójában.⁶⁸

⁶⁵ Bartkó: i.m. 80–81. o.

⁶⁶ Bartkó: i.m. 81. o.

⁶⁷ Clarke, W. Ronald: *Situational Crime Prevention: Its Theoretical Basis and Practical Scope*. The University of Chicago Press Journal. 1983. Vol. 4. 225–256. o.

⁶⁸ Szabó László András (2018): *Migráció és elrettentés*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX. 299–305. o.

Forrás: http://pecshor.hu/periodika/XIX/szabo_laszlo_andras.pdf

Letöltés ideje: 2021.06.16.

Több szerző (Ritecz, Sallai; Szabó L. A.) is felteszi a kérdést: vajon a technikai és a jogi határzár együttesen betöltik-e funkciójukat, alkalmasak-e a tömeges migráció feltartóztatására. „Az igazság, hogy nem alkalmasak. Nem is lehet ezt a célt elvárni tőlük” – mondja Szabó László András.⁶⁹ Ritecz György és Sallai János pedig 2016-os tanulmányukban ekként fogalmaznak: „tudománytalanok lennének, ha nem látnánk be, hogy a kerítés valóban megoldás, de nem az illegális migráció kezelésére, hanem annak egy adott határszakasztól, egy adott régiótól való időszakos elterelésére”.⁷⁰ A Ritecz – Sallai szerzőpáros külhoni és hazai statisztikák alapján arra a kérdésre kereste a választ, hogy a kerítés milyen hatást gyakorol a migráció alakulására. Arra a következtetésre jutottak, hogy mivel erre az időszakra az Iszlám Állam már visszaszorult, megtörtént a macedón–görög határ lezárása is, a török migrációkezelés pedig meglehetősen hatékonynak bizonyul, ezért önmagában Magyarország déli határainak fizikai lezárása nem volt alkalmas a migráció megakadályozására, szükségessé vált bizonyos jogi intézkedések megtétele, a megváltozott helyzetre adaptált jogszabályok megalkotása.⁷¹ Ez egyébként – miként arra a fentiekben már utaltam – meg is történt.

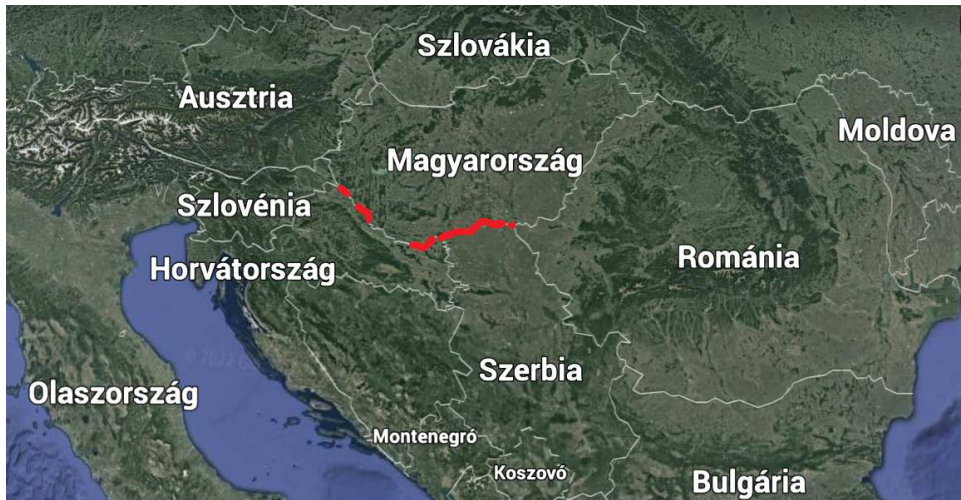
Ha a határzár szerepét vizsgáljuk – magyarázza Szabó – a szituációs bűnmegelőzés ismert jelenségével, az úgynevezett áthelyeződés, áttevődés jelenségével találjuk magunkat szemben, amikor is az elkövető valamilyen objektív ok miatt nem tudja a bűncselekményt az eredetileg eltervezett helyszínen végrehajtani, ez azonban a bűnelkövetés gondolatától nem (feltétlenül) tántorítja el, pusztán csak arra ösztönzi, hogy új színhelyet keresen a végrehajtáshoz.⁷²

⁶⁹ Szabó L. A.: i.m. pp. 303–304. o.

⁷⁰ Szabó L. A.: i.m. 303. o.; Ritecz György – Sallai János: A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0. Hanns Seidel Alapítvány. Budapest, 2016. 199. o.

⁷¹ Ritecz György – Sallai János (2016): i.m. 74–80. o.; Kui László: A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár továbbfejlődése, avagy a második kerítés mindent megold? Hadmérnök 2017/4. szám. 67–75. o.

⁷² Szabó L. A.: i.m. 304. o.

2. számú ábra: A határzár elhelyezkedése a magyar–szerb és a magyar–horvát határszakaszon. A szerző által szerkesztett térképes ábrázolás.

A szerb határ lezárása után a migránsáradat a horvát–magyar határ felé indult, ezt követően építették meg horvát viszonylatban is az IBH-t, így a déli zöldhatár 2015. október 16-ára került lezárásra. Valójában a rendszer gyengeségei hamar megmutatkoztak: az IBH nem más, mint egy statikus akadály, egy „óriási kiterjedésű műszaki berendezés”, mely távolról sem tekinthető áthatolhatatlannak: át lehet mászni rajta létra segítségével, alagútfeleség ásható alatta, szét lehet feszíteni, drótvágóval át lehet vágni: tudjuk jól, hogy az emberi leleményesség végtelen.⁷³ Miként arra Kui László rámutatott, ez a helyzet megváltoztatta a határőrizet módszereit és tevékenységeit is: a korábban már bevált technikai eszközöket az IBH védelmére kellett átcsoportosítani, ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy a hőképfelderítő készülékekkel kellett megfigyelés alá vonni az érintett határszakaszokat, a kerítés mellett pedig folyamatos élőerős megfigyelést kellett biztosítani, a mobil egységeket szolgálati kutyákkal kiegészíteni.⁷⁴

⁷³ Kui László: i.m. 67–75. o.

⁷⁴ Kui László: i.m. 70. o.

A határzár önmagában tehát csak egy ideiglenes eredmények elérésére alkalmas eszköz, „*mivel az okokat nem szünteti meg, önmagában nem alkalmas a tömeges migráció semlegesítésére, de időt ad az államnak a jó gyakorlatok kidolgozására*”.⁷⁵

Azt, hogy a rendőrségre mindezzel összefüggésben milyen többletterhek hárultak, Kovács Gábor kimerítően feldolgozta tanulmányaiban.⁷⁶ A statisztikai adatok – emeli ki Kui László 2017-es munkájában – ugyanakkor azt mutatják, hogy „a kerítéssel és a hozzá kapcsolt jogi eszközökkel sikerült jelentős mértékben csökkenteni a Magyarország felé irányuló illegális migrációt”.⁷⁷ A kép ugyanakkor úgy teljes, ha azt is hozzátesszük: a migrációs nyomás addigra, mire a kerítés és az említett jogi eszközök elkezdték kifejteni hatásukat, már egyéb okok miatt enyhült.⁷⁸

Összegzés

Az illegális migráció súlyos biztonsági kihívást jelent, ugyanakkor számos olyan kérdés is felmerül ennek kapcsán, melynek kezelése különös érzékenységet igényel: az illegális migráció emberi jogi szempontokat is felvet, ezeket még abban az esetben sem szabad figyelmen kívül hagyni, ha egyébként az ország területére jogtalanul, hamis okmányokkal vagy éppen a

⁷⁵ Szabó L. A. (2018): i.m. 305. o.

⁷⁶ Kovács Gábor: A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Migráció és rendészet. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat. 2015. 69–84. o.; Kovács Gábor: A migráció bűnügyi hatásai a magyar határrendészet kockázatelemzési rendszerére. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): A migráció bűnügyi hatásai. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat. 2016. 141–150. o.; Kovács Gábor: A rendőrség vezetésirányítási rendszerének sajátosságai a migrációs válsághelyzet kezelése során. In: Tálás Péter (szerk.): Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus Kiadó. 2017. 148. o.

⁷⁷ Kui (2017): i.m. 70. o.

⁷⁸ Ritecz György: A tömeges irreguláris migráció megszűnése, avagy tények amelyekről nem akarunk tudomást venni. In: Gaál Gyula (szerk.): A XXI. század biztonsági kihívásai. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények 1589–1674. 2018. 237–243. o.

Forrás: <http://www.pecshor.hu/periodika/XX/ritecz.pdf>

Letöltés ideje: 2021.06.13.

Szép Ferenc: Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése

zöldhatáron át bejutni igyekvő személyekkel van dolgunk. Érzékenységet igényel ugyanakkor a probléma kezelése amiatt is, mert az országok a szuverenitásukra hivatkozással jogosultak eldönteni, kit engednek a határaiikon át belépni, és kiket minősítenek nemkívánatos személyeknek.

Látnunk kell azt is, hogy az illegális migráció egy rendkívül komplex jelenség, melynek teljes felszámolását jelen állás szerint nem lehetséges elérni. Azokat, akik a több ezer kilométernyi, veszélyekkel teli vándorlásra vállalkoznak, leginkább a végső kétségbeesés és elkeseredettség vezérli: alappal vagy sem, de úgy érzik, személyes biztonságuk, életük kerülne veszélybe, ha szülőhazájukban maradnának. Egyet kell értenünk azokkal, akik szerint az illegális migráció elleni küzdelmet a kibocsátó országban, kontinensen kell lefolytatni.⁷⁹ Mindezzel együtt sem feledkezhetünk meg arról, hogy az illegális migráció több vonatkozásban is veszélyezteti a tranzitállamok, illetve a célállamok biztonságát: kockázatokat hordoz magában a papírokkal, rendezett státusszal nem rendelkező bevándorlók foglalkoztatása, illetve nehézségekbe ütközhet az integrációjuk, részben a többségi társadalom bizalmatlansága, részben a migránsok elzárkózó magatartása miatt.

Az illegális migráció tehát leginkább az ellenőrizhetetlensége miatt jelent komoly biztonsági kockázatot. Ugyanakkor indokolt egyfajta biztonsági kockázatnak tekinteni azt is, hogy maguk az illegális migránsok is kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek jogi helyzetük rendezetlenségéből, illetve a törvényen kívüliségükből adódóan: kapcsolatba kerülnek embercsempé-

⁷⁹ Szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a magyar kormány 2017-ben elindította a nemzetközi Hungary Helps Programot. „A program alapelve, hogy a segítséget kell odavinni, ahol a baj van, nem a bajt idehozni. Ezen alapelv mentén nemcsak a válságövezetekben tapasztalható humanitárius katasztrófahelyzeteket lehet enyhíteni, hanem a migráció kiváltó okai szüntethetők meg a válságövezetekben. A Hungary Helps Program az utóbbi négy évben 250 000 ember számára tette lehetővé, hogy a biztonsági és egészségügyi veszélyeket egyaránt jelentő migráció helyett a szülőföldjükön, vagy annak közvetlen régiójában maradjanak.” 2021. 08. 26.

Forrás: <https://hungaryhelps.gov.hu/program-landing/>

Letöltés ideje: 2021.08.31.

szekkel, szervezett bűnözői csoportokkal, az illegális foglalkoztatásuk során nem élveznek munkajogi védelmet, ki vannak zárva a társadalombiztosítás, az egészségügyi ellátórendszer szolgáltatásaiból.

A tanulmányban áttekintettük, milyen jogi eszközökkel igyekezett Magyarország fellépni az illegális migráció tömegessé válása idején, és néhány statisztikai adatot megvizsgálva arra a következtetésre jutottunk, hogy a rendészeti eszközök, azon belül is a fizikai határvár létesítése az eddigiekben jobbra eredményesnek bizonyultak, amennyiben a migrációs nyomást enyhítették a magyar–szerb határszakaszon.⁸⁰

⁸⁰ Hautzinger Zoltán: A migráció dinamikája és társadalmi hatásai. Pécsi Határőr Tudományos közlemények. 2018. 297–300. o.

Forrás: <http://pecshor.hu/periodika/XX/hautzinger.pdf>

Letöltés ideje: 2021.06.13.

KRAUZER ERNŐ

Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

Bevezetés

1996 óta foglalkozom a rendőr tiszthelyettesek alap-, tanfolyami, szaktanfolyami és továbbképzésével, amely során az elmélet és a gyakorlat arányáról mind a szakma, mind az oktatók, mind az oktatásban részt vevők egyöntetű véleménye, hogy a gyakorlati foglalkozások óraszámát növelni kellene. Ahhoz, hogy a képzés a gyakorlatorientáltság irányába elmozduljon, viszonylagos állandóságra és kiszámíthatóságra van szükség. Egyrészt az intézményi rendszer stabilitása, másrészt a képzés teljes időtartama, harmadrészt a tanintézeti képzés és területi szakmai gyakorlat aránya, negyedrész pedig a tanév rendjében meghatározott nevelési-oktatási feladatok következetes betartása tekintetében. Természetesen az utóbbit jelentősen befolyásolhatja a rendkívüli helyzetek, az országban bekövetkező – például természeti – katasztrófák elleni védekezésben való részvétel. A képzés gyakorlatiasságának növelése és hatékonyabbá tétele tárgyában „A rendőr tiszthelyettes képzés oktatás-módszertani fejlesztése” címmel kutatás végzek. E tanulmányban a kutatás alaptéziseit és egyes eredményeit mutatom be. Ahhoz, hogy érzékeltetni tudjam a problémát, ismertetem a jelenlegi képzési rendszert, röviden bemutatom a történetét, valamint az általam elgondolt megoldási javaslatot.

A rendőr tiszthelyettesek képzése

A rendőrség tiszthelyettesi utánpótlásnak biztosítására a jelenlegi jogi szabályozás alapján szakmai oktatás és szakmai képzés keretén belül nyílik lehetőség. A szakmai oktatás jellemzően kétéves – előképzettség alapján másfél és egyéves is lehet – és iskolai rendszerű, melyet a Körmentdi Rendvédelmi Technikum és a Miskolci Rendvédelmi Technikum valósíthat meg, Határrendészeti rendőr, Közrendvédelmi rendőr, Közlekedési rendőr és Bűnügyi rendőr szakmairányokban. A szakmai képzés 10 hónapos és iskolarendszeren kívüli, melyet a két rendvédelmi technikum, illetve a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ Adyligeti és Szegedi Járórképző Tagozata hajthat végre, ahol Közbiztonsági rendőrfőnök, illetve Határrendészeti és útlevélkezelő rendőrfőnök szakképesítés szerezhető. A két képzési forma között az alapvető különbséget a résztvevők jogállása, a képzési idő és az eredményes vizsgát követően megszerzett végzettséggel betölthető beosztások jelentik. A rendőr tiszthelyettesek felkészítése – a különböző szolgálati feladatok ellátására – mind a két képzési formában tanintézeti elméleti és gyakorlati oktatásból, valamint a rendőri szerveknél végrehajtott szakmai gyakorlatból tevődik össze.

A rendőr tiszthelyettes képzés rövid történeti áttekintése

Ha áttekintjük a rendőr tiszthelyettes képzés időtartamát 1946-tól napjainkig, akkor azt látjuk, hogy folyamatos változáson ment át. Sok esetben a képzési idő nem a szakmai igények, hanem a fluktuáció gyors felszámolása érdekében lettek meghatározva¹. 1953-ban az egységes Belügyminisztérium létrehozásával lehetőség nyílt a tervszerű és megalapozott képzésre. Megkezdte működését Budapesten a középiskolai érettségire épülő, másfél

¹ Babus László: Tények és képek az iskola múltjából és jelenéből, Budapest, Budapesti Rendészeti Szakközépiskola, 2002.

Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

év időtartamú Korvin Ottó Rendőrtiszti Bűnügyi Szakiskola, majd létrehozták az Alapfokú Rendőrképző Iskolát, amelynek képzési ideje 8 hónap lett, valamint az arra épülő Rendőrtiszthelyettes-képző Iskolát egyéves képzési idővel. 1957-ben elrendelték a BM Országos Rendőr-főkapitányság Alapfokú Rendőriskola felállítását Kistarcsán, és ezzel kezdetét vette a rendőrök iskolai rendszerű alapfokú szakképzése. Az iskola 3–6 hónapos tanfolyammal kezdte meg a képzést. A nagyarányú fluktuáció miatt kihelyezett gyorsalpaló tanfolyamokon pótolták a hiányt, amely akadályozta a stabil iskolai rendszerű képzés kialakulását. Az 1962-től Kistarcsán működő iskola neve BM Alapfokú Rendőriskolára változott, és a képzési idő 7 hónapra nőtt. Az 1968-tól 1972-ig terjedő időszakban a rendőri alapfokú és a tiszthelyettesi képzésben érdemi fejlődésként értékelhető, hogy egységesítették a tanintézetek oktatási alapidokumentumait. Egységesítették a képzés idejét is, mindkét iskolatípusban egy év lett. 1980-ban a Budapesten, Miskolcon és Szombathelyen működő Rendőrképző Iskolák a BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola, a BM Tiszthelyettes-képző Iskola pedig a BM Kun Béla Zászlóképző Iskola nevet kapta. Az 1981-es tanévtől módosult a képzés időtartama is. A budapesti BM Rendőrtiszthelyettes-képző Iskola áttért a megosztott – 6,5 hónapos tanintézeti oktatás és az azt követő 3,5 hónapos gyakorló szolgálat – időtartamú képzésre, amelynek mind struktúrája, mind tartalma többször változott, azonban alapvetően 1992-ig érvényben maradt. 1989-ben az iskolai rendszerű rendőrtiszthelyettes-képzés időtartama 12 hónapra növekedett. 1990–1994 között a tízezres nagyságrendű fluktuációból eredő kiképzési problémákkal a Belügyminisztériumból kivált és az Országos Rendőr-főkapitányság alárendeltségébe kerülő rendőrtiszthelyettes-képző iskolák birkóztak meg. Ebben az átmeneti időszakban a megadott kereteken belül több különböző képzési forma működött egymás mellett. A kiképzetlenség csökkentésére a rendőrtiszthelyettes-képző iskolák irányításával a megyei rendőr-főkapitányságokon és a Rendőri Ezrednél kihelyezett tagozatok jöttek létre, és 1994-ig több ezer tiszthelyettes szerzett ilyen módon szakmai ismereteket.

1992-ben a Budapesti Rendőrtiszthelyettes-képző iskolában elsőként, majd 1993-ban Miskolcon is elindult az érettségire épülő kétéves képzés. 1993 augusztusában a Köznevelési törvény alapján megalapították a Budapesti és a Miskolci Rendőr Szakközépiskolát. A rendőr az Országos Képzési Jegyzékben szereplő államilag elismert szakmává vált. 1996-ban a létszámhiányra hivatkozással különböző alapfokú, 2x5 hónapos és egyéb tanfolyamok indultak külön engedéllyel a rendőri szerveknél, egészen 1998-ig. 2006-ban bevezették a kompetencia alapú moduláris szakképzést, amely alapján a rendőr megnevezésű szakképesítés mellett megjelent a kormányőr részszerkesztés és a kutyavezető rendőr ráépülés. 2008-ban a rendőr megnevezést a rendőr tiszthelyettes megnevezés váltotta, amely két elágazást tartalmazott. A határrendészeti rendőrt és a közrendvédelmi rendőrt, illetve a kormányőr részszerkesztés mellett megjelent az objektumőr-kísérő részszerkesztés, valamint továbbra is jelen volt a kutyavezető rendőr ráépülés. 2010-ben a moduláris vizsgáztatást a komplex vizsgáztatás váltotta fel, amely szerint a százalékos értékelési rendszer helyébe az ötfokozatú osztályozás lépett. A 2011-ben bevezetett módosítás alapján a rendőr tiszthelyettes képzésnek négy – bűnügyi rendőr, határrendészeti rendőr, közlekedési rendőr, közrendvédelmi rendőr – szerkesztés-elágazás mellett, három – csapatalkalmazati járőrtárs, járőr, őr-járőrtárs – részszerkesztése és öt szerkesztés-ráépülése – baleseti helyszínelő, bűnügyi helyszínelő, fő határrendész, körzeti megbízott, okmányvizsgáló rendőr zászlós – lett.

2016. szeptember 1-jétől a magyar szerkesztési rendszer jelentős módosításokon ment keresztül, aminek következtében a rendészeti szerkesztésközépiszkolák rendészeti szakgimnáziumokká alakultak át. 2019-ben a szerkesztés reformjaként megjelent Szerkesztés 4.0², illetve a vonatkozó jogszabályok alapján 2020. július 1-jétől a megmaradó két rendőriskola technikummá

² Forrás: https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1024:szakkepzes-40-strategia&catid=10&Itemid=319
Letöltés ideje: 2022.04.12.

Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

alakult át – Körmen di Rendvédelmi Technikum és Miskolci Rendvédelmi Technikum –, amelyekben folytatódik az iskolai rendszerű rendőr tiszthelyettes képzés. Ez jellemzően kétéves, de a jelentkezők előképzettsége alapján lehet másfél és egyéves időtartalmú is.

A rendőr tiszthelyettesek képzése során oktatott tantárgyak

A rendőr tiszthelyettesek képzése – mind a szakmai oktatás (Közrendvédelmi rendőr³), mind a szakmai képzés (Közbiztonsági rendőrijárőr⁴) a tanintézetben az alábbi tantárgyakat tartalmazza, más-más óraszámban:

- Általános szolgálati ismeretek
- Társadalmi és kommunikációs ismeretek
- Rendvédelmi informatika
- Szakmai idegen nyelv
- Rendőri testnevelés
- Lőkiképzés
- Jogi alapismeretek (Alkotmányjogi, Közigazgatási, polgári, szabálysértési jogi, Büntetőjogi)
- Rendőrségi digitális alkalmazások (szövegszerkesztés, nyilvántartások, Robotzsaru)
- Rendészeti igazgatási ismeretek (Szabálysértési ismeretek, Fegyverrendészet)
- Büntetőjogi ismeretek
- Közrendvédelem
- Közlekedési ismeretek
- Határrendészeti ismeretek
- Rendőri intézkedések (Intézkedéstaktika)
- Csapatszolgálat

³ Forrás: https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/ptt_rendeszet_es_kozszolgalat_rendor_tiszthelyettes_2020pdf-1599124261627.pdf

Letöltés ideje: 2022.04.12.

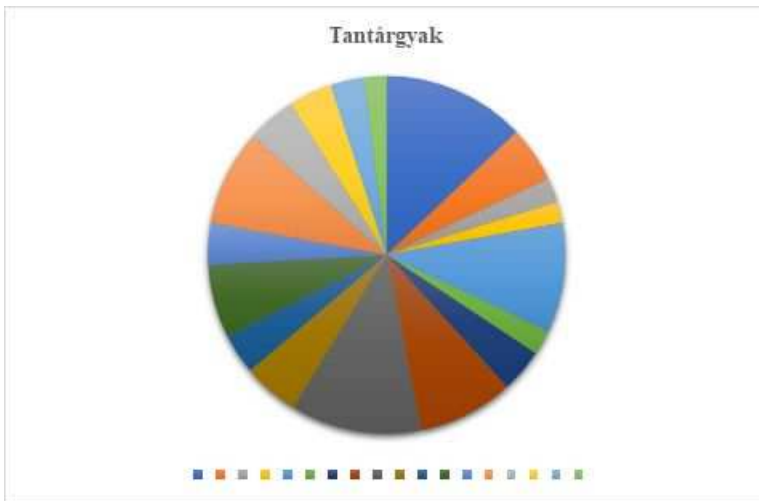
⁴ Forrás: https://ilias.mrvt.hu/images/docs/kepzesek/szaktanf/kbj_20.pdf

Letöltés ideje: 2022.04.12.

– Bűnügyi ismeretek

A képzés során oktatott tantárgyak fontosságát alapvetően a tantárgyak óraszámai határozzák meg. Azonban nem szabad elfeledkeznünk arról, hogy valamennyi tantárgy ismeretére szükség van ahhoz, hogy a képzésben részt vevő kiképzett legyen. Ezt úgy lehet a legjobban szemléltetni, ha rajzolunk egy kört, és abban tüntetjük fel a tantárgyakat (1. számú ábra). A körben valamennyi tantárgy megjelenik az óraszama alapján kisebb-nagyobb cikkely formájában. Ha a körből bármelyik tantárgyat (cikkelyt) kivesszük, akkor csonka, azaz hiányos lesz. Azt is fontos megállapítanunk, hogy a tantárgyak fontosságának besorolása az óraszámuk alapján elméleti megközelítés. Ugyanis, ha a rendőrnek az intézkedése során a kommunikációs készségeire lesz szüksége, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazását elkerülje, akkor abban a szituációban annak a tanult tantárgynak az ismeretei lesznek a legfontosabbak. Ha kényszerítő eszközt kell alkalmaznia, akkor annak a tantárgynak az ismeretei lesznek a legfontosabbak. Az eredményes és hatékony oktatás alappillére, hogy a tantárgyak között szoros kohézió legyen és egymásra épüljenek. Nem elég pusztán a tantárgyon belüli egyes tárgyköröknek – témáknak, ismereteknek – az egymásra épültsége. Fontos, hogy az egyes tantárgyak során elsajátítandó ismeretek ne egymástól elkülönítve, párhuzamosan legyenek oktatva, hanem tudatosan felépítve és logikus sorrendben kövessék egymást.

Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

1. számú ábra

A jelenlegi oktatási struktúra szerint a tantárgyakat három csoportba sorolhatjuk. Az első csoportba azokat, amelyeket a többi tantárgytól függetlenül lehet oktatni, mert speciális szakmai ismereteket közvetítenek, és köztük nincs szükség egymásra épültségre (Általános szolgálati ismeretek, Rendőri testnevelés, Lőkiképzés, Csapatszolgálat). A második csoportba azokat, amelyek jogi (Jogi alapismeretek, Rendészeti igazgatási ismeretek, Büntetőjogi ismeretek), szakmai (Közrendvédelem, Közlekedési ismeretek, Határrendészeti ismeretek, Bűnügyi ismeretek) és az azokat támogató ismereteket (Társadalmi és kommunikációs ismeretek, Rendvédelmi informatika, Szakmai idegen nyelv, Rendőrségi digitális alkalmazások) tartalmazznak. Az első két csoport tantárgyait egymástól függetlenül és párhuzamosan oktatják. A harmadik csoportba tartozik a Rendőri intézkedések című tárgy, korábbi nevén az Intézkedéstaktika, amelynek alapvető feladata, hogy a többi tantárgy ismereteit szintetizálja. Az Intézkedéstaktika világít rá arra, hogy az első két csoportba tartozó tantárgyak ismeretei hogyan tartoznak össze, hogyan épülnek egymásra. Továbbá, hogy melyiket miért kell elsajátítani, és a tantárgy tartalma hogyan jelenik meg a rendőri

intézkedések gyakorlati végrehajtása során. Az Intézkedéstaktika oktatása során találkoznak először a tanulók a rendőri intézkedések valóságghú gyakorlati végrehajtásával, annak komplexitásával. Itt kaphatnak hiteles visszacsatolást a képességeikről, illetve az elsajátított kompetenciák – ismeretek, jártasságok, készségek – gyakorlati működtetéséről, az erősségeikről és a fejlesztendő területekről egyaránt, ezért ez meghatározó lehet az életükben, a pályafutásukban, karrierívükben. Ebből adódóan rendkívül körültekintően kell a foglalkozásokat megtartani. Különösen fontos a tanulók részére a pozitív visszacsatolás, a pozitív énkép erősítése és a pozitív élményekkel való gazdagodás. A tantárgyak háromszintű csoportosítását a 2. számú ábra tartalmazza.

2. számú ábra

Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer

A Budapesti Rendőr Szakközépiskolában a 90'-es évek elejétől a gyakorlati foglalkozások növelése érdekében több kísérlet történt egyes tantárgyak ismereteinek ötvözésére. Ilyen volt a Közrendvédelmi ismeretek és a Rendőri testnevelés egyes tárgyköreinek összevonása, illetve olyan szituációs gyakorlatok kidolgozása, amelyek a Közrendvédelmi ismeretek mellett tartalmaztak közlekedési helyzeteket, illetve szabálysértési és bűncse-

Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

lekményi tényállásokat. Ezek a kezdeményezések vezettek az Intézkedéstaktika tantárgy és oktatás-módszertan kialakításához. Az Intézkedéstaktika először az 1997/1998-as tanévben a Közrendvédelmi ismeretek tantárgyon belül kapott helyet önálló tárgykörökben, majd az 1998/1999-es tanévtől önálló tantárgyként jelent meg a kétéves és a különböző – Járőrvezető, Körzeti megbízott, Bűnügyi nyomozó, Bűnügyi vizsgáló, Védelmi biztonsági – szaktanfolyami képzésekben⁵. Az Intézkedéstaktika tantárgy szintetizálta a többi tantárgy ismereteit valóság-hű (szolgálati öltözet, kényszerítő eszközök, szolgálati eszközök, szituációs helyiségek) rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtása során. Az általában 6–8 tanórás blokkokban zajló Intézkedéstaktika foglalkozásokon végrehajtott rendőri intézkedésekről videofelvétel készült, amelyeket a foglalkozások végén visszaneztek, analizáltak és értékelték, amihez külön módszertani útmutató készült. Az Intézkedéstaktika tantárgy oktatására külön csoportot állítottak föl. Ezeket a foglalkozásokat olyan tanárok oktatták, akik jártasak voltak a közrendvédelmi ismeretekben és a rendőri testnevelésben. Az Intézkedéstaktika foglalkozásokon a hiteles szituációk beállítása, analizálása és értékelése érdekében más tantárgyat oktató szaktanárok is részt vettek. A szaktanárok a foglalkozások alkalmával a saját tantárgyuk oktatásához is kaptak visszajelzést, hogy az átadott ismeretek hogyan realizálódnak a gyakorlatban, a tanulók mennyire képesek azokat előhívni és alkalmazni. Az Intézkedéstaktika foglalkozásokon alkalmazott eljárások – a rendőri intézkedések bemutatása egészben és részekre bontva, a rész- és az egész összeillesztésének gyakoroltatása, a hibajavítás, az önálló rendőri intézkedések végrehajtása, majd azt követően az analizálás, értékelés és dokumentálás – új oktatás-módszertant teremtettek. A hagyományos tantárgyak oktatása során markánsan megkülönböztetünk új ismereteket feldolgozó, ismerete-

⁵ Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika mint oktatásmódszertan, a korszerű és gyakorlat-orientált képzés alapja. *Belügyi Szemle* 2019/7–8. szám. 79–115. o.

ket alkalmazó, ismereteket ismétlő és rendszerező, valamint ismereteket ellenőrző tanóratípusokat. Az Intézkedéstaktika tantárgynál alkalmazott óratípus elsősorban ismeretek alkalmazását jelenti, de a komplexitása miatt új ismeretek is megjelennek. Vagyis az ismeretek alkalmazása során, abból következően egy időben új ismeretek átadása is megtörténik.

A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásához rendelkezésre állt minden szükséges eszköz (szolgálati, kényszerítő, gyakorló, szemléltető), védőfelszerelések (FIST MAN, RED MAN), szituációs helyiségek, munkafüzetek. A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtása során az intézkedést lefolytató tanulók pulzusát is mérték és dokumentálták. Ezzel a módszerrel a tanulók visszacsatolást kaptak a fiziológiai tulajdonságaikról, azon belül a szervezetük reagálásáról, a stressztűrő képességükről. Továbbá az oktatók ennek figyelembevételével tudták a különböző szituációs gyakorlatokat kialakítani. Az Intézkedéstaktika tantárgy SWOT elemzését a 3. számú ábra tartalmazza.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
A tanintézeti gyakorlati képzés növelése	Az Intézkedéstaktikát oktatók kis létszáma
A gyakorlat centrikus szemlélet növelése	Az osztálylétszámok nagy létszáma
A képzés hatékonyságának növelése	Az osztálybontás hiánya
Az ismeretelsajátítás hatékonyabbá tétele	A szükséges tárgyi feltételek hiányosságai
Az ismeretbevésés hatékonyabbá tétele	A szükséges szituációs helyiségek hiányai
Az elsajátított ismeretek előhívásának hatékonyabbá tétele	Az Intézkedéstaktikát oktatók fejlesztésének hiánya
A tantárgyak közötti kohézió erősödése	A szaktanárok leterheltsége
A tantárgyak egymásra épültségének erősödése	Szaktanárok részvételének hiánya az Intézkedéstaktika foglalkozásokon
Az oktatók közötti kohézió erősödése	Az Intézkedéstaktikát oktatók rendszeres tapasztalatcseréjének hiánya
Az oktatók önképzésének erősödése	

Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

A különböző tantárgyak összefüggéseinek megértése	Az Intézkedéstaktika oktatásához a szakma által is elfogadott, jóváhagyott mintataktikákat és intézkedéseket tartalmazó kiadvány hiánya
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Nemzetközi jó gyakorlatok átültetése a képzésbe	Az OKJ-s képzések átalakítása, a képzés struktúrájának változtatása
A hazai állami oktatásban alkalmazott jó gyakorlatok átültetése a képzésbe	A képzés idejének csökkenése
A civil felnőttképzésben alkalmazott jó gyakorlatok átültetése a képzésbe	A tanintézeti gyakorlati képzés csökkenése
Pályázati lehetőségek figyelése a tárgyi feltételek fejlesztéséhez, a képzés korszerűsítéséhez	A képzésbe jelentkezők számának csökkenése, kevesebb osztály indítása, kevesebb oktató alkalmazása
A pályaaorientációs képzések erősítése, modernizálása, a tárgyi feltételek bővítése	Az Intézkedéstaktika óraszámának csökkenése
A pályaaorientációs képzésben oktatók továbbképzése	
A rendőri hivatás népszerűsítése a fiatalok körében, figyelemmel a generációs szokásokra	Az Intézkedéstaktika tantárgy oktatásának megszüntetése

3. számú ábra

Az Intézkedéstaktika tantárgy oktatása során lehetőség nyílik a tanulók fejlődését figyelemmel kísérni, illetve személyre szabott fejlesztéseket végrehajtani. A teljesség igénye érdekében meg kell említeni, hogy ezeken a foglalkozásokon közrendvédelmi tartalmú intézkedéstaktika oktatása történt, amely a közterületi járőrszolgálatra készítette fel a tanulókat. A 2000-es évek elejétől a Budapesti Rendészeti Szakközépiskolában a tantárgy neve Intézkedés-módszertanra változott, és megjelent a bűnügyi intézke-

déstaktika oktatása is, amely módszertanát tekintve megegyezett a közrendvédelmi intézkedéstaktikával, de a tartalma tekintetében a bűnügyi feladatok ellátására készítette fel a tanulókat. Ez a képzési forma 2008-tól az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában teljesedett ki, ahol Oktató Bázis II. megnevezéssel külön bűnügyi szituációs helyiségeket alakítottak ki (magánlakás, kocsmá, kihallgató iroda, felismerésre bemutatás gyakorlására alkalmas helyiség).

Természetesen Intézkedéstaktikai képzés a rendészeti szakközépiskolákon kívül más oktatási intézményekben és rendőri szerveknél is folyt. Ezek közül a teljesség igénye nélkül kiemelkedett az ORFK Rendészeti Szervek Kiképző Központjában a 90-es évek elejétől folytatott Intézkedéstaktikai képzések, illetve a 90-es évek végétől a Nemzetközi Oktatási Központ által megtartott taktikai, intézkedés- és lélektaktikai tréningek.

Nemzetközi kitekintés

A kutatásom során a rendőr tiszthelyettes képzésre vonatkozólag kérdőíves felmérést végeztem külföldi országokban adatgyűjtés céljából, mely során öt ország – Franciaország, Horvátország, Lengyelország, Románia és Szlovénia – hat rendőriskoláját, illetve további 16 ország – Ausztria, Belgium, Csehország, Egyesült Királyság, Észtország, Hollandia, Lettorság, Litvánia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svájc, Szerbia, Szlovákia és Ukrajna – rendőrségét kerestem meg. A külföldi rendőriskoláktól beérkezett adatokból és információkból külön tanulmányt készítettem és publikáltam a Belügyi Szemlében⁶. A 16 megkeresett országból mindösszesen 4 ország rendőrsége küldte vissza a kérdőívet. Összeségében megállapítható, hogy a rendőr tiszthelyettes képzés során sok a hasonlóság, különösen a képzés struktúrája, az alkalmazott didaktikai módszerek, az

⁶ Krauzer Ernő: Didactic methods used in police training in some foreign countries. Belügyi Szemle 2021/69. különszám. 8-25. o.

Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

osztálylétszámok és a képzési idő tekintetében. Szinte mindenhol oktatnak szituációs gyakorlatokat a rendőri munka minél könnyebb elsajátítása érdekében. Többé-kevésbé elégedettek a meglévő oktatói létszámmal és az oktatás hatékony megtartásához szükséges eszközök és feltételek rendelkezésre állásával.

Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott oktatás-módszertan kiterjesztése a teljes képzésre

A gyakorlati tudásra számtalan példát tudunk mondani, amelyeket nem elméleti ismeretek alapján sajátítottunk el, hanem autodidakta módon, kizárólag gyakorlat útján. Ilyen például, amikor meglátogatjuk a barátainkat, akiknél már jártunk korábban, és a helyszín képi formában történő elraktározásával bármikor könnyedén vissza tudjuk idézni azt. Nem kell tudnunk a pontos címet – irányítószámot, utcanevet, de még házszámot sem –, és mégis könnyedén odatalálunk, mert megismerjük a házat, lépcsőházat. Ha könyvből kell megtanulnunk létesítmények címét, kizárólag elméleti ismeretek alapján, akkor azt idővel el fogjuk felejteni, hacsak nem tudjuk valamihez kötni, csatolni, esetleg képalkotás formájában. Az elméleti ismereteket, amelyeket nem gyakorlunk rendszeresen, illetve nem ültetjük át a gyakorlatba, nincs mihez hozzárendelni, idővel el fogjuk felejteni őket. Ilyenek az elvont fogalmak, bonyolult meghatározások, definíciók. A rendőrségi fogdatszolgálatot kizárólag a szabályzatból megtanulni önmagában is nehéz, a megtanult ismereteket alkalmazni pedig még nehezebb. Azonban ha a fogdatszolgálatot a gyakorlatban mutatjuk be, lényegesen könnyebb megtanulni és bevésni, majd előhívni az ismereteket. Ha a ruházatátvizsgálást csak elméletben tanítjuk meg – elrejtési módok, veszélyes eszközök, ruházatátvizsgálás szisztémája – és nem gyakoroltatjuk, nem szemléltetjük, akkor nagy valószínűséggel az első alkalommal történő végrehajtás nem lesz tökéletes.

Az Intézkedéstaktika oktatása során alkalmazott didaktikai módszer lényege, hogy a többi tantárgy oktatása során elsajátított elméleti ismereteket (például Közrendvédelem, Jogi ismeretek) és gyakorlati cselekvéseket (Rendőri testnevelés, Lőkiképzés) átülteti a gyakorlatba, és azokat komplex módon közvetíti. Ez a módszertan nem csak az oktatásban tölt be meghatározó szerepet több mint két évtizede, hanem a szakmai vizsgáztatások szerves részévé is vált, ezzel is igazolva szükségességét, létjogosultságát. A tanintézeti képzésben a gyakorlatorientáltság növelése, a képzés korszerűbbé és hatékonyabbá tétele érdekében szükséges az Intézkedéstaktika tantárgynál alkalmazott didaktikai módszert a teljes képzésre kiterjeszteni. Ez alól kivételt jelentenek azok az ismeretek, amelyeket önállóan kell oktatni, mert nem csatolhatók más ismeretekhez (például Általános szolgálati ismeretek, Csapatszolgálat), illetve azok, amelyek megalapozzák a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtását (Rendőri testnevelés, Lőkiképzés). Ahhoz, hogy ezt elérjük, át kell alakítani az oktatást, a hagyományos tantárgyi felosztás helyett az oktatott ismereteket másképpen kell strukturálni. A szolgálati feladatok ellátását, illetve a rendőri intézkedéseket modellezni kell, az azokhoz tartozó ismereteket modulokba kell besorolni. A modulokat (néhány kivétellel) egymásra kell építeni. A modulok – a teljesség igénye nélkül – az alábbiak lehetnek:

- *Szolgálati ismeretek modul*
- *Rendőri testnevelés modul*
- *Lőkiképzési modul*
- *Csapatszolgálati modul*
- *Alaptaktikák modul*
 - Szolgálati fellépés módja
 - Alaptaktikák
 - Felvilágosítás adás, kérés
 - Segítségnyújtás
 - Ruházat-, csomag-, járműátvizsgálás

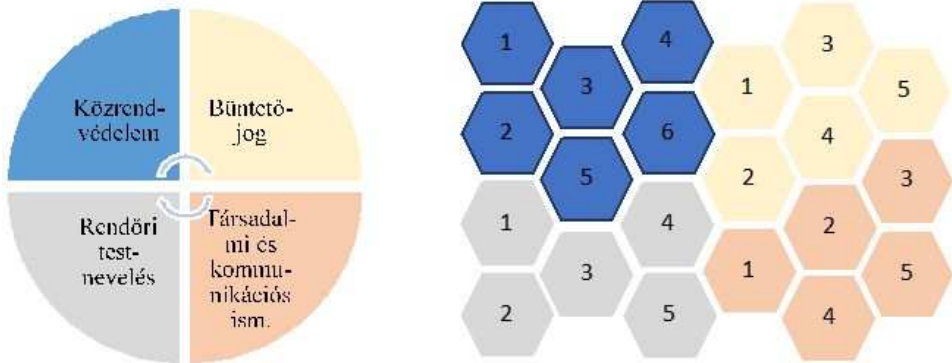
Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

- Igazoltatás
- *Közlekedési modul*
 - Gépjármű megállítása
 - Gépjárműbe történő beültetés
 - Kísérés végrehajtása
 - Intézkedés közlekedési baleset helyszínén
- *Szabálysértési modul*
 - Intézkedés szabálysértés esetén (gyakori szabálysértések)
- *Bűncselekmény modul*
 - Intézkedés bűncselekmény esetén (gyakori bűncselekmények)
- *Magánlakás modul*
 - Intézkedés halálesetnél
 - Intézkedés családi botrány esetén
 - Intézkedés csendháborítás esetén
- *Biztonsági intézkedés modul*
- *Elővezetés modul*
- *Előállítás modul*
- *Elfogás modul*
- *Fogdaszolgálati modul*
- *Körzeti megbízotti modul*

Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer jelentősen segíti a tanítási-tanulási folyamatokat. Az ismeretek gyakorlatba történő azonnali átültetése, különösen képalkotás formájában rendkívül hatékonyan tudja támogatni azok átadását, bevéését és előhívását. Az Intézkedéstaktika oktatása során alkalmazott didaktikai módszert hívhatjuk komplex oktatási módszernek, amely szélesítheti, bővítheti a szakirodalomban megtalálható⁷ oktatási módszertanokat.

⁷ Nánási Miklós: Pedagógia. Tankönyvkiadó. Budapest, 1977. és Nagy Sándor: Az oktatás folyamata és módszerei. Volos Bt. Budapest, 1993.

A jelenlegi képzési rendszerben a tantárgyak, illetve a tantárgyak tárgyköreinek kapcsolatát a 4. számú ábra szemlélteti négy tantárgyon keresztül.

4. számú ábra

Az új oktatási modellben a tantárgyak ismereteinek oktatását szintén a négy tantárgyon keresztül az 5. számú ábra mutatja be.

5. számú ábra

Krauzer Ernő: Az Intézkedéstaktika oktatásánál alkalmazott didaktikai módszer kiterjesztése a teljes rendőr tiszthelyettes képzésre

Összegzés

A komplex oktatási módszer bevezetésével a hagyományos tantárgyi struktúra – néhány kivétellel – megszűnne, és az ismeretek az egyes modulokban kerülnének oktatásra. Ez többoldalú jelentős változást eredményezne:

- paradigmaváltást az oktatásban,
- új oktatási kultúra kialakulását,
- új oktatásszervezési szemlélet kialakítását,
- új oktatási szemlélet kialakítását,
- új tanulási szemlélet kialakítását,
- új oktatási modell kidolgozását,
- új oktatás-módszertan, komplex oktatási módszer kiterjesztését,
- új oktatási dokumentumok kialakítását,
- új szisztéma szerinti órarendtervezést,
- új szisztéma szerint a tanárok óraelosztásának tervezését.

A kutatásom során végzett kvalitatív és kvantitatív kutatási módszerek – a rendőrképzés történeti áttekintése, oktatási dokumentációk elemzése, kérdőíves felmérés és strukturált interjúk felvétele – alapján megjelenik az igény a gyakorlatorientáltság növelésére, az okos eszközök széleskörű bevonására és az Intézkedéstaktika tantárgynál alkalmazott didaktikai módszer teljes képzésre történő kiterjesztésére. A komplex oktatási módszer bevezetése előtt célszerű próbaoktatást tartani. Kijelölni egy osztályt, ahol az ismeretek átadása a komplex oktatási módszer szerint, modulokban történik. Az oktatást szervezők, oktatók és tanulók véleményének figyelembevételével lehet továbblépni, a szükséges korrekciókat elvégezni a teljes áttérés előtt.

Szlovákia rendészeti szervei¹

Bevezetés

Az Európai Unió egyik legfiatalabb tagállama a Szlovák Köztársaság. Az európai szocialista országokban az 1980-as évek második felében lezajlott rendszerváltozások legmarkánsabb fordulatót jelentette Csehszlovákia 1993. január 1-jei felbomlása, amely az önálló Cseh Köztársaság, valamint a Szlovák Köztársaság létrejöttéhez vezetett.

Szlovákia az alkotmánya értelmében szuverén, demokratikus jogállam, és 2004. május 1-től az Európai Unió tagja.

A két tagköztársaság önállóvá válását követően az addig működő szövetségi állami szervezeti rendszer felbomlásával (amelynek részét képezték a rendészeti szervek) egy sajátos folyamat eredményeként jött létre a szlovák rendészet szervezet- és feladatrendszere. Dolgozatomban az önálló, EU-tagállam Szlovákia rendrendészeti intézményrendszerét kívánom bemutatni.

A rendészet fogalma, intézményrendszere

A dolgozat témájára tekintettel nem mellőzhető a rendészet fogalmával kapcsolatos alapvető kérdések tisztázása.

A rendészet fogalma, a közigazgatásban betöltött szerepe, a közigazgatással való kapcsolata évszázadok óta képezi folyamatos vizsgálatok tárgyát.

¹ A tanulmány a Rendőrség Tudományos Tanácsának 2021. évi pályázatán III. helyezést elért pályamű szerkesztett változata.

Ennek oka az, hogy a rendészet – ha nem is kizárólagosan – valójában a közigazgatás megnyilvánulása. Ez pedig azt jelenti, hogy a közigazgatás általános jellemzői érvényesülnek a rendészetben is.²

A rendészet fogalmának meghatározására jelen időpontig sem alakult ki egységes definíció, sem a tudomány hazai, sem a téma által érintett szlovák képviselői részéről. Születtek itthon fogalmi meghatározások, de azok a rendészet más és más elemét emelik ki.

Dolgozatom témája szempontjából Balla Zoltán szűk definícióját fogadom el, miszerint: „*a rendészet olyan közigazgatási tevékenység, amely a közbiztonság védelmét sajátos intézkedésekkel, kényszerintézkedésekkel, titkos eszközök alkalmazásával és adott esetben legitim kényszerintézkedésekkel biztosítja*”³

Az intézményrendszer felosztásának öt szempontját határozta meg Ladislav Šimon, amelyek a következők:⁴

- az alapítója szerint
 - a) állami szervek (az alapítója az állam, minisztérium vagy központi államigazgatási szerv, az intézményben dolgozók szolgálati jogviszonya teljesen vagy részben állami szolgálati jogviszony),
 - b) nem állami szervek (az alapítója nem állami szerv – polgári társaságok, természetes és jogi személyek, a jogviszonyukat a munka törvénykönyve szabályozza,
- hatáskörüik alapján: a felelőssége vagy konkrét területhez, vagy konkrét tárgyhoz kötődik,
- joghatóság: az anyagi jog hatálya alapján,

² Balla Zoltán: A rendészet fogalma és rendszere, a nemzetbiztonsági igazgatás. In: Korinek László (szerk.): *Értekezések a rendészetről*. Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, 2014. 20. o.

³ Balla Zoltán: *A rendészet alapjai és egyes ágazatai*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2017. p. 46.

⁴ Šimon, Ladislav: *POLICAJNO-BEZPEČNOSTNÁ ČINNOSŤ*. Akadémia Policajného Zboru v Bratislave Katedra Policajných Vied. Bratislava, 2016. 96–98. o.

- a rendészeti-biztonsági tevékenység fő szervezés-technikai megoldásai szerint.

Az állami szervek ezek alapján feloszthatók:

- általános szervekre – rendőri testület,
- speciális (különleges) szervekre – hírszerző szervek,
- specifikus (egyedi) szervekre – egyes rendészeti feladatokat ellátók (például mezőőr, halőr).

A nem állami szervek pedig feloszthatók:

- civil szervekre (például önkormányzati rendőrség),
- magánbiztonsági szervekre (például magánbiztonsági szolgálatok).

A szlovák rendőrség létrejötte és fejlődése

A szlovák biztonsági szervezetben 1945 után lezajlott változásokat alapvetően a Kassai Kormányprogram határozta meg, amely egyben meghatározta a szlovák rendészeti rendszerének a további alakulását. Ebben a kormány kifejezésre juttatta azt a szándékát, hogy a közigazgatási intézmény rendszerében – amely magába foglalta a biztonsági szervek apparátusát is⁵ – egy egységes rendszer épüljön fel mind Szlovákiában, mind pedig a cseh területen.

A kormány szorgalmazta a csendőrség megszüntetését és a teljes rendőri állomány egyetlen szervezetbe integrálását. Az általa meghatározott elveknek megfelelően létrejött a Nemzetbiztonsági Testület, amelynek alkotói:

⁵ Az új biztonsági apparátus kialakításának elveit a kormány 1945. április 17-ei kassai ülésén fogadta el.

- az egyenruhás testületek – ez integrálta az állami rendőrséget, a csendőrséget, a községi rendőrséget. Létrejött a Közbiztonsági Szolgálat, szlovák nevén a Verejná Bezpečnosť;
- a civil ruhás testület – hírszerzés (állambiztonsági rendőrség);
- a készenléti testület – feladatait az államhatáron teljesítette, később, mint készenléti rendészeti alakulat a Közbiztonsági Szolgálatnak alárendelt ezredként működött.⁶

Az állambiztonsági rendőrséget belügyminiszteri parancs szüntette meg.⁷

A kormány programjában más szervezési irányokat határozott meg a cseh és morva területen, és másként alakult a helyzet Szlovákiában.

Előbbieket érintően a következő fő irányokat határozta meg:

- ne oszlassák fel a csendőrséget és a rendőrséget, de meg kell tisztítani és meg kell tartani a tagjait a szolgálatban, mert nem helyettesíthetők más kiképzett szervezetekkel;
- meg kell szólítani a lakosság fegyveres tömegeit, és fel kell gyorsítani a fiatal emberek rendőrségbe sorozását.

Szlovákia a Nemzeti Tanács rendeletével 1945-ben megszüntette a csendőrséget és a rendőrséget,⁸ majd ugyanekkor egy másik rendeletével létrehozta a Nemzetbiztonsági Erők Szervezetét.⁹ Iránymutatásában¹⁰ kialakította azok hierarchikus rendszerét. Országos, körzeti, városi parancsnokságokat és állomásokat állított fel, egyidejűleg meghatározta hatáskö-

⁶ Kočan, Štefan – Löffler, Boris – Zámek, David: Poriadková Polícia. Vydavateľstvá a nakladateľstvá Aleš Čeněk s.r.o. Plzeň, 2013. p. 9.

⁷ Richard Sacher belügyminiszter parancsa 1990. február 1-jén szüntette meg a szervezetet.

⁸ SNR č. 6/1945 számú rendelete

⁹ SNR č. 7/1945 számú rendelete

¹⁰ Smernica MV č. 3700-26/6-45-V/4 o organizácii ZNB 30. 6. 1945.

rük főbb irányait. A működésüket eddig az időpontig előírások szabályozták, amelyek a biztonsági szolgálatok korábbi szervezeteiben voltak érvényben.

A nemzetbiztonságról 1947-ben¹¹ alkotott törvény a fenti rendeleteket hatályon kívül helyezte. A kormánynak ez a törvényjavaslata éles ellentétet váltott ki a kommunista és nem kommunista képviselők között, amelyek elsősorban politikai, oktatási-nevelési kérdéseket érintettek, valamint magának az új testületnek az elnevezését, személyi összetételét. Erős vitát váltott ki az állambiztonsági szerv önálló felállítása. A nem kommunista képviselők elleneztek, mert a Csehszlovák Kommunista Párt harcának fő eszközét látták benne nem csak a külső, de a belső ellenséggel szemben is. A törvény elfogadásával megszűntek a biztonsági szervek átalakításában meglévő különbségek a cseh és szlovák területeken. Szlovákiában is meghonosodott a katonai szervezettség és a katonai fegyelem.

A Nemzetbiztonsági Testület intézményeinek 1945 és 1948 között zajló kialakítása a nemzetbiztonságról szóló 1948-ban megalkotott törvénnyel¹² csúcsosodott ki. Az addig bekövetkezett politikai változásokra figyelemmel, a testülettel szemben a népi demokratikus berendezkedés melletti elkötelezettség fogalmazódott meg alapvető követelményként. Ez azt jelentette, hogy megtörtént a biztonsági szervek szovjet minta szerinti kialakítása.

A következő fontos változás Csehszlovákiában a „szocializmus kiépítése” után történt 1965-ben. A hatályba lépő törvény¹³ a testület feladataként rögzítette a szocialista társadalmi és állami berendezkedés védelmét. Ez a törvény újból megerősítette a testület fegyveres, katonai elvek szerinti szervezettségét és a belügyminisztériumnak alárendelt működését. Szervezetét az állambiztonsági és közbiztonsági szolgálat alkotta.

Az utolsó törvény a Nemzetbiztonsági Testületről 1974-ben született, amely fő feladataként a szocialista világrend államai biztonságának megszilárdítását határozta meg.

¹¹ Zákon č. 149/1947 Zb. o Národnej bezpečnosti

¹² Zákon č. 286/1948 o Národnej bezpečnosti

¹³ Zákon č. 70/1965 o Sboře národnej bezpečnosti

Fordulatot az 1989-ben lezajlott rendszerváltozás hozott. Csehszlovákia helyzete 1989 és 1992 között egy bonyolult rendszer képét mutatta.

A Csehszlovák Szövetségi Köztársaságot¹⁴ alkotó Cseh Köztársaság és Szlovák Köztársaság elkülönülése ettől az időponttól felgyorsult. A két tagköztársaság 1992-ben tárgyalások útján arról állapodott meg, hogy 1993. január 1-jén Csehszlovákia felbomlik két teljesen különálló és teljesen független államra, a Cseh Köztársaságra és a Szlovák Köztársaságra.

Az új és független szlovák állam jogrendszerének fundamentumát képező jogszabályok kimunkálása már az új alkotmány elfogadását megelőzően elkezdődött.

Szakértői, valamint parlamenti bizottságokban folyt az új szlovák alkotmány tervezetének előkészítése, viszont *„az alkotmányban a rendvédelemre vonatkozó direkt szabályokat nem találunk, de a közigazgatásra vonatkozó általános elvek természetesen a rendészeti igazgatás számára is irányadóak. A rendészeti cselekvés alkotmányos kereteit az alapvető emberi jogok és szabadságok valamint ezek korlátozásának feltételei adják.”*¹⁵

A Szlovák Nemzeti Tanács Elnöksége ebben a helyzetben több, a rendészet szervezetét és működését érintő jogszabályt alkotott:

- Létrehozta egy nagyon rövid, egyszerű, de sürgős jogi intézkedésével¹⁶ a Közbiztonsági Testületből (Verejná Bezpečnosť) a Szlovák Rendőri Testületet.

¹⁴ A föderáció elnevezése 1990. március 29-től.

¹⁵ Finszter Géza: A rendészeti szervek működésének jogi alapjai. Rendőrtiszti Főiskola. Budapest, 2008. 117. o.

¹⁶ 57 zákonné opatrenie Predsedníctva Slovenskej národnej rady z 25. januára 1991. o zriadení Policajného zboru Slovenskej republiky.

A jogi intézkedés megtételére a Csehszlovák Föderációról szóló alkotmány biztosított felhatalmazást a Nemzeti Tanács Elnökségének. A törvényt igénylő sürgős intézkedéseket a Nemzeti Tanács Elnöksége hozta meg a Nemzeti Tanács elnöke és a köztársaság miniszterelnöke által aláírt jogi intézkedések formájában. A jogi intézkedéseket ugyanúgy kihirdették, mint a törvényeket.

- Következő lépésként megalkotta a Szlovák Köztársaság rendőrségről szóló törvényét,¹⁷ amelyben részletesen szabályozta a rendőrség hatáskörét és feladatát, viszont az nagyon rövid ideig volt hatályban. A föderáció megszűnését követően a volt szövetségi rendőrség szervezeteinek – mint a határőrség és az idegenrendészeti rendőrség – hatáskörét és tevékenységét is az új törvény szabályozta.
- 1990-ben elfogadta a 369-es számú önkormányzati törvényt, amelynek 19. §-a felhatalmazta a településeket arra, hogy az állami rendőrség mellett saját, önkormányzati rendőrségeket is létrehozzanak.¹⁸

A Rendőri Testület (Policajný Zbor)

A föderáció megszűnését követően az önálló, független Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa a rendőrségről 1993-ban egy új törvényt alkotott,¹⁹ amely a rendőrséget fegyveres biztonsági testületként határozza meg. Figyelemmel Šimon felosztására, a testület a rendészeti szervezetrendszer állam által létrehozott szerve. Feladatait és hatáskörét tekintve az elsődleges rendészeti szerv. A testület állománya állami szolgálati jogviszonyban áll.

A rendőrség alkotmányba iktatása – az Európai Unió több tagállamához hasonlóan – Szlovákiában sem történt meg.

„Az Európai Unió országainak alkotmányait tanulmányozva azt lehet megállapítani, hogy azok igen eltérő módon szólnak a rendvédelemről. Vannak olyan charták, amelyek a rendészet szervezetét és működését részletesen szabályozzák, mások ellenben még csak említést sem tesznek a közbiztonság védelméről.[...] Az alaptörvények többségében a rendvédelmi igazgatásra vonatkozó, illetve a rendőrség szervezetét és működését közvetlenül meghatározó rendelkezéseket nem találunk. Ellenben csaknem

¹⁷ č. 204/1991. Zb. o Policajnom zbere Slovenskej republiky

¹⁸ 369/1990 Zb. Zákon Slovenskej Národnej rady zo 6. septembra 1990 o obecnom zriadení

¹⁹ Zákon č. 171/1993 – Zákon Národnej rady Slovenskej republiky o Policajnom zbere

minden alkotmány tartalmaz általános jogállami követelményeket a közigazgatással szemben. (A törvények uralma, a hatalmi ágak megosztásának elve, a jogszerű, szakszerű és hatékony közigazgatás követelménye, a szubszidiaritás és a participáció)”²⁰

A rendőrséget tehát az alkotmányban nem deklarálták, viszont a rendőrségi törvény bevezető rendelkezésében a működésének jogi kereteit meghatározó szabályok szerint a tevékenységét az alkotmány szabályozza, továbbá törvények, más kötelező jogi előírások, valamint a Szlovák Köztársaság által kötött nemzetközi szerződések.

Alapvető feladatai:

- a belső rend és biztonság védelme;
- a bűnözés és a nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelem;
- a Szlovák Köztársaság nemzetközi kötelezettségeiből eredő rendőrségre háruló feladatok ellátása.

A bevezető rendelkezés általánosan határozza meg a Rendőri Testület feladatait. Azokat a jogalkotó részletesen a törvény 2. § (1) bekezdésében rögzítette.

A belső rend és biztonság védelmének keretében:

- Együttműködik az alapvető jogok és szabadságok védelmében, különösen az élet, az egészség, a személyi szabadság és a személyek biztonsága, valamint a vagyonvédelem területén.
- Biztosítja továbbá a Szlovák Köztársaság elnökének, a Szlovák Nemzeti Tanács elnökének biztonságát, a Szlovák Köztársaság miniszterelnökének, a Szlovák Köztársaság Alkotmánybírósága elnökének, a Szlovák Köztársaság belügyminiszterének, illetve törvényben vagy a kormány által meghatározott más személyek személyi védelmét.

²⁰ Finszter Géza: A Rendőrség joga. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar. Budapest, 2014. 75. o.

- Biztosítja törvényben vagy a kormány által meghatározott diplomáciai képviseletek objektumainak védelmét, valamint együttműködik a nukleáris létesítmények fizikai védelmében.
- Értesíti az önkormányzatokat az alkohol tartalmú italok és az egyéb függőséget okozó szerek fogyasztására vonatkozó tilalom megsértéséről, amelyet 15 év alatti kiskorú vagy 18 év alatti fiatalok követ el.
- Felügyeli a vasúti közlekedés biztonságát, zökkenőmentességét a vasút területén.
- Együttműködik a polgári repülés védelmének biztosításában.
- Biztosítja a Szlovák Köztársaság határainak ellenőrzését.
- Együttműködik a közrend biztosításában: ha megsértik, intézkedik annak helyreállítására.
- Felügyeli a közúti közlekedés biztonságát és zavartalanságát, és együttműködik annak kezelésében.
- Együttműködik a fuvarozóval a nukleáris anyagok, speciális anyagok és berendezések vasúti szállítása biztonságának biztosításában.

A bűnözés és a szervezett bűnözés elleni küzdelemben:

- Felderíti és azonosítja a bűncselekmények elkövetőit, együttműködik az adócsalás, az illegális pénzügyi műveletek, a pénzmosás, a terrorizmus finanszírozása felderítésében.
- Nyomozást és rövidített nyomozást végez bűncselekményekben.
- Vezet a terrorizmus és a nemzetközi szervezett bűnözés elleni küzdelmet.
- Felderíti a szabálysértéseket, azonosítja azok elkövetőit, és ha azt külön törvény meghatározza, elbírálja azokat.
- Részt vesz személyek, dolgok felkutatásában.
- Igazságügyi szakértői és szakértői tevékenységet végez.
- Védelmet és segítséget nyújt a veszélyeztetett tanúknak, védett tanúknak.

A megelőzés területén végzett feladatok:

- A rendőrség bűnmegelőzési programokat tervez és hajt végre, preventív tevékenysége keretében együttműködik a civil közösségekkel, jogi személyekkel, természetes személyekkel.
- Tanácsadási szolgáltatásokat nyújt jogi személyek, természetes személyek számára a bűnmegelőzés területén, továbbá népszerűsíti a rendőrséget a nyilvánosság körében.

Az államigazgatás területén végzett feladatok:

- A rendőrség külön rendeletben meghatározott államigazgatási és más feladatokat láthat el, például a külföldiek tartózkodásának engedélyezése, a fegyverek és lőszeres engedélyezése, a magánbiztonsági tevékenységhez kapcsolódó engedélyezési eljárások területén.

A részletesen ismertetett alapeladatait a hatóságokkal, a fegyveres erővel, a fegyveres biztonsági erővel, a fegyveres testületekkel, a Szlovák Információs Szolgálattal, a jogi és természetes személyekkel együttműködve végzi.

Az önkormányzati szervekkel különösen a bűnmegelőzés prioritásainak, a közrend védelme és a bűnözés elleni küzdelem irányainak meghatározásában működik együtt. Az együttműködés a kölcsönös információcserében, a közös tervezésben, a kérések kölcsönös kezelésében, az egyes feladatok és intézkedések közös végrehajtásában realizálódik.

A legáltalánosabb az együttműködés az önkormányzati rendőrséggel. A Rendőri Testület és az önkormányzati rendőrség együttműködik a közrend, közbiztonság általános kérdéseiben. Ha az önkormányzat saját erőiből és erőforrásaiból nem tudja biztosítani a közrendet egy településen, segítséget

kérhet a Rendőri Testülettől. A testület köteles ezt a segítséget hatáskörében biztosítani.²¹

A Rendőri Testület szervezete, irányítása

A testület feladatainak ellátását szolgálatokra bontva szervezi, melyek a következők:

- a) bűnügyi szolgálat;
- b) pénzügyi rendőri szolgálat;
- c) közrendvédelmi szolgálat;
- d) közlekedésrendészeti szolgálat;
- e) vasúti rendőri szolgálat;
- f) létesítményvédelmi szolgálat;
- g) határ- és idegenrendészeti szolgálat,
- h) különleges rendeltetésű szolgálat,
- i) személyvédelmi szolgálat;
- j) ellenőrző szolgálat.

A rendőrséget a belügyminiszter irányítja. Az egyes szolgálatok azokban a szervezetekben tevékenykednek, amelyeket a Rendőri Testület elnökének javaslatára a miniszter hoz létre, és a megszüntetés joga is a miniszter hatásköre. Illetékességük általában igazodik a bírósági szervezet illetékességéhez. A Rendőri Testület elnökének javaslatára szintén a miniszter hagyja jóvá a rendőrség szervezeteinek szervezeti és működési szabályzatát.

A Rendőri Testület szervezeti struktúrája hasonló a mi általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervünkéhez. Központi, területi és helyi szervek alkotják. A 2004-ben lezajlott közigazgatási reform elsősorban a területi, illetve a helyi szervek működésében hozott változást.

²¹ JUDr. Miriam Odlerová PhD: Systém policajno-bezpečnostných zložiek v Slovenskej republike. PROJUSTICE Bratislava, 2020. február 4.

Szlovákia új közigazgatási területi beosztásának megfelelően az addig működő 125 rendőri alakulatból létrejött nyolc megyei igazgatóság (krajské riaditeľstvo) és 41 kerületi igazgatóság (okresné riaditeľstvo).

A szervezeti reformok eredményeként megszűnt a szervezett bűnözés elleni iroda, a nemzeti kábítószer-ellenes egység, a gazdaságvédelmi rendőrség hivatala és a különleges feladatokra létrehozott egység. Feladataikat a továbbiakban a Rendőri Testület első helyettesének irányítása alatt végzik a szervezett bűnözés elleni osztály szervezetében.

A Rendőri Testület központi szerve a Rendőri Testület Elnöksége. Élén az elnök áll, aki – az ellenőrző szolgálat kivételével – irányítja a Rendőri Testületet, ha a miniszter másként nem rendelkezik. A miniszter tehát irányítási jogkört vonhat el a Rendőri Testület elnökétől, de a rendőrségről szóló törvény tiltja azoknak az irányítási jogköröknek az elvonását, amelyek azokat a szerveket érintik, amelyeknek feladata a bűncselekmények felderítése, vizsgálata, rövidített vizsgálata. A Rendőri Testület elnöke a feladatai ellátásáért a belügyminiszternek felelős. Tevékenységét a Nemzeti Tanács és kormány ellenőrzi, létszámát a kormány állapítja meg.

A Rendőri Testület a rendészeti szervezetrendszerben a legszélesebb feladat- és hatáskörrel rendelkezik, elsődleges rendészeti szerv a Szlovák Köztársaságban. A rendőrségről szóló törvény együttesen 17 kényszerítő eszköz és kényszerítő intézkedés alkalmazására hatalmazza fel a rendőrt. Meg kell azonban jegyezni, hogy a törvény a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedéseket és a kényszerítő eszközöket nem szabályozza külön-külön fejezetben vagy szakaszban. Felhatalmazza továbbá a Rendőri Testületet operatív erők, eszközök és módszerek, valamint 23 különböző rendőri intézkedés alkalmazására.

A szlovák Nemzetbiztonsági Hivatal (Národný Bezpečnostný Úrad, NBÚ)

A szlovák Nemzetbiztonsági Hivatal 2001. november 1-jével kezdte meg működését. Sajátos feladatkörrel működik.

A hivatal nem végez klasszikus hírszerzési és elhárítási tevékenységet, hanem a számára törvényileg meghatározott feladatok keretében minősített és rejtjelezett információk védelmét, valamint az elektronikus aláírással kapcsolatos tevékenységet hajtja végre.²² Feladata továbbá a Szlovákia NATO- és EU-tagságából adódó külföldi minősített adatok védelme, valamint 2018-tól kiberbiztonsági feladatokat is ellát.

Speciális szervezet a rendészeti szervezetrendszerben. A hivatal központi államigazgatási szerv.

A feladatait a Szlovák Köztársaság alkotmánya, törvényei, az Európai Unió kötelező jogi aktusai, a Szlovák Köztársaságot kötelező nemzetközi szerződések, a kötelező érvényű jogszabályok, a Szlovák Köztársaság kormányának állásfoglalásai, szervezeti és működési szabályzata, valamint a hivatal egyéb belső szabályai alapján látja el.

A hivatal igazgatóját a parlament nevezi ki és hívja vissza a kormány javaslata alapján. Kinevezése hét évre szól, amely egy alkalommal további hét évre meghosszabbítható. Ugyanaz a személy két hivatali időszakra nevezhető ki. A hivatal állományának jogviszonya állami szolgálati jogviszony.

A hivatal hatáskörét, feladatait, munkatársainak jogait és kötelezettségeit a titokvédelemről szóló törvény határozza meg.²³ Ezek a következők:

Az információvédelem területén:

- a) minősített információk védelme:
 - minősített adatok ellenőrzése,
 - a biztonsági felülvizsgálatok végrehajtása,
 - az iparbiztonsági engedélyek kiadása;

- b) külföldi információk védelme:
 - külföldről érkező információk védelme és nyilvántartása;

²² Boda József: „Szigorúan titkos!?” – Nemzetbiztonsági almanach. Zrínyi Kiadó. Budapest, 2016. 191. o.

²³ 215. zákon z 11. marca 2004 o ochrane utajovaných skutočností a o zmene doplnení niektorých zákonov

- c) rejtjelezett információk védelme:
- rejtjel felügyelet ellátása,
 - elektronikai aláírás kiadása.

A hivatal tevékenységi köre személyek és cégek biztonsági ellenőrzése keretében:

- ipari biztonság,
- technikai eszközök védelme,
- személyi és objektumvédelem,
- adminisztratív biztonság,
- személybiztonsági ellenőrzés (felülvizsgálat).²⁴

A hivatal ellenőrzését a parlament végzi. A Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa minden választási időszak elején megválasztja a felügyeleti szerv tagjait, meghatározza a testület tagjainak számát, összetételét, munkamódszerét.

A szlovák Nemzetbiztonsági Hivatal tevékenységét ellenőrző bizottság vezetőjét és tagjait a képviselők közül a parlament választja meg, míg a bizottság összetételét és létszámát a parlamenti pártok megegyezése alapján parlamenti határozatban rögzítik. A bizottságnak parlamenti képviselő az elnöke, valamint a bizottságban is kormánypárti többség van.²⁵

Szlovák Információs Szolgálat (Slovenská Informačná Služba, SIS)

A Szlovák Információs Szolgálat a Szlovák Köztársaság általános biztonsági és hírszerző szolgálata, amelyet Szlovákia önállóvá válásának időpont-

²⁴ Boda József: i.m. 191. o.

²⁵ Boda József: i.m. 192. o.

jában hoztak létre a csehszlovák Szövetségi Biztonsági Információs Szolgálat (Federálná Bezpečnostná Informačná Služba) szlovák erőinek bázisán. Szintén speciális szerv a rendészeti intézményrendszerben.

A Szlovák Információs Szolgálatról szóló törvényben²⁶ meghatározottak szerint ellátja az alkotmányos berendezkedés, a belső rend, az állam biztonságának, valamint az állam külpolitikájának és gazdasági érdekeinek védelmét.

A feladatainak ellátása során együttműködik az összes központi kormányzati szervvel, az állami szervekkel. Elsősorban a rendőrséggel és annak különleges egységeivel, a katonai hírszerzéssel, a külügyminisztériummal, a gazdasági minisztériummal és a Szlovák Nukleáris Felügyelettel szoros a kapcsolata.

Az országon belül és külföldön is folytat hírszerző és elhárító tevékenységet. Együttműködhet nemzetközi szervezetekkel, partner titkosszolgálatokkal. Külföldön dolgozó tisztjei a nemzetközi együttműködés fontos tényezői. Alapító tagja az 1994-ben Amszterdamban létrehozott nemzetközi hírszerző fórumnak és a Közép-európai Konferenciának (Middle European Conference, MEC).

Alapvető feladata az információszerzés, az információ összegzése és értékelése. Az operatív hírszerzés célkitűzéseinek elérése érdekében a törvény különleges jogköröket és hatásköröket biztosít a hírszerző szolgálatnak. Ezek különösen az információ-technológiai eszközök, valamint a műveleti eszközök használatára vonatkozó különleges engedélyek. A szolgálat tevékenysége az alapvető jogokat és szabadságokat csak a törvény által előírt módon és mértékben korlátozhatja, ha az a demokratikus társadalomban az állam biztonsága, a belső rend védelme, vagy mások jogainak és szabadságának a védelme érdekében szükséges.

A titkosszolgálati eszközök alkalmazásának engedélyezése, illetve használatának ellenőrzése speciális hatáskörrel rendelkező bírók jogkörébe tartozik.²⁷

²⁶ 46 zákon Národnej Rady Slovenskej republiky z 21. januára 1993 o Slovenskej informačnej službe

²⁷ Boda József: i.m. 190. o.

A Szlovák Információs Szolgálat az alábbi területeken lát el információgyűjtő feladatokat:

- az ország alkotmányos berendezkedése, területi egysége és függetlensége ellen irányuló tevékenységek;
- az ország biztonsága ellen irányuló törekvések;
- a külföldi titkosszolgálatok tevékenysége;
- a szervezett bűnözés és a terrorizmus;
- az ország gazdasági érdekeit veszélyeztető tényezők;
- a különleges rendelkezéseket, a nemzetközi szerződéseket vagy megállapodásokat veszélyeztető tevékenységek, illetve az ország számára fontos adatok illegális kiáramlása.²⁸

További feladata a Szlovák Köztársaság által kötött nemzetközi szerződésekből, megállapodásokból, valamint a nemzetközi szervezetekben fennálló tagságából származó kötelezettségek végrehajtása.

Tájékoztatja a köztársasági elnököt, a Szlovák Nemzeti Tanácsot, a kormányt és tagjait a jelentős, a feladataik ellátásához és döntéseik meghozatalához szükséges információkról, valamint átadja a rendőrség és az ügyészség számára bűncselekményekre – különösen a szervezett elkövetésre – utaló információkat.

A Szlovák Információs Szolgálat szervezete, irányítása, ellenőrzése

A Szlovák Információs Szolgálat állami költségvetési szerv. A szolgálat élén az igazgató áll, akit a kormány javaslatára a köztársasági elnök nevez ki és ment fel. A kormány határozza meg a szolgálat létszámát és az igazgató javaslatára jóváhagyja a szolgálat működésének alapszabályát.

A Szlovák Információs Szolgálat állományának jogviszonya állami szolgálati jogviszony. Az állomány tagja a Szlovák Információs Szolgálatról szóló törvény 9. §-ának felhatalmazása alapján kényszerítő eszközként

²⁸ Boda József: i.m. 189. o.

lőfegyvert viselhet, és e törvényben meghatározottak szerint lőfegyvert használhat.

A szolgálat ellenőrzését a parlament végzi, amely a képviselők közül erre a célra speciális ellenőrző szervet hoz létre. A Nemzeti Tanács minden választási időszak elején megválasztja az ellenőrző testület tagjait, meghatározza a testület tagjainak számát, összetételét és munkamódszerét.

A bizottság 14 tagból áll, elnöke egy ellenzéki képviselő, viszont a bizottságban kormánypárti többség van.²⁹

Az igazgató évente egy alkalommal köteles a Nemzeti Tanácsnak jelentést benyújtani a szolgálat törvényben előírt feladatainak teljesítéséről.

Börtön- és Igazságügyi Őrség (Zbor väzenskej a justičnej stráže, ZVJS)

A Börtön- és Igazságügyi Őrséget a Börtön- és Igazságügyi Őrségről szóló törvény³⁰ fegyveres biztonsági testületként határozza meg, amely az őrizet, a szabadságvesztés végrehajtásával, a testület épületeinek, a fogva tartás céljára szolgáló objektumainak környezetében, valamint a bíróságok és az ügyészségek épületeinek rendjével és biztonságával kapcsolatos feladatokat lát el, mint speciális rendészeti szerv. Állományának jogviszonya állami szolgálati jogviszony.

A testület szervezetét:

- a főigazgatóság,
- az őrizet végrehajtására szolgáló intézetek;
- a szabadságvesztés büntetés végrehajtására szolgáló intézetek,
- a fiatalok szabadságvesztésének végrehajtására szolgáló intézetek;
- a vádlottak és elítélt személyek kórháza alkotja.

²⁹ Boda József: i.m. 190. o.

³⁰ 4/2001 Z. z. Zákon o zbere väzenskej a justičnej stráže

A Börtön- és Igazságügyi Őrség 19 intézetben látja el a büntetés-végrehajtás feladatait. A főigazgatóságot és az intézeteket, mint költségvetési szerveket a Szlovák Köztársaság Igazságügyi Minisztériuma hozza létre és szünteti meg, a minisztérium alárendeltségében látja el feladatait.

A testület főigazgatóját, valamint helyetteseit a miniszter nevezi ki és menti fel hivatalából. A főigazgató tevékenységéért a miniszternek tartozik felelősséggel. Ellenőrzését a miniszter vagy az általa meghatalmazott személy végzi.

Az intézeteket a főigazgatóság irányítja és ellenőrzi, az állomány létszámát pedig a kormány határozza meg. Élén az igazgató áll, akit a főigazgató nevez ki és ment fel. Az intézet igazgatója tevékenységéért a főigazgatónak tartozik felelősséggel.

Alapvető feladatainak ellátása mellett eljár államigazgatási szervként, valamint részt vesz a fogva tartás végrehajtása során folyó tanúvédelmi programokban, a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelemben, és prevenciós tevékenységet végez. Együttműködik az állami hatóságokkal, az önkormányzatokkal, a fegyveres testületekkel, a fegyveres erőkkel, más jogi személyekkel és természetes személyekkel, továbbá más államok büntetés-végrehajtási szerveivel.

A Börtön- és Igazságügyi Őrség alapvető feladatai a következők:

1. A testület biztosítja a fogva tartás és a szabadságvesztés végrehajtását, valamint a büntetés-végrehajtás objektumainak és a fogva tartás helyéül szolgáló épületeinek a védelmét. Ellátja továbbá a közrend védelmét a testület épületei, a fogva tartást végrehajtó intézmények épületei, a bíróság épületei és az ügyészség épületei közelében, épületein belül, ha az a fogva tartás célja, illetve az eljárások zavartalan lefolytatása érdekében szükséges.
2. Fenntartja a rendet a bíróság és az ügyészség helyiségeiben, valamint biztosítja azok zavartalan működését.
3. Biztosítja az intézetben a vádlott és az elítélt fogva tartottak őrzését, felügyeletét, valamint az őrizetben lévő személyek felügyeletét.

4. Büntetés-végrehajtási ellátást nyújt a szabadságvesztés büntetést töltő elítélteknek, továbbá a vádlottak és elítéltek foglalkoztatására irányuló tevékenységeket végez.
5. Intézkedik az őrizetben lévő vádlottak, a szabadságvesztés büntetést töltő elítéltek, az intézmény nyitott osztályáról vagy az intézményen kívüli őrizetlen munkahelyről megszökött elítéltek azonnali üldözésére.
6. Egészségügyi ellátást nyújt a testület állományának, az őrizetben lévő vádlottaknak, elítélt személyeknek.

A Börtön- és Igazságügyi Őrségről szóló törvény a testület feladatainak ellátásához 20 kényszerítő eszköz alkalmazására hatalmazza fel a testület állományát. Eltérően a rendőrségről szóló törvénytől, a testület által alkalmazható személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedéseket és a kényszerítő eszközöket önálló fejezetben vagy szakaszban szabályozza a Börtön- és Igazságügyi Őrségről szóló törvény.

A rendészeti szervek állományának szolgálati viszonya

Az ismertetett szlovák rendészeti szervek állományának szolgálati viszonyára vonatkozó szabályokat egy törvény foglalja össze.³¹ Ennek hatálya kiterjed:

- a) a Rendőri Testület,
- b) a Szlovák Információs Szolgálat,
- c) a Börtön- és Igazságügyi Őrség,
- d) a Nemzetbiztonsági Hivatal tagjainak szolgálati jogviszonyára.

³¹ 73/1998. Z. z. Zákon o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zbor väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železnicnej polície

A szolgálati jogviszony az állomány tagja és az állam között létrejött jogviszony, amelynek feltétele a szlovák állampolgárság, a büntetlen előélet, a megbízhatóság, a kinevezéshez szükséges iskolai végzettség megléte, orvosi, fizikai és pszichológiai alkalmasság. További feltétel a szlovák nyelv ismerete, állandó lakóhely a Szlovák Köztársaság területén. A testületek állománya nem lehet tagja politikai pártnak, vagy politikai mozgalomnak. Kizáró ok, ha valaki a közügyek gyakorlására vonatkozó tilalom hatálya alatt áll.

A szolgálati jogviszony létesítésének általános szabályain túl a testületek vezetőinek kinevezéséhez további szigorú feltételeket határoz meg ez a törvény, valamint a rájuk vonatkozó egyes törvények.

A Szlovák önkormányzati rendészet

Az új és független szlovák állam jogrendszerének fundamentumait képező jogszabályok kimunkálása már a szlovák alkotmány elfogadását megelőzően elkezdődött. Ennek egyik eredménye a szlovák önkormányzati törvény elfogadása, amely jelentős előrelépés volt az erősen centralizált rendészeti szervezeti rendszer decentralizációja felé.

A szlovák alkotmányban, hasonlóan hazánk alaptörvényéhez, nem található rendelkezések az önkormányzati rendészettel kapcsolatban, de a 369/1990-es önkormányzati törvény 19. §-a felhatalmazza a településeket arra, hogy az állami rendőrség mellett saját önkormányzati rendőrségeket hozzanak létre. Szlovákiában tehát az általános hatáskörű állami rendőrség mellett létrejöhetnek speciális, településre kiterjedő hatáskörrel rendelkező önkormányzati rendőrségek. Ha egy település önkormányzati rendőrség létrehozásáról dönt, akkor a létrehozott önkormányzati rendőrség hatásköre korlátozottságánál fogva nem helyettesíti, hanem kiegészíti az állami rendőrséget, és a két rendőrség párhuzamos működése kezdődik meg.³²

³² Bacsárdi József: A hazai és a szlovák önkormányzati rendészet összehasonlító elemzése. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIX. kötet. Pécs, 2017. 123–124. o.

A szlovák rendészeti intézményrendszerben mint nem állami, civil szervezetet határozzák meg az önkormányzati rendőrséget.

A Szlovák Nemzeti Tanács 1991-ben az önkormányzati rendőrségről szóló külön törvényben³³ határozta meg az önkormányzati rendőrség alapvető feladatait, szervezetét, tagjainak jogait és kötelezettségeit. Az önkormányzati rendőr feladat- és hatáskörében alkalmazhat kényszerítő eszközöt és kényszerítő intézkedést, de az állami rendőrség tagjának jogosultságainál ez a jogosultság korlátozottabb. A törvény 6 kényszerítő eszköz alkalmazására ad felhatalmazást, továbbá szabálysértés elkövetése esetén bírság kiszabására jogosult az önkormányzati rendőr.

Az önkormányzati rendőrség alapvető feladata, hogy:

- a) biztosítsa a közrendet a községekben, működjön együtt lakóinak és a településen élő más személyek életének, testi épségének veszélyeztetése elleni védelmében;
- b) működjön együtt a rendőrség illetékes osztályaival az önkormányzati vagyon, az állampolgárok vagyonának, valamint a községek egyéb vagyontárgyainak a megkárosítása, megsemmisítése, elvesztése vagy visszaéléstől való védelme érdekében, beleértve a központi riasztó rendszerek és más biztonság rendszerek használatát;
- c) gondoskodjon a település környezetének védelméről;
- d) gondoskodjon a rend, a tisztaság, a higiénia betartásáról az utcákon, más közterületeken és nyilvánosan hozzáférhető helyeken;
- e) hajtsa végre az önkormányzat általánosan kötelező érvényű szabályait, a községi tanács határozatait és a polgármester határozatait;
- f) tisztázza a szabálysértéseket, ha azt külön rendelet előírja, csoportos eljárásban tárgyalja a külön szabályzatban megállapított szabálysértéseket, valamint az általános közlekedési rendet befolyásoló közlekedés biztonsága elleni szabálysértéseket, ha az a behaj-

³³ Zákon Slovenskej národnej rady č. 564/1991. Zb. z 3 decembra 1991 o obecnej polícii"

tási tilalomra, a kikerülésre, a megfordulásra, a tolatásra, a megállásra vonatkozó utasításokat, közlekedési táblákat, közlekedési be rendezéseket érinti;

- g) értesítse az illetékes hatóságokat a jogszabályok megsértéséről, amelyet feladatai ellátása során észlel, és amelynek megoldása nem tartozik az önkormányzat hatáskörébe;
- h) értesítse az önkormányzatot az alkohol tartalmú italok és egyéb függőséget okozó anyagok fogyasztására vonatkozó tilalom megsértéséről, amelyet 15 év alatti kiskorú vagy 18 év alatti fiatalok követ el;
- i) ellátja a megelőzés területén adódó feladatokat;
- j) a bíróság döntése alapján kézbesít iratokat.

Vezetőjét a polgármester javaslatára az önkormányzati tanács nevezi ki és menti fel. Tagjai az önkormányzat alkalmazásában álló köztisztviselők.

A települési önkormányzatok a szervezet felállításáról és megszüntetéséről rendeletben dönthetnek. Sem az önkormányzati törvény, sem pedig az önkormányzati rendőrségről szóló törvény nem kötelezi az önkormányzatokat arra, hogy önálló önkormányzati rendőrséget hozzanak létre. A felállításukat megalapozó döntés több tényező függvénye. Azokból is első sorban a pénzügyi háttér megléte és biztosítása a meghatározó.

Ha egy önkormányzat úgy dönt, hogy nem hoz létre önkormányzati rendőrséget, lehetősége van írásbeli szerződésben megállapodni egy másik önkormányzati rendőrséget működtető önkormányzattal a törvényben meghatározott alapvető feladatok ellátására.

A szerződés érvényességének feltétele, hogy – a törvényben előírt kötelező tartalmi elemek meglétéén túl – a szerződő felek önkormányzati tanácsai azt jóváhagyják, továbbá megállapodjanak az ellátandó feladatokról és a költségekről.

„Az önkormányzati rendőrség létrehozása – Christían Lászlót idézve – a helyi közbiztonság hatékonyabb, eredményesebb fenntartását szolgálja, az állampolgárt és a helyi közösséget állítja működésének középpontjába. A legnyomósabb érv az önkormányzati rendőrségek létrehozása mellett az

állami rendőrségek tehermentesítési szándéka. A szlovákiai törvényhozók belátva a komplementer rendészet előnyeit, lehetőséget adtak a helyi önkormányzatoknak saját rendőrségük létrehozására, így azok az állami rendőrség mellett eljárhatnak a kisebb súlyú bűncselekmények, szabálysértések ügyében, ezért az állami rendőrség képes az erőforrásait a súlyosabb bűncselekmények felderítésére fordítani.”³⁴

A rendészeti szervezetrendszeren belül a Rendőri Testület primátusa vitathatatlan. Az együttműködés a belső rend és biztonság fenntartása érdekében viszont a Rendőri Testület és az önkormányzati rendőrség között a legnyilvánvalóbb, ennek kötelezettségét rögzíti a rendőrségről szóló törvény, és ez megjelenik az egyes anyagi és eljárásjogi szabályokban is.

Az önkormányzati rendőrség felügyeletét a Rendőri Testület Elnöksége a helyi szervek útján látja el. Nyilvántartást vezet azokról az önkormányzatokról, amelyek önkormányzati rendőrséget hoztak létre és azokról is, amelyek megszüntették az önkormányzati rendőrséget. A nyilvántartás részét képezik az oktatások, képzések iránti kérelmek, a vizsgákról kiadott igazolások, bizonyítványok, valamint tartalmazza az önkormányzati rendőrség tagjaira vonatkozó adatokat.

Összegzés

A Szlovák Köztársaságban több szerv végez rendészeti profilú tevékenységet. Tagjaik különleges jogokkal, valamint a kényszerítő eszközök alkalmazásának lehetőségével rendelkeznek, továbbá a jogszabályok által meghatározott kötelezettségeik is hasonlóak.

Nincs egységes, összefoglaló meghatározásuk, a szlovák szakirodalom általánosan „rendészeti-biztonsági szervek” elnevezéssel hivatkozik rájuk. A rendészeti-biztonsági szervek szűkebben értelmezendők, mint a biztonsági erők.

³⁴ Bacsárdi József: i.m. 124. o.

Az, hogy az egyes biztonsági szervek közül melyik nevezhető rendészeti-biztonsági szervnek, elsősorban a hatáskörüktől függ (rendészeti jellegű feladatokat kell ellátniuk), és attól, hogy az állományuk rendelkezik-e a rendészetre jellemző jogokkal és a kényszerítő eszközök alkalmazásának lehetőségével.³⁵

A rájuk vonatkozó törvények egyike sem határoz meg egyetlen szervet sem rendészeti-biztonsági szervként.

A Rendőri Testületet, valamint a Börtön- és Igazságügyi Őrséget mint fegyveres biztonsági testületet, a Szlovák Információs Szolgálatot mint általános biztonsági és hírszerző szolgálatot definiálták a róluk szóló törvényben. Egy sajátos eleme a Szlovák Nemzetbiztonsági Hivatal mint központi államigazgatási, költségvetési szerv.

Nem állami rendészeti-biztonsági szerv az önkormányzati rendőrség, amelyet rendészeti alakulatként határoz meg a róla szóló törvény.

A feladatukat meghatározó egyes törvényekben hangsúlyos az együttműködés kötelezettsége, amely a rendszerszintű működés kulcsa.

A rendészeti-biztonsági rendszer folyamatosan fejlődik a Szlovák Köztársaságban. A szervek a szervezeti változtatásokkal és a jogszabályok módosításával keresik a hatékony együttműködések módját, amelyeknek a belső rendet, a biztonságot kell biztosítaniuk.³⁶

³⁵ JUDr. Miriam Odlerová PhD: i.m.

³⁶ JUDr. Miriam Odlerová PhD: i.m.

A rendészettudomány etablációja és akkreditációja Magyarországon

Az elmúlt évtizedben a rendészettudomány nagy utat járt be. 2012-ben az MTA befogadta a rendészettudományt, létrejött a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen a Rendészettudományi Kar, és 2015-től a tudományágnak elindult a doktori képzése is. Az ide vezető folyamat főbb eseményeit, állomásait, az akkreditációt, a rendészettudománynak a tudományágak közötti elhelyezését ismerhetjük meg Sallai János napokban megjelent könyvéből. A mű jól felépített témaköreivel tudományos alapossággal tekinti át mind a rendfenntartás, mind a rendészet és a rendészettudomány tartóoszlopainak történetét.

Ha összegezni kellene, hogy mely területekre koncentrálva folyt a szerző kutatása a témában, az alábbi felsorolást tehetnénk:

- egyetemi oktatás, kutatás, tanszék;
- országos szakmai civil szervezet megléte;
- szakmai folyóirat, tudományos publikáció;
- a tudományterület tradíciójának megteremtése.¹

A rendészettudomány megértéséhez a szerző tisztázza azon alapfogalmakat, mint a biztonság, a veszély, a rend, a közrend és a rendészet. Lévén, hogy e fogalmak megértése nélkülözhetetlen a tisztánlátáshoz, ugyanakkor meghatározásuk sok nehézséget is tud okozni, ahogyan Réde(i)y Miklós is kifejtette.² Réde(i)y kiemelkedett társai közül, hiszen pályafutása során végig a rendészettudomány híve volt, és mindent megtett annak egyetemi

¹ Sallai János: A magyar rendészettudomány etablációja. In: Belügyi Szemle 2015/6. szám 5–28. o.

² Rédey Miklós: Bevezetés a magyar rendőri jog alaptanaiba. Kn. Budapest, 1923. 4. o.

szintű műveléséért. Pályafutása során kifogásolta, hogy a rendészetnek sem tanszéke, sem speciális kollégiuma nem volt az egyetemen. Azon felül megjegyezte, hogy az egyetemi tankönyvek anyagai rövidek és elavultak. Megoldásként már 1902-ben felvetette a rendészet, mint önálló jogtudományi ág bevezetését.

A rendészetfogalmakat vizsgálta továbbá Katona Géza, nehézségként jelezve, hogy a rendészetre vonatkozó terminológiai kutatások rövid múltra tekintenek vissza, ezért nem alakulhatott ki még fejlett módszertana. Valamint kiemelten foglalkozott a veszély, a rendészetfogalom, a rendészettudomány kérdéseivel Finszter Géza is, aki jelentős szerepet játszott a rendészettudományi civil szervezet létrehozásában és küldetésének teljesítésében, valamint a rendészettudományi szakirodalom bővítésében. Ahogyan a szerző is bemutatta, a modern magyar rendészet létrejöttében kiemelkedő szerepet játszó magyar tudósok és szakértelmiségiek döntően a német szakirodalomra, a német modellekre támaszkodtak, amelyek még a XX. század végén Szamel professzor munkáiban is feltűntek.

A magyar rendészettudomány akkreditálására ugyanakkor csak 2012-ben került sor, melyet megelőzve felkutatták a rendészet történetének főbb állomásait, a rendészeti képzést, a rendészettudományi folyóiratok és a rendészet jeles művelőinek munkásságát, ami nagyban hozzájárult a rendészettudomány elfogadtatásához. Ezeket a folyamatokat mutatja be a szerző művében, kitérve a rendészeti képzés kezdeteire egészen napjainkig, a Rendészettudományi Doktori Iskola létrejöttéig, kiemelve az MRTT és Szabó András szerepét. A magyar rendészetelmélet és -történet kutatásában a rendszerváltás jelentős változást hozott, rendészeti szakmai civil szervezetek, szakmai folyóiratok jöttek létre és folytatnak a mai napig rendészetelméleti tevékenységet. E folyamatok hatására is sor került a rendészet akkreditációjára, akadémiai munkacsoport megalakítására az MTA szervezetében, továbbá a IX. osztály által a Rendészeti Albizottság befogadására. Fontos mérföldkő volt a Nemzeti Közszerződési Egyetemen a Rendőrtiszti Főiskola Rendészettudományi Karrá történő betagozódása, majd azt követően a Rendészettudományi Doktori Iskola megalakulása.

Összességében tehát a szerző megállapította, hogy a rendészet tradíciói nyomon követhetők az ókori államoktól napjainkig. Annak hazai tudományos igényű művelésére már az 1867-es kiegyezést követően is igény mutatkozott. Bár több esetben a fejlődés megszakadt, de a rendészeti tudósoknak mindig sikerült a felszínen tartani a tudományterület létjogosultságát. *„A XIX. századi rendészeti képzéstől a szaktanfolyamokon, rendőr akadémiákon és a Rendőrtiszti Főiskolán át a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Karáig bezáróan a rendészeti képzés íve elért a csúcsig, a rendészettudományi PhD képzésig. Mára mind a rendészettudományt, mind a Rendészettudományi Karon folytatott képzéseket, mind pedig a Rendészettudományi Doktori Iskolát a Magyar Akkreditációs Bizottság akkreditálta.”* Továbbá egyértelművé vált, hogy a *„rendészettudomány napjainkban tehát egy olyan interdiszciplináris tudomány, amely a közgazgatás tudomány gyökereként, a feudális rendőrállam módszertanából a modern rendészeti igazgatást, mint más társadalomtudományoktól elhatárolható alrendszerként vizsgálja.”*³

Mindezeket figyelembe véve a könyv összefoglalóan mutatja be a rendészettudomány tudományágak közötti besorolásáig vezető utat, rendszerezve és kronológiai sorrendben ismertetve az egyes állomások szerepét. A magyar rendészettudomány művei között nővumként tekinthetünk a szerző munkásságára. Alapos, mindenre kiterjedő és részletes munkája a rendészettudomány művelőinek, kutatóinak és az abban épp elmerülni készülő doktoranduszoknak nyújt megfelelő támaszt.

³ Hautzinger Zoltán: A kriminalisztika és a rendészettudomány határterületei. Magyar Rendészet 2015/1. sz. 14. o.

Summary

Gömbös, Sándor: Police in the service of fighting the coronavirus epidemic (3-79)

By describing the essential content of the emergency legislation, the author presents the tasks of the police in the framework of epidemiological control related to the coronavirus epidemic that also reached Hungary in March 2020, which is constantly changing with the development of the epidemic situation. In order to demonstrate the scale of the performed police activities, the study shows the main activity indicators and briefly describes the innovations and improvements that facilitate the implementation of police tasks related to epidemiological control.

Szép, Ferenc: Hungary in the period of mass illegal migration and the establishment of a physical border lock (80-103)

The topic of illegal migration is still topical, which is why it is instructive to examine the historical situation in which the Hungarian government considered it necessary to establish a physical border lock. But is a physical border lock suitable for curbing or at least dealing with mass illegal migration? In my study, I express some doubts about this.

Krauzer, Ernő: Extension of the didactic method used in the teaching of Action Tactics to the training of full deputy police officers (104-120)

Since 1996, I have been involved in the initial, coursework, in-service training and further training of deputy police officers, during which the profession and educators and those involved in education are unanimous that the number of practical sessions should be increased. Relative consistency and predictability are needed for training to move toward practice. On the one hand, in terms of the stability of the institutional system, on the other hand, in terms of the total duration of the training, on the third hand, in terms of the proportion of educational training and territorial internships, and on the fourth, in terms of consistent adherence to educational tasks.

Fekete, Csaba: Law enforcement agencies in Slovakia (121-144)

The study provides a comprehensive overview of the policing system in the Slovak Republic. It briefly describes the historical development of the organisation system and the main stages of its development. It deals with the legislative processes that took place in the Slovak Republic during the period of regime change and that determined the transformation of the police. It describes in detail the organisational structure and functions of the Slovak police, the national security services and the penitentiary system. A key element in this system is municipal policing. It discusses the structure of the municipal police and the relationship and cooperation between the police and the municipal police.

Tokodi, Panna: The establishment and accreditation of law enforcement in Hungary (145-147)

The book reviews the past and important stages of development of law enforcement from its beginnings to the present day, ensuring the legitimacy of law enforcement in the field of law as a kind of gap-filling work. Among the works of Hungarian law enforcement, the author's work can be regarded as a novum. His thorough, comprehensive and detailed work is a valuable support for those working in the field of law enforcement, researchers and doctoral students who are about to immerse themselves in it.